

POZVÁNÍ NA CESTU

Katechetická příloha

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

2005-2007

1. díl

ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

EVANGELIUM SE VYDÁVÁ DO SVĚTA 3.9.2006

Sk 1,1-26

12. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 47,6-7 — *Bůh vystoupil vzhůru za hlaholu, Hospodin za zvuku polnic. Zpívejte žalmy Bohu, zpívejte žalmy, zpívejte žalmy našemu Králi, zpívejte žalmy!*

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 1,1-26

PÍSNĚ

V to jitro velikonoční (EZD 666); Pisnička díky (BTS 18), Aj, Pán kraluje (EZ 353), Jděte po všem světě (BTS 86), To já, ó Pane můj (S 331), Jdou, stále jdou (S 115), Věříme, vládne Hospodin (S 367), Do Boží slávy vstoupil Pán (BTS 87), Tvoje Pane Kriste dobrota (S 346).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **první svitek** – tj. evangelium podle Lukáše. Evangelista navazuje tam, kde přestal, a z poněkud většího odstupu (udává se, že Sk byly sepsány zhruba kolem r. 80) podává aktuální výklad, jaký význam má pro další život církve (a Teofila v ní) závěr Ježíšova příběhu.

– **čtyřicet dní** – čtyřicítka znamená v biblické symbolice, že toho bylo „více než dost“, opravdu vrchovatě (viz potopa, Mojžíšův pobyt na Chorébu, pobyt Izraele na poušti, Ježíšův půst apod.) Evangelista tak vyjadřuje, že působnost Vzkříšeného byla dostatečně dlouhá, že je kvalitativně ucelená. Jeho pobyt s učedníky je dostatečný, aby se oni mohli stát apoštoly – vyslanci zvěsti o Vzkříšeném a Ukřižovaném.

– **nanebevzetí Páně** – evangelista Lukáš řeší v této scéně otázku, co s časem „po Kristu“ tj. co s časem, kdy Ježíš není svým vyznavačům viditelně nablízku. Z pohledu učedníků je to opravdu tak, že je jim Ježíš **brán** (viz v. 2.9.11). Vidí pořád (a opakovaně) Ježíše jako toho, kterého **ztrácejí** (byl „jde do nebe“). Bojí se času, který přijde, stojí snad pouze o to, aby tento

budoucí čas byl vyplněn tím, co už více či méně důvěrně znají. Proto touží, aby Ježíš *obnovil království Izraele* (v.6) – časy „staré zašlé slávy“.

Proti tomu, **co je vidět** – tj. čas bez Ježíše – staví evangelistovo vyprávění **zvěst zaslíbení a poslání** z úst Ježíše a nebeských poslů (v. 4.7-8.11). Učedníci nemají odcházet... ale očekávat (v.4). Mají se těšit na příchod Ducha svatého, tedy na příchod „božího dechu“ (srv. Ez 37), vzbuzujícího nový život a novou naději. Právě ti, kdo byli Ježíšem povoláni, jakoby teprve teď dostali prostor k pozoruhodnému rozběhu svědeckých událostí – ve jménu Ježíše Krista. Začíná se v Jeruzalémě – v místě, kam směřovala v Lukášově evangeliu Ježíšova cesta (viz Lk 9,51) a kde se učedníkům zjevil Vzkříšený – a bude se končit až v končinách země.

– **křest vodou, Duchem svatým** (v. 5-6) – Janův křest byl rituálem veřejného odpuštění hříchů a přípravy na to, co přijde – „křest“ Duchem svatým je dosvědčením, že to nejdůležitější – příchod zaslíbeného Mesiáše v příběhu ukřižovaného a vzkříšeného Ježíše – „už je tady“. Pro evangelistu Lukáše je událost Ježíše tou rozhodující událostí uprostřed času tohoto světa i v příběhu

dějin spásy. Duch svatý tedy především uvádí do plnosti této události. To učedníci dosvědčují.

Křest Duchem svatým nepředstavuje tedy nějaký speciální úkon či prožitek. Obdarování Duchem Božím a zmocnění ke svědecké službě je zásadní věci i v podání ostatních evangelistů – děje se však na jiných místech (např. Galilea – Mt, Mk) a v jiné časové osnově. Že ovšem jde o zásadní a nedělitelnou souvislost mezi darem Ducha svatého a Vzkříšeným, dosvědčují všichni evangelisté (srv. např. J 20,19nn). (K tématu viz též poznámku u úlohy č. 10)

– **budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země** (v. 7) – tento výrok představuje osnovu knihy Sk. Pro Lukáše je to již vyřešená věc – s nanebevzetím nenastává konec světa, ale počátek příběhu svědectví – čili zvěstování evangelia. V této perspektivě můžeme celé vyprávění Skutků oprávněně pojmut jako svědectví „jak šlo evangelium do světa“. Nechápatost, s jakou učedníci na tuto perspektivu podle Lukášova líčení reagují, ukazuje, jak nelehce se prvotní církve probíjávala k porozumění tomuto úkolu a této svědecké odpovědnosti.

– **„nanebevstoupení“ nebo „nanebevzetí“?** – v dogmatikách a v liturgickém roce se tradičně mluví o „nanebevstoupení Páně“ (narodil např. od nanebevzetí Panny Marie). Lukáš ale píše, že byl Ježíš od nich „vzat“.

Passivní tvar vyjadřuje, že jde o rozhodnutí a čin Boží. (Podobně se o Velikonocích říká, že Ježíš „byl vzkříšen“ a teprve později církev začala vyznávat, že „vstal z mrtvých“.)

– **vzat vzhůru** – není vyjádření popisné, ale nábožensky „směro-datné“: **kam** Ježíš jde? – k Bohu – nikoli „na obláček“ či „do nebička“.

Nebe zde obrazně vyjadřuje místo, kam člověk nedosáhne, které nemá ve své moci. Zároveň se nás ovšem toto místo a jeho dějství bezprostředně dotýká. Ježíš je „v nebi“ nadřazen všem zlym a strach nahánějícím mocnostem

a silám – nemohou ho již zničit.

– **oblak** – odkaz na zvláštní Boží blízkost, provázející Boží lid na cestě vysvobození (Ex 13, srv. Lk 9,34).

– **co stojíte, hledíce do nebe?** – otázka nebeských posílů přeměrovává perspektivu: nevyhlížejte do nebe – ale do budoucnosti.

2. ÚSKALÍ TEXTU

– nezjednodušujte příběh o nanebevstoupení tím, že z něj uděláte historiku o Ježíši, který usedl na oblak nebo kosmickou loď a odletěl do nebe. Nezapomeňte, že vyprávíte o Vzkříšeném, a ten nemá „tělo“ jako pozemský člověk (byť ho tak malíři a filmáři – naposledy Mel Gibson) líčí. Pointou je zjištění, že zvěst o nanebevstoupení jiným způsobem předkládá to, **o čem se mluví jako o vzkříšení** (viz Petr Pokorný, Apoštolské vyznání, s.96) – Ježíš je přijat k Bohu.

Nanebevstoupení je třeba vidět v souvislosti s apoštolským vyznáním víry – představuje lidský pokus o vyjádření Kristova vítězství a svrchovanosti. Neměli bychom o nebi mluvit jako o fyzikálním prostoru, který se věd zatím nepodařilo probádat.

– vyprávění Skutků apoštolských není historií rané církve. I když stylově líčení odpovídá starověkému historickému žánru, nechce líčit, co bylo (a už vůbec ne ve smyslu novodobého dějepiscectví) – ale co bude – jaká perspektiva se evangeliu otevírá a kdo za ni ručí. Vzkříšený, odpovídající na otázky učedníků, svým způsobem odpovídá na otázky Teofilů každé další generace, popř. epochy. Lukáše zajímají jeho současníci, kterým chce dosvědčit, že bytí žijí v čase „po Kristu“, Ježíše nevidí a nepotkávají jeho pozemské působení, přece s neztenčenou intenzitou mohou přijímat a předávat jeho dílo dosvědčené evangeliem. Když oslovuje Vzkříšený, obrací pozornost svých učedníků do budoucnosti („budete pokřtěni“, „obdržíte Ducha“, „budete mi svědky“). Po této cestě se církev ubírá i dnes.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek můžete použít na začátku k uvedení do příběhu, můžete jej ale stejně dobře použít po vašem vyprávění. Na začátku lze navázat i na předcházející rok, pokud jste podle „Pozvání na cestu 3“ probírali Lukášovo evangelium. Ptejte se, jak to evangelium končilo? Čím? A až děti odpovědí, ptejte se dál: „A co myslíte, byl to opravdu konec?“ Lukáš věděl, že to tím neskončilo – pokračoval o tom, že tu s námi Ježíš stále je. Napsal o tom Teofilovi. Ale ten se asi divil – ptal se. Otázka je na obrázku. Vyzvěte děti, aby se mu pokusily odpovědět. Můžete začít i bez odkazu na Lukášovo evangelium, prostě tím, aby se děti pokusily odpovědět na otázku z obrázku. Pokud budou namítat, že nevědí, nebo že ho nevidí a tak tu asi není. Je to ideální situace, abyste navázali, že tak se asi ptal i Teofil. A můžete vyprávět, co mu Lukáš odpověděl. Pokud děti nějaké odpovědi napsaly, můžete se na konci ptát a srovnávat, zda to je v tom Lukášově vyprávění nějak obsaženo.

Po vyprávění se můžete zase děti ptát, jestli by teď uměly na otázku z obrázku odpovědět. Můžete přitom svůj výklad doplnit, nebo děti vyzvat, aby nad ním přemýšlely a zkusily z něho nějakou odpověď vyvodit.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil po několika letech, kdy si „vystačil“ s evangeliem, přichází a sdílí se s Lukášem o pocit z četby: bylo to krásné, ale mám čím dál víc pocit, že se Ježíši vzdaluji. Nešlo by s tím něco udělat?...

V této perspektivě pak můžete lépe pochopit a předat ty motivy vyprávění Sk, v nichž se jakoby opakují důrazy a obsahy evangelia (uzdravování apod.) – nejde o to, že by evangelistovi vyschl pramen inspirace a došly nápady – právě naopak – dosvědčuje, že to, co propukalo kolem Ježíše, se děje i kolem

zvěstovaného evangelia o Ježíši.

b) pro mladší školní věk:

Už jste se museli napořád rozloučit s nějakým kamarádem (např. po letním táboře apod.)? Bylo vám smutno? Zůstalo vám po něm také něco pěkného? Můžete se těšit, že se zas potkáte?

Motivace počítá s poprázdňinovou atmosférou, kdy i na děti doléhá tíha loučení, pocit, že to, co je krásné, mají nenávratně „za sebou“. Můžete mluvit příp. i o tom, co z krásných prožitků by děti chtěly uchovat a jak k tomu dojít (korespondence? esemesky? návštěvy?) V podobné poloze se ocitají i učedníci, ovšem Vzkříšený je z tohoto rozpoložení vytrhuje.

c) pro střední a starší školní věk:

– viz motivace pro Teofila

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

Užijete-li navrženou motivaci, můžete pak do problémů, které se vám v rozhovoru s dětmi otevřely, zakreslit vlastní vyprávění.

I. Motivace

II. Vzkříšený Pán nepřikazuje „vzpomínejte“, ale „očekávejte“

III. Slibuje Ducha svatého a dává úkol jít cestou svědků evangelia

IV. Učedníci nerozumějí Ježíšovu odchodu, ale andělské poselství jim ukazuje, co je třeba

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace – Teofil přichází za Lukášem s novou prosbou o vyprávění

II. Lukáš navazuje: Mimořádných čtyřicet dnů

III. Hostina na rozloučenou – a co mohou čekat

IV. Zaslíbení Ducha a pověření k apoštolování

V. Ježíš je vzat – ale učedníci ho mají vyhlížet

VYPRÁVĚNÍ

I. CO UŽ TEOFIL SLYŠEL

T: Jsem rád, Lukáši, že se zase setkáváme. Tvoje vyprávění mi už chybělo a mám spoustu dalších otázek, které bych potřeboval vysvětlit. Už od tebe vím, co Ježíš učil, co říkal, co prožil se svými učedníky, že byl zajat a popraven na kříži, dali ho do hrobu, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Také jsem velmi rád poslouchal, jak se vzkříšený Ježíš ukazoval učedníkům, jak ho nejdřív nemohli poznat a pak se radovali, že žije. Ale co se stalo potom? A proč my už Ježíše nemůžeme vidět?

L: Také se s tebou znovu rád setkávám, těší mě vyprávět ti. Když se Ježíš učedníkům zjevoval jako vzkříšený, znovu jim vysvětloval, proč se to všechno stalo, a znovu je učil o království Božím.

II. KŘEST DUCHEM SVATÝM

Poslední věc, kterou jim řekl, byla, že mají odejít do Jeruzaléma a tam čekat na dar Ducha svatého.

T: To už vím, že byl dar síly. Ducha svatého dostávají od Boha ti, kteří se modlí. Slíbil jim, že Duch svatý jim pomůže a naučí je, co mají říkat před úřady, soudy a v synagogách. Takže jim pomůže, když budou svědčit a když budou vyslýcháni pro svědectví o Kristu. Je to takový učitel a podpůrce.

L: Ano, to jsi řekl dobře. Ježíš jim dokonce slíbil, že budou Duchem svatým pokřtěni.

T: Tomu nerozumím, křtil přece Jan Křtitel a křtil vodou. Jak může být člověk pokřtěn Duchem svatým?

L: Ano, Jan křtil vodou a při tom zval lidi k pokání a vyhlašoval odpuštění hříchů. Ale to byla ještě doba čekání na Krista, však Jan sám prohlašoval, že on jen připravuje cestu a po něm přichází někdo mocnější. Křest Duchem svatým je křest pro dobu, kdy už nemusíme čekat Mesiáše, protože Kristus už přišel. Je to křest od něho, křest na posilu naší věrnosti. Je to Ježíšova podpora těm, co jsou na zemi.

T: Znamená to, že už nemáme být křtěni vodou?

L: Máme být pokřtěni vodou. Potřebujeme slyšet vyhlášení milosti nad sebou, protože jsme všichni hříšníci. Potřebujeme slyšet i o pokání. Ale Ducha svatého daruje vzkříšený Ježíš, živý Ježíš. Duch svatý je tu s námi, než Ježíš zase přijde.

III. TEOFIL BY RÁD VIDĚL KRISTA

T: Tak my zase čekáme na Krista, vlastně jako by se na první

pohled nic nezměnilo.

L: No to je jen na první pohled a jen když se někdo dívá špatně! Změnilo se všechno. Kristus tu byl a stále je – právě v Duchu svatém, tak tomu věříme.

T: Ale vidět ho nemůžeme, jako ho vídali jeho učedníci v té době, když se jim zjevoval.

L: Vidíme ho vírou. Učedníci a všichni svědci Ježíšovi žili ve výjimečné době. Mohli se s ním setkat osobně, tváří v tvář, vidět člověka Ježíše. Také dostali výjimečný úkol – stát se prvními svědky jeho vzkříšení a všem ostatním to vyřídít. Ale stejně jako ti všichni po nich, jako my, také oni čekali, až se s ním opět setkají.

IV. KDY JEŽÍŠ PŘIJDE A JAK TO BUDE

T: Jak dlouho to čekání bude trvat? Víš to ty?

L: Jak dlouho, přesně to byla i starost učedníků. Pořád nás zajímá, jak dlouho to ještě bude trvat. Počítáme s časem, musíme, jinak nám to nejde, ale u Pána Boha běží čas nějak jinak. Nebo spíš on je mocnější než čas, on má čas a lhůtu, kdy se to všechno stane, ve své moci. On ví, kdy to bude, a ani učedníci, ani my se tím nemáme zabývat. Dokonce ani nemůžeme, nemáme pro to potřebné informace.

T: Nebo nemusíme.

L: No vlastně ano, je to spíš úleva, že to nemusíme řešit. Jeden časový údaj ale pro tebe mám: tenkrát to bylo čtyřicet dní, kdy se vzkříšený Ježíš s učedníky setkával. To byla dost dlouhá doba, aby jim ještě mohl říct všechno, co potřebovali slyšet.

T: To byla stejně dlouhá doba, jako byl Ježíš na poušti a postil se.

L: Ano, stejně dlouhá doba to byla. Řekl bych právě tak akorát dlouhá. Když končila a on s nimi naposledy mluvil, byli vystrašení z toho, že od nich chce odejít. Trápilo je, jak to bude dlouho trvat, a chtěli vědět, jak to bude přesně, jestli Ježíš zorganizuje svobodné izraelské království.

Kristus jim však místo toho dal jedno zaslíbení a jeden úkol: slíbil jim dar síly Ducha svatého a za úkol jim dal stát se Ježíšovými svědky; mají začít v Jeruzalémě, potom v okolí, v celém Judsku a Samaří a pak se rozejít a poslat tu zprávu všude kolem, až na sám konec země. Začít mezi Židy a dojít s tou dobrou zprávou až k pohanům.

T: To je, jako by jim zvedl hlavu, jako by jim řekl: Přestaňte vypočítávat dobu, přestaňte se dívat jen před sebe na zem, přestaňte se ustrašeně rozhlížet a vydejte se ke všem, kdo by bez vás neuslyšeli evangelium.

L: A jako by k tomu dodával: Já vám k tomu dávám sílu. Když je poslal do světa, zmizel jim před očima. Vyprávěli, že byl vzat vzhůru. Zakryl jim ho oblak.

V. KAM JEŽÍŠ ŠEL?

T: Odešel k Bohu do nebe?

L: To je podobné, jako s tím časem. Rádi bychom věděli, kdy přijde a kde je. Ale můžeš snad říct, že Bůh je v nebi? Nevíme přece, kde je. Nemůžeme označit místo, kde sídlí Bůh. Je tu s námi. A to je hlavní. Ježíš odešel do Boží blízkosti a my si s tím nemusíme dělat starosti a vymýšlet, kde to je. Pro nás je důležité, že je v Duchu svatém s námi a že slíbil, že opět přijde.

T: Stejně – když si to představím, jak jim zmizel před očima, po tom všem, co prožili, ztráceli naději a pak ji zase měli – já bych v té chvíli snad plakal. Vždyť on od nich odešel úplně a už ho pak nemohli vidět.

VI. PRVNÍ POMOC

L: Však jim hned přišla pomoc. Byla to mimořádná doba, plná zvláštních událostí. Učedníci zůstali stát strnule na místě, trochu vyjevení, trochu nejistí a jistě, jak říkáš, velmi smutní. Dívali se směrem, kam jim před očima zmizel Ježíš, a nevěděli, co mají dělat.

A náhle vedle nich stáli dva muži v bílém rouchu a řekli jim: „Muži z Galileje, co tu stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.“

T: To mi připadá hrozně legrační, andělé mají asi smysl pro humor. „Nekoukejte do nebe s pusou otevřenou a jděte něco dělat.“

L: Dobře jim to ti andělé řekli. Anděl je Boží posel, zvěstovatel, a tohle bylo první zvěstování, co učedníci uslyšeli, když od nich Ježíš odešel. Zrovna takhle to potřebovali slyšet, aby to s nimi hnulo a zrušilo jejich strnulý smutek.

Všech jedenáct učedníků se pak sebralo a vrátili se do Jeruzaléma. Nebylo to ani daleko. Sešli se v domě, kde bydleli, byly tam i ženy, a také Ježíšovi bratři a jeho matka Marie. Byli spolu, navzájem se povzbuzovali a společně se modlili. Jistě je těšilo být spolu a to je posilovalo, aby zase neupadli do smutku a zoufalství. Myslím, že si také připomínali všechno, co prožili a co jim Ježíš říkal.

VII. SETKÁVÁNÍ S JEŽÍŠEM

T: Jak jsi říkal, že s Ježíšem se setkáváme ve víře, není to tak,

že víra nás vede k setkání s bratřími a sestrami a k modlitbě a to že je způsob, jak se s Ježíšem setkat? Však i ta naše setkávání a vyprávění jsou také setkáváním s ním.

L: Ano, úplně s tebou souhlasím. Při takovém setkání a modlitbě pak Ježíš přestane být jenom vzpomínkou, jako vzpomínáme na něco, co bylo a už není, ale je skutečně přítomen, je živý a je s námi, i když ho nevidíme očima.

T: Dnes budu přemýšlet o tom, jak se člověk setkává s Kristem. Budu myslet i na to, kdy to bude, až přijde, jestli se toho dožiju a jaké to bude.

L: To klidně můžeš, ale stejně nic nevymyslíš. Ale můžeš se na to těšit. A být si jist, že i když se to nestane za tvého života, stejně přijde Kristus i pro tebe. Vždyť byl vzkříšen jako první a to pak vzkříšení platí i pro nás. Kdy a jak to bude, nechme na Pánu Bohu. Teď je čas na modlitbu a prosbu o sílu Ducha svatého.

MODLITBA

Pane Ježíši, prosíme tě, buď tu s námi. Posílej nám lidi, kteří jako andělé budou vyřizovat tvoje slovo. Buď ty sám naší pomocí každý den. A když nás budeš potřebovat, tak i nás pošli, abychom vyřídili, co chceš vzkázat druhým lidem. Děkujeme ti, že jsi s námi a že ti smíme věřit. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Je rozdíl mezi učedníkem a apoštolem? Jaký je úkol učedníka, jaký apoštola? K čemu byl pověřen?
- V čem se dnes projevuje nechápavost církve, křesťanů – nebo vašeho sboru? Nebo myslíte, že nám je narozdíl od dvanácti apoštolů všechno jasné a plníme svoje svědecké poslání dobře?
- Co znamenají slova: svědek, misionář, vyslanec, poslanec? Jaký je mezi nimi rozdíl, co mají společného?
- Už jste zkoušeli vyprávět o Ježíši někomu, kdo o něm nic nevěděl? Bylo to lehké, nebo těžké? Co vám přitom pomohlo?
- Slyšíte nějaký rozdíl mezi slovy nanebevzetí a nanebevstoupení?
- Znáte nějakou starozákonní postavu, která byla vzata „do nebe“, popř. k Bohu?
- Myslíte, že by se o Ježíšově nanebevzetí dala natočit televizní reportáž? Myslíte, že by šlo zfilmovat? Co by přitom bylo největším problémem?
- Patří svátek Nanebevstoupení Páně k Velikonocům, nebo je samostatný?
- (pro starší) Srovnajte si, jak o Velikonocích a o „povelikonocích“ vypráví evangelista Matouš a Lukáš. Který z nich příběh rozkládá do delší doby? Kdo z Velikonoc udělal „seriál“? Najdeme k němu ještě další díly?

NEJDŘÍV SVĚDKOVÉ PŘÍBĚHU 10.9.2006

Sk 1,15-26 13. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 37,5 — Svou cestu svěř Hospodinu, doufej v něho, on sám bude jednat.

LITURGICKÉ ČTENÍ

1,15, 21-26

PÍSNĚ

V to jitro velikonoční (Ezd 666); Jdou, stále jdou (S 115); Nejvyšší kníže pastýřů (EZ 431); Bože, vylej požehnání (EZ 432); To já, ó Pane můj (NP 62, S 331); Tvoje, Pane Kriste, dobrota (S 346); Uč nás na cestě pravé (Ezd 679)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– „**apoštolové** jsou svědky, kteří potvrzují totožnost Vzkříšeného s pozemským Ježíšem a zvěstují vzkříšení a nanebevstoupení Ježíšovo jako konečné stvrzení Boží vůle, která v něm byla zjevena (L 24,46-48; Sk 1,8; 2,32; 3,15; 5,32; 10,39.41; 13,31). Apoštolský svědek je definován tím, že byl s Ježíšem u jeho křtu u Jana (Sk 1,22; 13,31; srv. L 1,2). Velikonoční zvěst je tedy úzce spjata s tradicí o Ježíšovi. U Lukáše se to odráží v celé podobě jeho díla. Závažným motivem je snaha chránit povolikonoční zvěstování před nekontrolovatelným entuziasmem. Lukáš jej uplatnil celým pojetím svého vyprávění ...

a) vázal apoštolskost na společenství s pozemským Ježíšem,

b) dobu mezi vzkříšením a nanebevzetím chápal jako lhůtu, kdy mohli apoštolé totožnost Vzkříšeného s pozemským Ježíšem ověřit. Dvanáct učedníků je tedy podle Lukáše totožných s apoštoly. Jenom místo Jidáše musela být zvolena náhrada (Sk 1,15-26). To se sice předpokládá i v jiných novozákonních svědectvích (Mk 6,30; Mt 10,2; Zj 21,14), ale teprve Lukáš omezil apoštolský kruh na Dvanáct.

Širší okruh tvořili podle Lukáše svědkové. Všichni byli obdařeni Duchem, ale byli závislí na apoštolech a předávali apoštolské svědectví jako Pavel nebo Štěpán. Proto není Pavel nazýván apoštolem..., s výjimkou Sk 14,4.14, kde se jeho apoštolství předpokládalo v předloze.“ (Petr Pokorný: Vznesený Teofile, Mlýn 1998, s. 59-60

– apoštolát není úřad, vzniklý z pověření církve, nýbrž zplnomocnění od Krista k budování církve. Úkolem apoštolů bylo především kázat. Apoštolát jako svědectví o vzkříšeném Pánu je neopakovatelný úřad, církev jednou provždy zakládající. Z této skutečnosti se odvozuje i pojem „apoštolskosti“ jako zvláštní a základní autority v církvi.

– **shromáždění bratří**, na kterém Petr vystoupil se svou řečí, není jen úzkým kroužkem apoštolů (bylo tam pohromadě asi sto dvacet lidí – v. 15). Volba apoštola není přijetím do exkluzivního „klubu dvanácti“, ale povoláním a pověřením od samotného Ježíše ke svědecké službě do celé církve.

– kruh učedníků má být doplněn z těch, kteří **chodili s námi „po celý čas“** – svědecký úkol apoštola se netýká jen Ježíšova vzkříšení, ale celého jeho příběhu. Zatímco v době působení apoštola Pavla nehrál příběh „pozem-

ského Ježíše“ tak důležitou roli, pro další generaci křesťanů (pro niž Lukáš píše své evangelium i Skutky) bylo vyprávění a interpretace tohoto příběhu velice významnou součástí zvěstování.

– losování není magický úkon, pomoci něhož se vždycky musí zjevit Boží vůle. Učedníci nechtěli vybírat podle obvyklých lidských měřítek – podle zasloužilosti, sympatického vzezření, společenského věhlasu (že takový rozdíl mezi kandidáty byl, dokazuje dlouhé jméno Barsabáše a krátké jméno Matěje). Modlitba učedníků (v. 23) ukazuje obtížnost rozhodování i rozpaky s tím spojené – učedníci do lidského srdce nevidí a uvědomují si, že povolání je suverénním Kristovým činem. Losování je tu právě proto, aby tuto svrchovanost uprostranilo.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– Jidášův konec příliš nerozebírejte. Legendární zpráva o tom, že „jeho střeva vyhrězla“ by mohla u dětí svou expresivností snadno překrýt celý obsah odřídla.

– losování v biblickém podání není otázkou šťastné náhody, výhry spojené s finančním obnosem, jak to děti znají z televizního losování. Připomeňte, že i na synodu v případě nerozhodného výsledku při volbě mezi dvěma kandidáty se nakonec rozhodne losem.

– losování není jediný, výlučný nebo nejlepší způsob určování vedoucích spolupracovníků ve sboru nebo v církvi. Kruh dvanácti apoštolů má výjimečné postavení (každý z nich musel být očítý svědek Ježíšova pozemského působení a svědek vzkříšení – v. 21n). Apoštol Pavel tuto podmínku nesplňuje – nechodil s Ježíšovými učedníky a přesto sám sebe nazýval apoštolem a měl apoštolskou autoritu, i když ke Dvanácti nepatřil. Nebyl vylosován, ale povolán Vzkříšeným. Povolání nelze nahradit losováním. Církev nemá k dispozici nějaké univerzální rozpočítadlo, kterým by se určovalo, kdo je k jaké práci schopný.

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Tentokrát je lepší použít obrázků až po vyprávění, kdy už děti příběh znají a vědí, kdo byl Matěj. Úkol můžete uvést tím, že na rozdíl od Josefa „Spravedlivého“ byl asi Matěj navenek obvyčejnější, a tak nebude snadné jej najít. Děti musí být pozorné. Matěj je ten, který ještě mezi ostatními učedníky nahore není. Děti jej mohou vystříhnout a nalepit nahoru do volného místa.

4. POMŮCKY:

- obrázek Dvanácti apoštolů s Ježíšem
- mince, barevné kamínky nebo jiné losovací náčiní
- fotografie z ordinace kazatele

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

V Teofilově otázce se může objevit téma „tradičního“ a „nového“, třeba různé entuziastické projevy, které se už v církvi v té doby objevovaly a nezřídka hrozily zastržit obsah evangelia.

Teofil může přijít nadšený, ale taky trochu zmatený z bohoslužeb a kázání, které slyšel: „Tolik nových věcí, až mi z toho šla hlava kolem. Vidění a vytržení v Duchu a nesrozumitelné jazyky. To je jiné kafe, než ty staré známé historky apoštolů, co se vyprávějí pořád dokola...“

Lukáš jeho nadšení nad nevidanými novotami může zchladit upozorněním, že těch Dvanáct si vybral sám Ježíš. Byli s ním od začátku, od Janova křtu, chodili s ním, slyšeli jeho kázání, viděli jeho skutky. Oni byli svědky Ježíšova života i jeho vzkříšení, od nich se zvěst o Ježíši dostávala k dalším a dalším.

b) pro mladší a střední školní věk:

Když hrajete s kamarády fotbal nebo vybíjenu, jak se rozdělujete do družstev? Podle čeho byste si vybírali hráče do svého družstva?

c) pro starší školní věk:

Byli jste někdy na besedě s nějakým cestovatelem, polárníkem, horolezcem? Je zajímavé slyšet vyprávění očitého svědka, člověka, který něco sám zažil?

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

I. Motivace

II. Apoštol toho musí vědět o Ježíši hodně, aby o něm mohl vyprávět druhým

III. Apoštola nevybírají lidé, ale povolává si ho sám Pán

IV. Matěj je připojen k jedenácti apoštolům

b) osnova pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace

II. Petrova řeč ve shromáždění – je třeba doplnit apoštolský kruh

III. Apoštolem by měl být ten, kdo zná celý Ježíšův příběh, aby o něm mohl vyprávět

VI. Modlitba – učedníci nechtějí vybrat podle lidských měřítek, apoštola má povolat sám Pán

V. Los padl na Matěje, je připojen k jedenácti apoštolům

VYPŘÁVĚNÍ**I. MOTIVACE**

Když hrajete fotbal nebo vybíjenou, jak se rozdělujete do družstev? Můžete se třeba rozpočítat rozpočítadlem... Nebo si každý kapitán vybere nejdřív svoje kamarády... Anebo můžete začít třeba od těch nejlepších hráčů... Hádáte se u toho někdy, nebo je to jednoduché?

II. DVANÁCT APOŠTOLŮ – SVĚDKŮ JEŽÍŠOVA PŘÍBĚHU

Pamatujete si, jak si Ježíš vybíral svůj „tým“, svoje učedníky? Lukáš dokonce připomíná jejich jména – jak o nich vyprávěl v prvním dílu svých spisů, v evangeliu. Nebyli to původně žádní vyhlášení borci, nekonala se žádná soutěž „Ježíš hledá Superstar“ ani je nezavřel někde do vily, aby viděl, jak se osvědčí. Třeba Petra oslovil rovnou u lodě a rybářských sítí – pamatujete si, jak tenkrát vytáhli tu spoustu ryb? Jakub a Jan Zebedeovi byli taky rybáři. A Levimu řekl: „Pojď za mnou,“ když seděl v celnici... Těch, kteří s ním chodili, bylo mnohem víc. Ale dvanáct z nich Ježíš vybral, aby byli jeho nejbližšími učedníky. Dvanáct je v bibli docela důležité číslo. Dvanáct bylo Jákobových synů – a izraelských kmenů. Dvanáct je plný počet. Těm dvanácti učedníkům se taky říká „apoštolové“ – to znamená ti, kdo jsou posláni. Právě Ježíš jim dal nějaké „poslání“, poslal je do světa vyřizovat, co od něj slyšeli o Božím království, co u něj viděli. Z toho plného počtu vypadl Jidáš – ten špatně skončil potom, co Ježíše zradil.

Po Ježíšově nanebevstoupení se těch zbylých jedenáct učedníků spolu s dalšími lidmi – a bylo jich dost, kolem sto dvaceti – scházeli, aby se modlili. A když už to trvalo pár dnů, Petr jednou v tom shromáždění vstal a řekl: „apoštolský kruh je třeba doplnit, když tu teď mezi námi po Jidášovi zůstala díra.“

Jedenáct nestačí (pokud zrovna nechcete hrát fotbal) – apoštolů má být plný počet, aby bylo jasné, že to, k čemu Ježíš své učedníky povolal a poslal, pokračuje. Že to s koncem Ježíšova příběhu neskončilo. Kdyby si učedníci mysleli, že Ježíš je pryč a tím všechno skončilo, asi by se postupně ten jejich apoštolský kruh úplně rozpadl – jako když se hraje ten fotbal a pak už to jednoho přestane bavit a druhý jde domů a třetí jezdit na kole, že to je větší zábava.

III. KÝM DOPLNIT APOŠTOLSKÝ KRUH?

Jenže koho vybrat? Někoho, kdo se sám přihlásí? Anebo spíš někoho, kdo se moc nehrne dopředu? Nebo by to hlavně měl být někdo, koho ti ostatní respektují? A měl by asi být takový jako slušný, aby byl příkladem těm ostatním... No ale hlavně by to měl být někdo z těch, co chodili s Ježíšem od začátku, a tak ho viděli a slyšeli a můžou o tom vyprávět. To poslední bude přece jen nejdůležitější. Vždyť takový apoštol má být svědkem celého Ježíšova příběhu – všechno, co Ježíš říkal a dělal, by měl mít z první ruky, aby o tom mohl mluvit z vlastní zkušenosti. Později, až bude napsaný Nový zákon, už si to vyprávění o Ježíši bude moci každý přečíst. Ale teď je třeba, aby o tom někdo vyprávěl. Samozřejmě ten, kdo toho co nejvíc ví. Nakonec tedy vybrali dva kandidáty. Tím prvním byl Josef Barsabas, zvaný Justus, to znamená Spravedlivý. A tím druhým Matěj. Co teď? Asi začít nějakou předvolební kampaň, ne? Josef bude nejspíš známější – vždyť se zná i celé jeho jméno. A pak nějaký Matěj, o kterém toho zas až tak moc nevíme. Ale i ten má určitě svoje příznivce. Teď by se mohli začít jedni s druhými hádat, kdo asi bude lepší apoštol.

IV. MODLITBA A LOSOVÁNÍ

Jenže žádná předvolební kampaň v té horní místnosti, kde se sešli, nevypukne. Někoho totiž správně napadlo, že u povolání těch ostatních apoštolů to bylo jinak. Vybral si je sám Ježíš. A vůbec ne proto, že by si to nějak zasloužili. Možná to tam nahlas řekl právě Petr, který si dobře pamatoval, že ho Ježíš nezbavil apoštolského úřadu ani tehdy, když ho tenkrát zapřel třikrát za jedinou noc... Kdyby to bylo na nás, asi bychom nakonec sklouzli do toho, že bychom vybírali podle toho, jak je kdo sympatický. Nebo podle zasloužilosti. Anebo třeba podle popularity a věhlasu (to by měl asi větší šanci ten Josef, co se mu říká Spravedlivý). Jenže všechny ostatní apoštoly povolal Ježíš sám. Vybral si je podle svých měřítek. A tak by to mělo být i u toho dvanáctého. A tak se modlili:

„Ty, Pane, znáš srdce všech lidí; ukaž, koho z těch dvou sis vyvolil, aby převzal místo v této apoštolské službě.“ A potom losovali, který z nich to bude. Los padl na Matěje.

V. PÁN SÁM POVOLÁVÁ KE SLUŽBĚ

Věřili, že si ho tak vzkříšený Pán sám vybral. Matěj teď bude apoštolem stejně jako ti ostatní. Budou vyprávět příběhy o Ježíši ostatním, kteří se s ním sami nemohli setkat. Někteří apoštolové pak odcestovali i do dalekých zemí – dodnes se vyprávějí legendy o jejich životě a působení – a taky o jejich odvaze, protože někteří byli kvůli své věrnosti Ježíši dokonce pronásledováni a zabití. Těch dvanáct apoštolů mělo v církvi na začátku svůj úkol a taky velký vliv a zodpovědnost.

Od té doby přibývali další a další učedníci (ale už se jim pak neříkalo apoštolové, vlastně jednomu ano – Pavlovi; s ním to bylo trochu zvláštní, ale o tom si budeme vyprávět někdy příště). Ti v církvi kázali a učili, někteří psali spisy, které se dostaly do bible, další se stali jáhny a misionáři a biskupy... až do dnešních dob, kdy taky máme presbytery a faráře a seniory.

V naší církvi se někým takovým člověk vždycky stane až tehdy, když ho ostatní zvolí. Ale i my se předtím modlíme, abychom vybrali správně. Dokonce se někdy, to když je při takové volbě rovný počet hlasů, taky losuje. A věříme, že i dneska do takové služby někoho nepřijímáme jenom my jako sbor nebo církev, ale že do ní povolává Ježíš sám.

MODLITBA

Děkujeme, Pane Ježíši, že tvůj příběh pokračuje skrze ty, které povoláváš do své služby. Že i nám někdo o tobě vyprávěl. Prosíme za všechny, kdo dělají v církvi, v našem sboru nějakou práci a službu. Za faráře a za staršovstvo a... Děkujeme, že voláš další a další, aby byli tvými učedníky. A že tvoje pozvání platí i pro nás. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Jaký je rozdíl mezi učedníkem a apoštolem? Jaký je úkol učedníka, jaký apoštola? K čemu byl pověřen?
- Co má podle Petrova proslavu znát svědek – apoštol? Odkud se všechny tyto události dovídáme my?
- Je nějaký rozdíl mezi povoláním a zaměstnáním?
- Víte, že se v církvi podle řádů někdy používá los (u rovnosti hlasů při volbě)?
- Zažili jste už ve sboru volbu nového faráře? Podle čeho by se měl, podle vás, vybírat, když je víc kandidátů?

LETNIČNÍ KÁZÁNÍ

Sk 2,1-41

17.9.2006
14. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 16,11 — Stezku života mi dáváš poznat; vrcholem radosti je být s tebou, ve tvé pravici je neskonale blaho.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 2,1-6

PÍSNĚ

V to jitro velikonoční (EZD 666); Nás zavolal jsi, Pane (EZD 680); Přijď již, přijď, Duchu stvořiteli (S 278; EZD 675); Díky (S 45; EZD 638); Novou píseň (S 224); Svatodušní prozpěvování (ZSN 38); Divné to věci dnes (S 50); V tobě je radost (S 363; EZD 649).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **povaha zvěsti knihy Skutků apoštolských** – základním záměrem knihy Skutků není nezaujatě vypsat historii vzniku a růstu církve. Snahou je ujistit křesťanské společenství (jeho třetí a další generace), že s ubíhajícím časem se nevzdaluje moci Kristova díla. Čas, časový rozvrh, postup hraje v kompozici Sk velkou roli (viz 1,6-8). Událost Ježíše Krista nepředstavuje pro autora (Lukáše) jednorázovou záležitost. Vysvobozující přítomnost Kristova díla se rozvíjí v čase (a nabývá podoby *dějiny spásy*). Jsou to především dějiny zvěstování – kázání. Tento příběh kazatelství má svou osnovu (Sk 1,8 – budete mi svědky v Jeruzalémě a v Judsku, viz kap. 2-7; v Samari, viz kap. 8; a až do posledních končin země, viz kap. 9-28). Příběh zvěstování a růstu společenství víry se ovšem neodvíjí nekomplikovaně. Naráží na překážky, dochází ke střetům, pronásledování i napětím a konfliktům v církvi samotné. Uprostřed těchto krizí se ovšem přesněji vyjevuje povaha evangelia – a především dochází naplnění Kristovo zaslíbení stále nové a mocné obživující přítomnosti Božího Ducha.

– kniha Skutků je zároveň **sbírkou**

kázání Petra, Štěpána a Pavla. Evangelista Lukáš v těchto kázáních (a jejich starozákonních opěrných bodech – viz 2,25-28 a 2,34) zachytil rozmanitou podobu prvokřesťanského pohledu na Ježíše Krista. Zasaduje tyto rozmanité christologie do jednoho příběhu – ne proto, aby je podřídil zestejnujícímu oficiálnímu učení – ale aby dohromady podaly co nejpnější výpověď o tom, který společenství víry otevírá cestu časem – o Ježíši Kristu.

– **seslání Ducha svatého** je právě jednou z klíčových událostí dějin spásy. Učedníci, soustředění – ne-li uzavření (viz J 20,19) – na jednom místě, jsou náhle navštíveni Duchem svatým. Dar Ducha svatého přichází jako nenadálá, náhlá událost. Příznaky, které tuto událost doprovázejí (zvuk jako víchr, ohnivý jazyky, naplnění Duchem) – chtějí zřetelně čtenářům napovědět, do jakých souvislostí dar Ducha svatého patří – mezi události dějin spásy, do řady nečekaných mocných činů Božích. Pokud jde o učedníky – výsledkem této události jsou jejich otevřená ústa – začali mluvit rozmanitými jazyky (v. 4). Jejich pospolitost, dosud soustředěná na sebe a na minulost, je najednou nově nasměrována – k lidem okolo, se slovy kázání. Příběh zvěstování

o Ježíši se teď díky tomu všemu může vydat uprostřed dějin tohoto světa dál.

– **konkrétní příznaky Ducha svatého** – viditelné a slyšitelné úkazy jsou jen znamením vlastního divu. Víchr je znamením Ducha. V hebrejštině i řečtině jsou „vitr“, „dech“ a „duch“ vyjádřeny stejným výrazem. Jde o „událost vanutí“, která otevírá možnost naděje a života tam, kde pro takovou možnost už nebyl prostor (viz Ez 37,1nn). **Ohnivě jazyky** jsou, tak jako jinde v Písmu, znamením člověkem nevyžádané a nečekané Boží přítomnosti, svatého děje (Ex 3,2n nebo 19,18). Rozdělení ohnivých jazyků vyjadřuje, že každý ze zúčastněných má podíl na témž Duchu. **Jiné jazyky** (v.4) je sice dvojnásobný pojem, pod nímž lze rozumět buď glosolalii nebo mluvení různými jazyky. Další vyprávění (vv. 7–11) ovšem rozhodně počítá se srozumitelností projevu apoštolů.

– dalšími svědky této události jsou **zbožní muži** pobývající na svátky v Jeruzalémě. Toto množství lidí je události Ducha shromážděno a vyvedeno z míry. Událost daru Ducha těmto lidem otevírá mysl i uši – a oni slyší – s velkým úžasem (v.6. a 8.). Prvním výsledkem seslání Ducha je tedy všeobecný rozruch, vykořenění (v.12). Novou rovnováhu příběh získává ve chvíli, kdy se Petr postaví a začne kázat (v. 14). Duch nevyvolává bezbřehý chaos, nekonečný zmatek či trvalou nejistotu – ale uprostřed stereotypů víry dělá prostor pro to, aby Boží lid s novou naléhavostí zaslechl zvěst Písma (v.17-21.25b-28.34b-35) a evangelium o vzkříšení a vítězství ukřižovaného.

– **Petrovo kázání** je na dnešní vkus příliš obviňující. Jenže Petr neobviňuje všechny, pouze příslušníky vlastního lidu. Neobviňuje pohany. Svým vlastním bratřím připomíná podíl na Kristově potupném zabití prostřednictvím pohanské vrchnosti (2,23): „*Vy jste ho rukou bezbožných přiblížili na kříž a zabilí*“. Petr nevyhrožuje trestem. Pouze jim důrazně připomíná, že se jich Ježíšův příběh také týká, ačkoliv si namlouvají,

že nikoli. Petr neargumentuje kolektivní vinou – že by všichni židé byli trestně odpovědní za smrt jednoho člověka. Připomíná to, co znají již ze Starého zákona: provinilost každého člověka. Proti tomuto rozpoznání se nikdo neboují.

Tato provinilost ovšem podle Petra nevede nutně do zatracení a zoufalství. Ve vzkříšeném „Pánu a Mesiáši“ je nabídnuto východisko. Nejde o lacinou útěchu a frázi, ale o východisko, o vybidnutí k novému vyjití na cestu. Petrovo evangelium zní velmi jasně: navzdory vinám si lidé nemají Boha představovat jako toho, kdo by si přál další křížování, zatracení, nebeské či pekelné mučení, věčný oheň... Bůh je ten, skrze něhož je nabídnuto „kristovské panování a záchrana“ (2,36).

– **křest** – autor Skutků ukazuje, že Kristovo panování se uskutečňuje ve společenství. A do tohoto společenství jsou přijímáni věřící křtem (v. 41). Křest je znamením nového společenství a odpustění. Společenství není skupinou dokonalých, nýbrž znovu a znovu chybuících, kteří ovšem žijí v horizontu Božích zaslíbení a Božího odpustění.

– král David je označen za **praotce** a jeho zvěst za zvěst **prorockou** (Sk 2,30), jak ji máme zapsanou v Ž 16,8-11; Ž 110,1. Nejde o historické nepřesnosti, jde o využití zvěsti Písma. Slova mají váhu člověka, který je součástí společenství Izraele a nesou pečeť prorockého rozhovoru s Hospodinem. Petr si svou zvěst „necučá“ z prstu.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– neulpívejte u vnější popisnosti. Barvitě líčení, doprovázející událost daru Ducha svatého, není skutečností „fotografovatelnou“ (stejně jako zvěst o vzkříšení Ježíše Krista). Scéna seslání Ducha svatého nechce ohromit pouťovou zázračností nebo náboženskou nekonvenčností. Je ovšem třeba, aby s plnou naléhavostí zaznělo, že vskutku jde o událost posledních dnů (v. 17), o událost rozhodující platnosti. Obsa-

hem tohoto „dne Páně“ (v. 20) není ovšem ani víchř ani ohnivě jazyky ani mluvení rozličnými jazyky – ale záchrana těch, kdo vzývají jméno Páně (v. 21.36).

– líčení Skutků není psanou normou, podle které jediné poznáme, kde je u díla Ježíš Kristus – velké počty uvěřivších, uzdravování, zázraky atd. Tyto příznaky dění Ducha svatého nejsou zázračnými důkazy, lacině ohromujícími – ale upozorňují na souřadnice, do kterých příběh církve patří, tj. naplnění mesiášských zaslíbení.

– mluvení „ve vytržení“ (v. 4) není doslovný překlad, ale výkladový doplněk, který chce snad podtrhnout mimořádnost a darovanost celé události – nesmí být však zaměňován s náboženským vytržením (extází), které je obecně známým náboženským jevem (nejen v křesťanství) a jehož lze dosáhnout naučenými rituály.

3. METODICKÉ POKYNY

K PRACOVNÍMU LISTU:

Děti mohou obrázek podle zadání dokreslovat na začátku nebo po vyprávění. Na začátku vám dokreslené obrázky mohou dát podnět k otázkám, které děti do vyprávění uvedou: „Rozuměli by ti, které jste dokreslili, zpěvákům? Co by pro ně bylo překážkou v porozumění? Byla by to jen cizí řeč? Rozumíte si s druhými, když mluvíte stejnou řečí? Na čem to porozumění závisí? Souvisejí s tím nějak ty otevřené dveře? Kdy se zamykáme? Proč?...“

Pokud budou děti dokreslovat obrázek po vyprávění, ukažte si společně, koho nakreslily. Mluvte pak spolu o tom, jestli nakreslily jenom „sympatické“ cizince, nebo i ty, vůči kterým panují různé předsudky; jestli to jsou ti, s kterými se setkávají nebo jenom zajímavé exotické osoby apod. Pro inspiraci také můžete použít knížku „Děti jako já“, kterou vydal Perfekt Bratislava ve spolupráci s Českým výborem UNICEF.

4. POMŮCKY:

– obrázek kazatelný v kostele

– pracovní listy Evangelia č. 34 (rozvíjí motiv bábelského nepochopení a svatodušní možnosti komunikace)

– pracovní listy – Skutky „D“ – Svatodušní svátky (skládanka vhodná zejména pro mladší děti)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

V našem životě se střídají chvíle nadšení a vystrázení. Momenty, kdy se ocitáme jakoby v krásném snu, abychom poté procitli do drsné reality. Teofil může přijít s otázkou, jestli je to takto i s příběhem Boží záchrany člověka. S příběhem Ježíše Krista. Jestli také nemáme čekat po chvíli opojení následně vystrázení...? Na to mu Lukáš může vyprávět příběh o slání Ducha svatého. Tento okamžik „nebe na zemi“ ovšem nenastal proto, abychom po něm zase vystráznili. To, o co jde Pánu Bohu – to zůstává dál. I proto Petr na začátku svého kázání cituje proroka Joele, kde Bůh slibuje, co se stane v posledních dnech – a ono už je to tady! I nás Duch svatý posílá zvěstovat – srozumitelně.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Hukot Ducha svatého
- III. Reakce shromáždění – údiv i posměch
- IV. Petr odkazuje na prorocká zaslíbení
- V. Velikonoční události – naplnění a zaslíbení
- VI. Otázka oslovených a Petrova odpověď

b) poznámka a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Podobné pocity, jako ty naznačené v motivaci, musí mít učedníci po Ježíšově nanebevstoupení. Přichází teď vystrázení? Nebo se dá čekat ještě něco? A tak čekají v Jeruzalémě...

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Učedníci čekají na pokyn ke svě-

dectví

III. Nenadálý dar Ducha svatého otevívá ústa

IV. Nenadálý dar Ducha svatého shromazďuje posluchače

V. Petr vysvětluje, co se to děje

VI. Petr káže o Ježíši Kristu a zve k víře

VII. Shromazďení je zasaženo apoštolským slovem

VYPRÁVĚNÍ

I. SLÍBENÝ DAR OD JEŽÍŠE

L: Vzpomínáš si, jak jsem ti říkal o daru Ducha svatého, toho pomocníka a podpůrce, kterého slíbil Ježíš učedníkům? Dnes ti chci vyprávět, jak se to stalo.

Slavil se židovský svátek letnic, při něm si židé připomínají hlavně darování desatera na hoře Sinaj. Všichni apoštolové byli spolu. Oni se vůbec od té doby, co Ježíš odešel k Otci, zdržovali spolu, ale o tom jsme už mluvili, že jim to pomáhalo, být pospolu a navzájem se povzbuzovat.

A tam se stalo cosi mimořádného. Dostali dar. Od samého Pána Boha. Vždycky, když se Bůh nějak ukáže lidem, dějí se nezvyklé věci a těžko se to popisuje, protože je to něco, co ještě nikdo nikdy nezažil. Zkusím ti to přesto vylicít. Představ si, že jsi uvnitř v domě. A najednou uslyšíš mocný zvuk, jakoby hukot, silnější než hřmění. A ucítíš silný vítr, ale to není jako průvan, když se nechají otevřené dveře a ještě okno, to je jako vítr, který vane velkou silou uvnitř toho domu. A uvidíš světlo, zvláštní světlo, takže to vypadá, jako by nad každým člověkem v té místnosti hořel plamen.

T: To bych chtěl opravdu zažít!

II. DUCH SVATÝ VEDE K POROZUMĚNÍ

L: Ale to samo není vůbec to nejzajímavější! Jde o to, že když se Bůh dotkne lidí, člověk to cítí jako něco mimořádného. Snadno se ale může stát, že zažiješ něco mimořádného, setkání, které ti daroval Bůh, a přehlédneš to, neuvědomíš si to, protože na to nemyslíš, nenapadne tě to, jdeš si za svými věcmi. Pán Bůh se setkává s lidmi většinou potichu, nenápadně a bez těch vidění. Ale toto byl dar docela zvláštní, dar Ducha svatého, a navíc, učedníci na to byli připraveni, očekávali, že se něco stane, vždyť jim to Ježíš slíbil. Takže nikdo nevolal: jděte zavřít dveře, táhne tu, což by se mohlo stát, když je na to Ježíš nepřipravil.

Ale teď to nejzajímavější – začali mluvit každý jiným jazykem. Ne že by drmolili něco nesrozumitelného, ale právě že mluvili srozumitelně, různými jazyky různých národů. Na ten hukot se seběhlo kolem domu množství lidí. Tehdy o svátcích totiž v Jeruzalémě nebyli jen židé z Palestiny, ale sjížděli se tam židé i z ji-

ných zemí. A ti nevycházel z údivu, protože najednou uslyšeli, jak apoštolové mluví srozumitelně pro každého z nich. A přitom bylo jasné, že těch dvanáct mužů nejsou žádní vzdělanci, ale obyčejní lidé z Galileje; žádní profesori, co by ovládali deset jazyků. A přesto jimi mluvili a bylo jim rozumět!

T: To mělo znamenat, že Duch svatý zázrakem lidi naučí cizí řeči?

L: Spíš to mělo znamenat, že Duch svatý pomůže lidem, aby se navzájem domluvili, což je větší zázrak, než naučit se cizí řeč, to mi jistě dáš za pravdu. To, že se od svých rodičů naučíme jen svůj mateřský jazyk a jím se s cizincem nedorozumíme si, to jen kousek toho neporozumění, co mají lidé mezi sebou. Jinou řeč se můžeš naučit a nakonec, když si dva lidé nerozumí kvůli jazyku, mohou se nějak porozumět, když chtějí. O to jde, když chtějí. Protože to nejhorší nedorozumění mezi lidmi je z toho, že si nechtějí rozumět. Jako by mezi nimi byly zdi. A Duch svatý tyhle zdi boří. Pomáhá nám, abychom chtěli porozumět jeden druhému. Proto je to duch pokoje a míru.

III. CO NA TO ŘÍKALI POSLUCHAČI

T: Tak nastal pokoj a mír tenkrát v Jeruzalémě?

L: Tak rychle to nejde. On Duch svatý s námi má dost práce. Někteří se divili, někteří nevěděli, co si mají myslet, a někteří se smáli, že apoštolové jsou opilí.

T: To jsem si už všiml, že když lidé si s něčím nevědí rady, protože je to příliš jiné, tak je jim to nepříjemné a aby to nějak zmírnil, smějí se tomu a zesměšňují to.

L: Možná taky se jim zdáli moc veselí, protože Duch svatý způsobuje radost. Apoštol Petr se toho vůbec nezalekl, naopak, začal jim s velikou odvahou kázat. Je to ten samý Petr, co byl ještě nedávno tak ustrašený, že se jednou ani nedokázal přiznat k tomu, že Ježíše zná. A teď – odvážně předstoupil před lidi a mluvil. Odvaha – to je také dar Ducha svatého.

IV. PETROVO KÁZÁNÍ

Řekl jim: „Co by byli opilí, to co se děje a co vidíte, to bylo už dávno napsáno u proroků. Hospodin slíbil, že sešle lidem svého Ducha, a už je to tady!“ Mluvil k nim dost tvrdě, doslova jim řekl: „To vaši vinou byl Ježíš přibit na kříž, vy jste ho zabili.“

T: To jsou tedy velmi tvrdá slova, velké obvinění; nutí člověka, aby přemýšlel o své vině, protože Ježíše vydal Bůh na smrt za viny všech lidí.

L: Také myslím, že jinak se tomu nedá porozumět. Bůh vydal Ježíše do rukou lidí a Petr chtěl, aby to uslyšeli a uvědomili si jeho posluchači, kterým právě kázal: „To bylo kvůli vám. Ale Bůh ho také vzkřísil, on jej vytrhl z bolesti smrti.“ K tomu Petr citoval žalm krále Davida, kde se píše o člověku, kterého Bůh nenechá v říši smrti.

T: Nemluvil ten žalm spíš o Davidovi?

L: Když čteme Bibli, snažíme se pochopit, co říká právě nám. A ve Starém zákoně, zvlášť u proroků, je spousta míst, která mluví o Mesiáši, jaký bude, co se stane, až přijde, jak se to pozná. My rozumíme těmto proroctvím tak, že mluví o Ježíši Kristu. Právě tak rozuměl těm textům apoštol Petr a už Ježíš vykládal Písmo tak, že ukazovalo k němu. I jeho činy, třeba uzdravení, byly takovými značkami, podle kterých ten, kdo si četl ve Starém zákoně, poznal – ano, takhle přichází spasitel Kristus, to je ten Pán, o kterém mluvili proroci už dávno.

I Petr jim to vložil tak, aby to přesně pochopili. Řekl: „Přece víme, že král David zemřel, známe místo, kde je jeho hrob. Nemluvil tedy o sobě. David jako prorok však mohl vidět do budoucnosti, on předpovídal vzkříšení Kristovo. A že Bůh Ježíše vzkřísil, to vám všichni můžeme dosvědčit. Nakonec Ježíšův hrob nemůžete najít, místo, kam byl pohřben, je prázdné; jeho tělo tam není.

My dosvědčujeme, že Ježíš odešel k Bohu Otcí, sedí po jeho pravici. Na nás seslal Ducha svatého, to teď můžete sami vidět a slyšet. Toho jste teď svědky i vy.“

A ještě jednou citoval Petr žalm krále Davida: „Řekl Hospodin mému Pánu – usedni po mé pravici.“ To už bylo pro Petra jasným důkazem, že David mluví o Kristu.

V poslední větě pak řekl to nejdůležitější: „Buďte si všichni v Izraeli jisti, že právě toho Ježíše, kterého ukřižovali, nikoho jiného, jen jeho učinil Bůh Pánem a Mesiášem.“

T: První Petrovo kázání. V Jeruzalémě, říkal jsi, že měli jít z Jeruzaléma do celého světa, tak tohle je tedy začátek. Uvěřili mu ti, co ho poslouchali?

V. CO UDĚLALI POSLUCHAČI PRVNÍHO PETROVA KÁZÁNÍ

L: Mnohých se to kázání velmi dotklo, byli osloveni a ptali se: „Co máme dělat, bratří?“ Petr jim řekl: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů a dostanete dar Ducha svatého.“

T: To mi hodně připomíná Jana Křtitele, jenom to není zase tolik přísné.

L: Ale ještě podstatnější rozdíl tam je, totiž navíc dar Ducha svatého. Jan o tom mluvil jako o budoucnosti: že po něm přijde někdo, kdo je bude křtít Duchem svatým. Když teď Ježíš už to všechno udělal a tuto pomoc v Duchu svatém svým učedníkům už poslal, může Petr posluchačům říci, že tento dar je tu i pro ně, pro všechny, kdo tomu uvěří.

VI. CO DOSTÁVÁME V DARU DUCHA SVATÉHO

T: Dar Ducha svatého – to zní tak vznešeně, že si člověk říká, jestli vůbec je toho hoden. Ale když vím, co všechno je v tom daru přibaleno, tak si nemohu nic lepšího přát. Je tam porozumění a pomoc a odvaha a radost a síla a pokoj; je tam prostě vždycky právě to, co každý člověk sám nejvíce potřebuje.

L: Někdy je Duch svatý jako prudký vítr, průvan, který všechno rozhýbe; co před tím stálo, celé strnulé, se dá do pohybu. A někdy je jako lehký vánek, co hladí po tváři toho, kdo potřebuje povzbudit. Někdy je jako hukot bouře, aby zatřásl s tím, kdo se nechce změnit, třeba si jde pořad za svým a nemůže pochopit, že tím všechny trápí. A jindy je jako tichá hudba, která má potěšit toho, kdo je sám a smutný. Někdy je jako jasné sluneční světlo, aby ukázal pravdu tam, kde si lidé pořad lžou, a jindy je jako plamínek svíčky pro toho, kdo se bojí sám ve tmě.

Duch svatý není žádný uklízeč malérů, aby přiběhl, když potřebujeme něco vyspravit. Ale slyší nás a můžeme o něj prosit. Když Ježíš slíbil, že ho pošle těm, kdo v něj věří, tak to tak jistě bude.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme ti, že máš pro nás pomoc, pro každého z nás takovou, jakou potřebujeme. Prosíme tě o dar Ducha svatého, aby nás provázel na všech našich cestách. Aby zahnal strach. Aby přidal radost. Aby ukázal, co máme dělat, když si nevíme rady.

Děkujeme ti, že dobrá zpráva o tobě přišla přes všechny věky až k nám, a také děkujeme, že smíme věřit stejně jako apoštolové a stejně doufat v pomoc Ducha svatého. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Která biblická událost se stala překážkou v komunikaci?
- O kom se říká, že je obdařen duchem, popř. že je to veleduch?
- Víte, že např. i král Saul byl obdařen Božím duchem, a také lidem připadalo, že je jako opilý? Mluvil apoštol Petr jako opilý?
- Jak si představujete člověka obdařeného Duchem svatým? Co dovede? – mlčet; má na všechno odpověď; pořad mluví a mluví; dovede se vždycky a květnatě pomodlit; dovede rozluštit každou záhadu; je nejchytřejší a nejrozumnější; skládá písničky a básně; píše dopisy,

3 LETNIČNÍ KÁZÁNÍ

knihy, články do novin; zná se se všemi faráři; umí kázat i v televizi; umí druhým naslouchat; zpívá; vypráví; učí; modlí se; kreslí pěkné obrázky k biblickým příběhům; čte si pravidelně z Bible; každého „poučí“ nějakým biblickým citátem aj.

KDYŽ PRACUJE JMÉNO

24.9.2006

Sk 3,1-16; 4,1-22

15. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 30,3 — *Hospodine, Bože můj, k tobě jsem volal o pomoc a uzdravils mě.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 3,1-9

PÍSNĚ

V to jitro velikonoční (EZD 666); Zůstaň s námi (S 401); Moc předivná (S 186); Když hynou stáda (S 155); Fikový strom (S 160); Díky (S 45 – sloky 1.2.5.6); Kristus je má síla (S 166, EZD 648); Žalm 2 (S 271); Má duše Boha velebí (S 176); Neskládejte v mocných naději (S 215).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **do chrámu** (3,1) – křesťanské společenství neopouští centrum izraelské zbožnosti. Petr a Jan vystupují cestou, kterou před nimi chodily generace jejich otců víry.

– **chromý** se stal inventářem chrámového okolí. Nikoho už nezaráží, že u brány zvané *Krásná* se nachází člověk s tak nehezkým životním údělem. Každodennost tohoto postiženého je naplněna neměnným rytmem žebráckého života.

– **viděl... prosil** – na první pohled se Petr a Jan neliší od ostatních poutníků. Chromý od nich také hned čeká to, co od ostatních – že něco dostane. Jejich apoštolství není patrné zvnějšku. Rozhodující ovšem není, jestli zaujmou na pohled, ale čím osloví.

– **stříbro ani zlato nemám** – Petr nemůže dát to, oč je chromý zvyklý prosit – a co mu jsou lidé zvyklí dávat. Ovšem: **co mám, to ti dám** – Petr si je jistý, že něco má a lze to rozdávat. Může si dovolit vzbudit skutečné ocekávání. Neměl schopnost uzdravovat, ale od Ježíše se naučil vidět lidskou nouzi a odpovědět na ni svou pomocí. S Ježíšem učedníci poznali, že něco mají. Věděli, že na své bolesti a boles-

ti těch, kterým chtějí pomoci, nejsou sami. To, co věřící člověk „má“, je dar víry, která počítá s Boží pomocí.

– **ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod'** – vyslovit jméno Ježíše Krista neznamená říci jakousi zaklínací formulku. Apoštolské slovo tu do stereotypu žebráckova života najeďnou vnaší mesiášský čas (*tehdy kulhavý poskočí jako jelen* – srv. celou 35. kap. Iz, zvl. v. 3.6.10). Blížkost tohoto mesiášského času záchrany („už je to tady“) je nerozlučně spjata se zvěstí o Ježíši. Celé další chování chromého naznačuje, že mesiášský čas ho skutečně zastihl a otevřel jeho životu nečekaný nový rozměr. Tento nový rozměr může ale jeho život změnit, i kdyby chromým zůstal!

Za jménem Mesiáše Ježíše stojí totiž docela konkrétní příběh lidství Ježíše Nazaretského. A to je především příběh osobního nasazení a oběti ve službě Bohu. Petr tedy „dává“ jako ten, kdo se naučil dávat od Ježíše „roz-dávajícího sebe sama“.

– **byli u vytržení nad tím, co se stalo** – to hlavní, co se stalo, je **svobodné a smělé kázání o Ježíši Kristu**. Ten, kdo by chtěl vidět „pouze“ zázrak uzdravení, nedohlédl k podstatě, příčině toho všeho. Ani dnes nemáme nic

viditelného, o co bychom se mohli opřít – jen prázdné kapsy, ale dar Ducha svätého se tady opět projevuje především odvahou spolehnout se na uzdravující moc Ježíše Krista. Z tohoto hlediska je tělesné uzdravení chromého bezmála druhořadé.

– **zatčení** – velebně si už ale o Ježíši svůj obraz udělal. Kněží své mínění jasně vyjádřili tím, že Ježíše dali ukřižovat. Už o něm nechtěli slyšet. Proto mají být umlčeni také jeho svědkové (4,17-18). Ti ovšem trvají na tom, že o tomto jménu mlčet nelze (v. 10.12.20)

– **moc jména Ježíše Krista** sepotvrzuje i v apoštolském svědectví (4,7-12). Zpřítomňovat toto jméno nelze zaručeně fungujícími rituály ani zaběhanými tradicemi, ale svědeckou otevřeností. Působivost apoštolského svědectví – tváří v tvář chromému i tváří v tvář veleradě – není dána nějakou jedinečnou správnou dogmatikou ani autoritativním institučním postavením, ale otevřeností, se kterou apoštolé vstupují do riskantních, předem nezajištěných situací a dosvědčují „moc pravdy“. K takovým postojům Vzkříšený osvobozuje, k takovým se přiznává. Takto vybavené svědectví přináší „dobrodiní“ (v. 4,9) a zasahuje i ty, kdo si už „svou pravdou“ byli jisti (4,13).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– nepřeceňujte zázrak – v pozadí vyprávění je ona 35. kapitola proroka Izajáše. Na jejím pozadí se dosvědčuje význam Ježíšova mesiášství. Vlastní scéna uzdravení (jakkoli radostná) je vlastně úvodem k tomu nejdůležitějšímu – kazatelskému dosvědčení Kristova kříže a vzkříšení.

– nedémonizujte představitele Izraele – povrchní čtení Skutků může být jedním ze zdrojů křesťanského antisemitismu. Často se tam opakuje „vy jste ho pověsili na kříž a zabili“ apod. Jedná se ovšem o zvěst volající k pokání, o oslovení těch, kdo se chovají jako „držitelé pravdy“ – ne o obvinění, jež by se stalo záminkou k náboženské ne-

vraživostí. V průběhu dějin naopak roli držitelů pravdy (s odstraňováním svých oponentů) mnohokrát a tragicky sehrála sama církev, lid Ježíše Krista.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek si můžete vystříhnout vy a s jeho pomocí příběh při vyprávění přehrát. Můžete přitom zapojit i děti, které vyzvete, aby ostatní postavičky zahrály svými rukama (prsty – nohy). Nebo můžete po vyprávění vyzvat děti, aby si obrázek vystříhaly a zahrály vám příběh, který jste vyprávěli. Starší jistě zvládnou nakreslit si i Petra a Jana na způsob ochrnutého, popřípadě další postavičky, aby se zapojily všechny děti.

Řikankou jsem se snažil vystihnout, že nejde jen o „zdravotní problém“, ale o pojetí vztahu k Bohu, který může cestu k Bohu uzavírat a potřebné odsoudit jen do pozice žebráků, nebo může přinášet skutečné osvobození. Děti se jí při vyprávění mohou postupně učit.

4. POMŮCKY:

– obrázek chromého, žebráka, ale také jinak „potřebného“ člověka (nezapomeňte, že v příběhu nejde jen o uzdravení mrzáka, ale více o uzdravení zmrzačeného života – zmrzačeného jakkoli, třeba na první pohled neviditelného)

– obrázek chrámového sloupořadí
– knížky o těch, kdo zvěstují Krista svou pomocí druhému – např. P. Pitter...

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Kdyby se Teofilovi (a třeba i nám) zdálo, že všechno nakonec s Ježíšovým odchodem skončilo a s darem Ducha svätého si nějak nevime rady – pak je tu další svatodušní aplikace: příběh o tom, že se v moci Ducha svätého můžeme pouštět do odvážného zvěstování Ježíše Krista. O tom, jak se toho

odvážili Petr a Jan (a co z toho bylo), předkládá Lukáš Teofilovi (i nám) další událost...

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Petr a Jan potkávají toho, kdo potřebuje pomoc
- III. Ježíšovo jméno staví chromého na nohy
- IV. Petr káže o Ježíši zástupu – víra v něho chromého uzdravila
- V. Zvěstování Ježíše přináší apoštolům vězení
- VI. Rada je bezradná a apoštolé nemohou mlčet

b) poznámka a osnova pro **střední a starší** školní věk:

Teofil se ptá po tom, co my dnes

„máme v ruce“. Ježíše nevidíme, Ducha svatého také ne – máme prázdné kapsy. Zvěstování Ježíšova jména je krok do neznáma, nezajištěnosti, ale není to krok do propasti. I když „zuří pohané hněvem“ (Ž 2), Duch svatý se právě k takovým krokům přiznává. O tom se nedá mlčet.

- I. Motivace – Teofilova otázka
- II. Petr a Jan potkávají toho, kdo potřebuje pomoc
- III. Zvěstují chromému moc Ježíšova jména
- IV. Ježíšovo jméno staví chromého na nohy
- V. Uzdravený oslavuje dílo Ježíšova jména v chrámu
- VI. Ježíšovo jméno vzbuzuje nelibost – přináší apoštolům vězení
- VII. Apoštolé věrně vyznávají Ježíšovo jméno při výslechu

VYPRÁVĚNÍ

I. ÚVOD

Mohlo by se nám zdát, že Ježíšovým odchodem všechno skončilo. Byl sice vzkříšen, ale odešel k Otci! Nezůstal tady. A že dal svým učedníkům Ducha svatého? Co to znamená? Jak si ho máme představit? Co dělá a jak působí? Příběh o chromém žebrákově nám ukazuje, že prostřednictvím svého Ducha je Kristus při díle stále. I dnes. Pomáhá, uzdravuje, zachraňuje.

II. PETR A JAN POTKÁVAJÍ CHROMÉHO ŽEBRÁKA

Každého dne se Židé shromažďovali v jeruzalémském chrámu k modlitbám. Přicházeli tam také první Ježíšovi učedníci. Jednoho odpoledne, kolem třetí hodiny, šli do chrámu na bohoslužby Petr a Jan. Před vchodem, u chrámové brány, která se jmenovala „Krásná“, spatřili podivnou skupinu lidí. Uprostřed seděl ochrnutý člověk. Jeho přátelé ho tam přinášeli, aby žebral. Každého dne tam sedával a prosil kolemjdoucí o almužnu. Jako by tam patřil už odedávna. Jen považte: Krásná brána chrámu a u ní člověk s tak hrozným osudem. Pro svou nemoc nemohl pracovat. Nemohl si vydělávat jako druzí lidé. Proto žebral. To bylo jediné, čím si mohl zajistit obživu. A jistě mu mnozí z poutníků na své cestě do chrámu hodili pár mincí. Možná by se dovnitř také rád podíval, ale nemohl. Musel zůstat venku, přede dveřmi. Takové bylo totiž v Izraeli nařízení. Chromí a zmrzačení do chrámu nesměli. Jeho

údělem bylo zůstatvat vždy stranou ostatních, sám ve své bídě a nemoci může jen prosit o smilování.

III. JEŽÍŠOVO JMÉNO STAVÍ CHROMÉHO NA NOHY

Když viděl přicházet Petra a Jana, prosil také je o almužnu. Třeba se nad ním smilují a dají mu pár drobných. Třeba se u něj zastaví a nepůjdou rychle dál. A skutečně: Apoštolové ho neminuli. Zůstali u něj stát a pozorně se na něj podívali. Pán Ježíš se přece takovým lidem také nevyhýbal. Měl je rád, vyhledával je, pomáhal jim. Jistě může pomoci i tomuto muži. Řekli mu: „Pohleď na nás!“ A on se na ně podíval s nadějí v očích – jistě mu něco dají. Kolik peněz to asi bude? A tu překvapeně slyší apoštola Petra: „Stříbro ani zlato nemám, ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ Vzal ho za pravou ruku a pomohl mu vstát. A on se poprvé v životě postavil na své doposud chromé nohy. Udělal první krok, napřímil se a potom další krok a další. Vzkříšený Kristus ho mocí svého Ducha uzdravil. Hned se připojil k učedníkům a šel s nimi do chrámu. A tam se radoval a chválil Boha za své uzdravení.

Možná se tomu muži podobáme. I naše životy jsou v mnohém nemocné, kulhavé a ochromené. Neumíme ve svém životě pořádně stát ani chodit. Dnes ale máme slyšet, že vzkříšený Kristus dokáže člověka postavit na nohy. Duch svatý má takovou moc. Jak je to krásné: Nemusíme být jako žebráci přede dveřmi Otcova domu. On nás uzdravuje a my smíme jít dál. A jak je krásné, když umíme děkovat. Když víme, komu a za co děkovat.

IV. PETR KÁŽE ZÁSTUPU O JEŽÍŠI

Lidé se začali sbíhat. Všichni ho chtějí vidět. Vždyť to je ten, který doposud jen seděl chromý u brány a žebрал. A teď tady skáče radostí. Užasle se na něho dívají. Potom se celý zástup přesouvá do Šalomounova sloupoví, kde stojí Petr a Jan. To oni ho uzdravili. To oni způsobili ten velký div. Asi jsou to nějakí divotvůrci. Zázrační léčitelé. Kouzelníci obdaření tajemnou mocí. Tu k nim Petr promluvil: „Muži izraelští, proč nad tím žasnete a proč hledíte na nás, jako bychom ho uzdravili my svou mocí nebo zbožností? Stalo se tak ve jménu Ježíše Nazaretského. Ve jménu toho Ježíše, kterého lidé odmítli, zavrhli, vydali na smrt a ukřížovali. Ale Bůh ho vzkřísil a oslavil. A my jsme toho svědky, že Kristus je živý. To on svou mocí uzdravil i tohoto nemocného muže. I vás Pán Bůh přijme na milost, když budete činit pokání a uvěříte, že Ježíš je Boží Syn a Spasitel. On je ten slíbený Mesiáš, který lidem přináší záchranu.“

V. ZVĚSTOVÁNÍ JEŽÍŠE PŘINÁŠÍ APOŠTOLŮM VĚZENÍ

Petr s Janem ještě mluvili k lidu, když tu na ně přišli kněží s velitelem chrámové stráže. Všimli si rozruchu a byli zvědaví, co se to tam děje. Když slyšeli Petrovo kázání o Bohu, který vzkřísil Ježíše z mrtvých, velmi se rozzlobili. Zase znovu tu někdo připomíná toho Ježíše! A navíc, ten že by toho postiženého uzdravil? Vždyť je to hloupost! A ti dva jsou podvodníci! Poručili stráží, aby oba zatkli a vsadili do vězení. Přesto ale Petrovo kázání přineslo své plody. Boží Slovo na některé z posluchačů zapůsobilo tak mocně, že uvěřili v Krista. Poznali v něm zaslíbeného Mesiáše, který přišel také pro ně.

VI. VÝSLECH PŘED RADOU A PROPUŠTĚNÍ

Druhého dne se sešla židovská rada a Petr s Janem byli předvoláni k výslechu. Ptali se jich: „Co jste to dělali? Jakou mocí? V jakém jménu?“ Tu byl Petr naplněn Duchem svatým a neohroženě a beze strachu začal hovořit: „Vyšetřujete nás pro dobrodiní, které jsme prokázali tomu nemocnému člověku, a ptáte se, kdo ho uzdravil. Slyšte proto: Stalo se tak ve jménu Ježíše Krista Nazaretského. Vy jste ho ukřižovali, ale Bůh ho vzkřísil. Mocí jeho jména byl ten člověk uzdraven. V nikom jiném není spásy; není pod nebem jiného jména, v němž bychom mohli být spaseni.“

Takto apoštol Petr hovořil a židé v radě se velmi divili. Žasli nad Petrovou odvahou i moudrostí. Říkali si: „Což to není jen neučený rybář?“ Nevěděli, co by na jeho moudrá slova odpověděli. Chromý žebrák byl skutečně uzdraven, to nemohli popřít. Všichni lidé před chrámem toho byli svědky. Co tedy mají dělat? Když je nemohou potrestat, rozhodli se, že jim alespoň pohrozí. A co nejpřísněji jim zakázali mluvit o Ježíši: „Nesmíte rozhlašovat jméno Ježíšovo a nesmíte o něm učit.“ Jen považte: Oni nesmí hovořit o jménu, ve kterém je uzdravení a spása pro člověka! Na to jim Petr s Janem odpověděli: „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás, a ne jeho. O tom, co jsme viděli a slyšeli, nemůžeme mlčet.“ Soudcové nenašli nic, zač by je mohli potrestat, proto Patra s Janem propustili na svobodu.

VII. ZÁVĚR

Byl to vzkříšený Kristus, který mocí svého Ducha uzdravil nemocného muže a probudil víru v něm i druhých lidech. A byl to opět vzkříšený Kristus, který mocí svého Ducha dal Petrovi s Janem odvalu a moudrost a do úst jim vložil slova kázání i slova obhajoby a nakonec jim daroval svobodu. Ježíšovo dílo neskončilo

na kříži. Vzkříšený Kristus je při díle stále. Mocí Ducha svatého pokračuje i dnes.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti, že mocí svého svatého Ducha nepřestáváš působit mezi lidmi. Jako kdysi dávno, tak i dnes uzdravuješ nemocné, potěšuješ smutné, pozvedáš chromé. Děkujeme, že také my smíme o tvé moci vědět a že ji smíme ve svých životech zakoušet. Prosimé, posiluj naši víru v moc Tvého jména. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Viděli jste někdy žebráka? Kde sedává? Chodívá tam hodně lidí, nebo málo – nebo se mu raději vyhnou?
- Jakým symbolem jsou označeny prostory a prostředky pro postižené lidi?
- Jsou jenom žebráci a mrzáci ti, kdo potřebují „postavit na nohy“?
- Musí dnes chromí zůstat před kostelem nebo modlitebnou – nebo mohou dovnitř na bohoslužby? Co jim ve vstupu na bohoslužby brání dnes?
- Pomůže dnes potřebným, když budeme jen dokola opakovat „ve jménu Ježíše Krista“?

BYLI SPOLU, ŽILI SPOLU

1.10.2006

Sk 2,41-47 (4,23-37)

16. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 96,2-3 — *Zpívejte Hospodinu, dobrořečte jeho jménu, zvěstujte den ze dne jeho spásu, vypravujte mezi pronárody o jeho slávě, mezi všemi národy o jeho dívech.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 2,41-47

PÍSNĚ

Nové přikázání, (BTS 88); Jak dobré a jak utěšené (S 422); Vám dávám nový příklad svůj (BTS 88); Jedno jsme (S 119), Prosíme tě, Pane, dej nám sílu (S 274); Vstaň a hledat pojď tu zem (S 379); Jeden Pán, jedna víra (D 678); Srdce k srdci (EZ 480); V sjetí tomto pravme sobě (EZ 399)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– oddíl popisuje vznik „**mladé církve**“ v Jeruzalémě (a zrod křesťana vůbec): děje se to (a bude dit i nadále) *přijetím apoštolské zvěsti a pokřtěním* jako zpečetěním nové skutečnosti, spasení.

– v předchozím oddíle apoštol Petr volá k **pokání** – „*Zachraňte se z tohoto zvráceného pokolení*“ není sektářská hrozba, nýbrž pozvání opustit stav odcizení – podobně jako Ježíš vyprávěl v Lk 15 podobenství o marnotratném synu. Nejedná se tu tedy o nějaké násilné předělávání lidí ani o formální převzetí toho správného učení; při křesťanském zvěstování dochází k novému sebepochopení, k nalezení vlastní původní totožnosti.

– Bylo ten den **pokřtěno tři tisíce lidí** (v. 41) – údaj je samozřejmě nadnesený (Jeruzalém v té době měl prý kolem 30.000 obyvatel). Spíš než přesné číslo nás má zajímat, co bylo záměrem autora. Lukáš chce ukázat, že o letnicích, po vzkříšení, začala **nová etapa Božího záměru spásy**, která bude završena při druhém příchodu Ježíše Krista. Jde tu tedy o něco *zřetelně* nového. Není přítomn užito pojmu církev:

toto společenství se chápe jako nový Izrael.

– obraz tohoto společenství (v. 42) je **idealizovaný** (především z dopisů apoštola Pavla, ale i ze samotných Sk víme, že v církvi byly od počátku problémy). Zde však nejde o chválu, ale spíš o to ukázat jakési trvalé **znaky církve a toho, jak se člověk stává křesťanem**:

a) **vytrvalé naslouchání apoštolskému učení** – naznačuje, že stát se křesťanem není jednorázová záležitost. Apoštolské učení neznamená návaznost na osoby apoštolů jako takových, nejde o tzv. apoštolskou posloupnost. Jde o zvěstování vázané na Ježíše, na jeho slova a jeho příběh (v té době ještě nejsou sepsána evangelia a NZ, apoštolé jsou těmi, kteří znali Ježíše zblízka). V apoštolském zvěstování jde tedy o Ježíše jako cíl Božího jednání spásy. Toto evangelium je silou, která dělá zázraky (v.43). Jedině jeho zvěstování vytváří společenství.

b) dalším znakem je **lámání chleba** (společné jídlo, které mohlo vyústit do eucharistického jídla jako zpřítomnění Ježíšovy poslední večeře i Ježíšova stolování s nalezenými hříšníky).

c) **modlitba** – v jeruzalémském prostředí nepůjde o charismatickou

modlitbu – volnou, jazyky atd., spíš jde o židovské liturgicky ustálené modlitby (žalmy apod.) a také modlitba Páně.

Tím vším, co se odehrává denně, v liturgickém každodenním jednání, **se zpřítomňuje záchrana**, spasení jako překonání odcizenosti.

– **společný majetek a jeho rozdělování potřebným** (v. 44-45) není prvotním komunismem, ale přirozeným sociálním **důsledkem zvěstování evangelia a stolu Páně**. Společný majetek a rozdělování není nesenou třídní nenávisť k bohatým. Evangelium přirozeně vede ke sdílení a i k materiální pomoci – tak, že vytváří zevnitř prostředí, kde padají bariéry a převažuje zájem o druhé nad vrozeným sobectvím (krásným dokladem toho je epistola Filemonovi). Evangelium odhaluje marnost života postaveného na materiálních jistotách (viz podobenství o boháčích – Lk 12: boháč a stodoly, Lk 16: boháč a Lazar nebo Ježíšův rozhovor s bohatým mužem v Lk 18).

– každého dne **pobývali v chrámu** (v. 46). Lukáš silně zdůrazňuje **návaznost** tohoto společenství na Izrael (také Ježíš začíná své působení v chrámu – viz Lk 2,49). Toto společenství není a nechce být zvláštní, jinou skupinou. I když ve zmínce o **setkávání se po doměch** může být náznak sebebytnosti, nezávislosti na dané formě. Lukáš se však neustále snaží o jakousi vyváženost – jde tu o nové společenství, které se však zároveň cítí být vázáno na lid smlouvy.

– „...byli všemu lidu milí“ (v.47) – podobně, jako tomu bylo s mladým Ježíšem (Lk 2,52), tak tomu je nyní i s mladou církví. Vedle zmínek o nepochopení, naráženi i pronásledování je tento ohlas zaznamenán proto, aby bylo jasné, že mladá církev není vybranou partou, elitou anebo uzavřenou sektou. Je **otevřeným společenstvím** – co se v něm děje, děje se veřejně, před zraky světa. Církev Skutků není xenofobním společenstvím zapšklých mravokárců; není pravdivé obvinění křesťanů z prvních století z „nenávisťi

k lidskému rodu“. To, co vzniká po letnicích v Jeruzalémě, je veskrze pozitivní společenství – tak jako zvěstí církve je pozitivní, je evangeliem.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– Ideální obraz prvního společenství církve nemá navodit dojem, že na začátku (staré dobré časy) bylo vše ideální a pak už následoval jen úpadek. Toto „nové společenství“ máme chápat eschatologicky, tzn. je předmětem víry, ne pouze sociologické skutečnosti. Kdykoli tedy tento oddíl čteme, smíme jej chápat jako pozvání k víře. Krásně to vystihuje bratrská píseň V sítí tomto pravme sobě – na závěr ústí do pozvání: *pospěšme tam bratři milí, dokud k tomu máme chvíli... (U dětí s touto písní asi moc neuspějeme, ale může zpívat třeba: Vstaň a hledat pojď tu zem).*

– „svatá církev“ (jak vyznáváme v Apoštolském vyznání) není tedy církev morálně bezchybná. Církev má za sebou i mnoho špatného, nezastříjme to. **Svatost** znamená její oddělení k určité službě, její povolání.

– to, že „Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolal ke spáse“ neznamená, že znakem pravé církve nebo zdravého společenství je neustálý početní růst. Vykládáme-li Písmo jako celek, musíme připustit, že Boží lid často býval decimován do miniatury (dokonce Eliáš si připadal, že už je poslední). Ne vše, co roste, je zdravé (existují i zhoubná bujení). A přesto církev neustále roste – jsou další generace těch, kteří uvěřili. Ti, kteří zemřeli, kteří tu byli před námi, se neztratili (byli přece povoláni „ke spáse“), nýbrž vytvářejí církev vítězilou, ke které se během času přidávají další a další. Evangelium nezůstalo v Jeruzalémě, rozšířilo se až k nám.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Starším dětem nemusíte o prvotní církvi vyprávět. Nechte je, aby pracovaly samostatně – ať si příslušná místa v bibli najdou, přečtou a obrázek

doplní. Výsledky společně probírejte, komentujte, ptejte, jestli nikdo nic nevynechal, jestli by ještě někdo něco doplnil. Pak to můžete srovnat s tím, co se děje ve vašem sboru.

S mladšími můžete postupovat obráceně. Nejdřív se ptát, co všechno děláme v našem sboru a psát to na tabuli nebo velký papír. Potom jim můžete příslušné úryvky ze Skutků přečíst a zeptat se, jestli se něco z toho, co děláme, shoduje s tím, co se dělo v prvotní církvi. Můžete se ptát i na to, zda je pro to společné něco typické. Nakonec mohou děti domalovat to, o čem jste mluvili do obrázku.

4. POMŮCKY:

- náčini ke křtu a k večeři Páně
- obrázek rodiny kolem stolu při jídle

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila:

Teofil by mohl po soudobém způsobu pochybovat o významu církve jako

konkrétního společenství. Ježíš byl prima, ale k čemu církev? Nemohl bych si být křesťanem jen tak sám?

Lukáš vysvětluje, že evangelium vytváří společenství a vede ke vzájemné službě. Od počátku to tak bylo...

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk

- I. Motivace: Co všechno se děje v kostele?
- II. Tak tomu bylo v církvi od počátku
- III. Sbor je jako rodina (jsou spolu, sdílí se, nestarají se jen o sebe)

b) osnova pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace: K čemu je církev, sbor? Proč křesťané žijí ve sboru?
- II. Apoštolské učení
- III. Shromáždění sboru
- IV. Sdílení majetku a pomoc potřebným
- V. Sbor je v úctě a vážnosti
- VI. Evangelium nezůstalo v Jeruzalémě, rozšířilo se až k nám

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

„Vstávej Teofile! Už je ráno! Nedělní ráno! Brzy půjdeme do kostela, ať nezmeškáme!“ Teofil zdráhavě otevírá levé oko a mumlá: „Ještě né, je tak brzo... a nemohli bychom jít až zítra?...“ Připomíná vám to něco? Taký se vám v neděli ráno nechce vstávat? Co nás to vlastně do kostela volá? Třeba by to šlo, jen tak si doma číst bibli, zazpívat si před jídlem a nezlobit rodiče. A v neděli ráno bychom si mohli raději trochu pospat.

Proč vlastně chodíme do kostela? Kdy to vlastně začalo, že se křesťané scházejí? Začalo to ve chvíli, kdy první křesťané poznali, co od Ježíše dostali. Co myslíte, co bylo pro vás to nejdůležitější, co jste kdy dostali? Něco opravdu důležitého, nebo někoho, bez koho byste nemohli být? Rodiče? Sourozence? Kamarády? Nedostali jste vlastně tak trochu jako dárek od rodičů sebe sama?

II. VELKÁ RODINA

Petr o letnicích v Jeruzalémě kázal o Ježíši. Kázal o tom, že byl ukřižován, ale smrt přemohl, vstal z mrtvých a vystoupil k Bohu Otci. Lidé, kteří to slyšeli a uvěřili, se ptali, co to pro ně zname-

ná. Co máme dělat? Co to v našem životě změní? Petr s odpovědi neváhal: Tím, co Ježíš udělal, především dostáváme veliký dar. Ten nejdůležitější dar. Smíme přijmout křest, odpuštění hříchů a Ducha svatého.

Co si pod tím máme představit? Je to opravdu tak prima, tohle dostat? Rozumíme tomu, co dostáváme? Řekněme to jednoduše: začíná tím pro nás nový život. Ježíš přemohl smrt a zve nás k sobě, do své rodiny. Dostáváme možnost být v rodině s někým, kdo přemohl smrt. Můžeme žít ve velké rodině, kterou řídí svým slovem Ježíš sám.

Narozením do téhle rodiny je křest. Křest je smlouva. Ježíš jakoby natáhne ruku a my si s ním plácneme, protože jsme uvěřili, že nás bere do rodiny a že se o nás bude starat, a protože i my sami chceme do této rodiny patřit. Tehdy o letnicích si s Ježíšem plácnulo 3000 lidí. Uvěřili a nechali se pokřtít. Představte si to, že by vám naráz přibýlo 2999 nových sourozenců!

III. A CO PAK?

Je to fajn, dostat se do rodiny k tomu, kdo přemohl smrt. Ale co pak? Podáme vyplněnou přihlášku a tím to končí? Ne. Tady to naopak všechno teprve začíná. Křtem se z člověka nestane dokonalý křesťan. Ale smí věřit v Boží péči a ve věrnost Boží lásky. Učí se tuhle lásku přijímat a předávat dál.

I po letnicích to tak bylo. Nová rodina se shromažďovala kolem apoštolů, kteří si Ježíše pamatovali z doby, kdy s nimi tady na zemi žil, mluvil, jedl a pil, jako my teď spolu. Apoštolé znali Ježíše. Vyprávěli o něm, učili ostatní, co on učil je, a vysvětlovali, co se tou jeho smrtí a vzkříšením vlastně stalo. Připomínali, že křesťané patří jako bratři a sestry dohromady proto, že je Ježíš přijímá k sobě.

Jednoduše řečeno, křesťané byli spolu. Jak to vypadá, když jsou lidé spolu? Vezměme si například takový autobus. Nastoupíme, třeba si i sedneme, a většinou si pak nijak moc nevšímáme, kdo s námi jede, kde nastupuje nebo proč vystupuje. Jen tak čekáme, až nás autobus doveze tam, kam chceme. Je to takhle nějak, když jsou lidé spolu?

Prvotní církev nebyla žádný autobus. Lidé v ní byli opravdu spolu. Věděli, že dostali jako dar sami sebe i nové sourozence. Proto se také o ty nové sourozence zajímali: Kdopak to vlastně sedí vedle mě? Jak mu dneska asi je? Není mu smutno? Necítí se sám? Nemá hlad? Nebo má naopak radost? To by byl důvod, abych já měl taky radost. Patříme přece do jedné rodiny!

IV. PÁN S VÁMI!

První křesťané byli skutečně spolu. Dařilo se jim to díky tomu, že s nimi byl Bůh sám. Byl s nimi tak, že se k němu modlili, a on jejich modlitby slyšel. Modlili se tak, jak se smíme modlit i my. Víte, jaká je nejstarší společná křesťanská modlitba? Hned jejím prvním slovem dáváme najevo, že jsme jedna rodina.

Bůh byl s prvními křesťany tak, že se o ně staral. Byl s nimi i při společném jídle, při „lámání chleba“. Boží péče se totiž neomezuje jen na to neviditelné. Viditelné a neviditelné v člověku patří nerozdělitelně dohromady. Vzpomeňte si, jak vám dokáže pokazit náladu, když máte hlad a nikde nic k jídlu! Nebo najednou máte z něčeho tak velkou radost, že na hlad úplně zapomenete. Třeba když potkáte kamaráda: můžete mu jen tak říct „Ahoj“, můžete mu však také podat ruku a zastavit se s ním. Třeba i obejmout. Anebo ho obejmout, aniž byste cokoli říkali. Viditelné a neviditelné patří k sobě. Bůh to dobře ví a stará se proto i o naše těla.

Jídlo patřilo od počátku do kostela. Při Večeři Páně můžeme i dnes poznat, že se Bůh stará nejen o naše rozumy, ale o nás celé. Skrže to neviditelné, co od něho dostáváme, můžeme „prospívat na těle.“ A naopak skrže to viditelné, co nám dává, můžeme „prospívat na duchu“.

Bůh byl s křesťany i tak, že mohli vidět mocné činy, které působil skrže apoštoly. Někoho třeba uzdravil. Jinému dal skrže apoštoly znamení, které pomohlo jeho víře. Snad dnes nevidíme tak oslnující Boží působení, jako ho zažili v církvi po letnicích. Ale věříme, že mezi křesťany Bůh působí stále. I když někdy třeba „jen“ nenápadně těší ty, kteří jsou smutní, a „jen“ posiluje víru těch, kteří zoufají. A jako tenkrát používal apoštoly, může k tomu dnes použít nás.

V. POMOC DRUHÝM

Když si křesťané uvědomili, jak o ně Bůh pečuje, připojili se k jeho dílu a byli připraveni pomoci těm, kteří pomoc potřebovali. V Jeruzalémě bylo tehdy hodně chudých a hladových. Křesťané zvolili nejrychlejší způsob, jak s tím něco udělat. Snesli všechn svůj majetek dohromady a společně z něj rozdělovali každému, co kdo potřeboval. Ochota všimnout si a rychle pomoci tomu, kdo je v nouzi, patřila od počátku k životu církve.

VI. KDE JSOU KŘESŤANÉ DOMA ?

Kde ale vlastně tehdy křesťané v Jeruzalémě byli? Kde bývají křesťané dnes? Nebo obráceně: kde je to vidět, že mě Ježíš přijal

do Boží rodiny?

První křesťané byli v chrámu. To bylo místo, kde se Izrael vždy setkával s Bohem. Křesťané se nechtěli od Izraele oddělit. Proč také? Vždyť právě Bůh, který si vyvolil Izrael jako svůj lid, k nám přišel v Ježíši Kristu blíž než kdy předtím.

Křesťané však nezůstali jen v chrámu. Svou víru i společenství nesli domů, k sousedům a vůbec všude tam, kam přišli. Nesli ji do svých rodin, k rodným bratřím a sestrám, rodičům a dětem. I tam rozdělovali jídlo, jak kdo potřeboval, a chválili Boha za jeho péči o nás.

Tahle nová rodina nezůstala okolnímu světu skryta. Ani nechtěla. Vždyť je to velká radost, že patříme k ukřižovanému a vzkříšenému Ježíšovi. Proč bychom se s ní měli schovávat? Lidé kolem nás poznají, když je naše radost upřímná. Na prvních křesťanech byla ta radost rozhodně vidět. Proto také byli lidem milí.

Křesťané působili mezi lidmi a Bůh také skrze ně povolával další bratry a sestry. Církev rostla. Ale to, že přibývají noví lidé, nemusí být vždy důkazem opravdového růstu. Křesťanská rodina roste v prvé řadě do hloubky, do moudrosti a pevnosti. To se projeví ve vztazích, v důvěře, kterou máme jeden ke druhému, ve smutku i radosti. Držíme při sobě proto, že nás Ježíš sám drží při sobě.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme, že se můžeme spolehnout na tvé slovo, kterým nás zveš k sobě. Děkujeme za všechny naše bratry a sestry, kteří pozvání do tvé rodiny přijali, že tady mohou být pro nás a my pro ně. Uč nás, prosíme, tak jako ty pečuješ o nás, abychom my uměli být pozorní a otevření k sobě navzájem. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Proč se káže?
- Není bez významu to, jak působíme, jak nás vidí lidé kolem – jsme spíš druhým protivní, lhostejní – nebo od nás něco čekají, něčeho si váží?
- Má se v kostele konat sbírka? Všimli jste si, kde bývá sbírka při bohoslužbách zařazena? Zkuste mluvit o tom, k čemu jsou peníze.
- Evangelium vytváří solidaritu mezi lidmi. Nechte děti vyjádřit, jak můžeme druhým pomoci.
- Víte, na čem byl postavený komunismus? V čem vidíte hlavní rozdíly oproti společnému majetku církve v Jeruzalémě?
- Víte, že se zástupci Jednoty bratrské vydali hledat ideální církev, ideální sbor? Víte, jak to dopadlo?
- Byli jste někdy na jiných bohoslužbách, než na našich? Patříme jako různé církve i při těch rozdílech k sobě?

VE VŠEM SPOLEČNĚ

8.10.2006

Sk 4,23-37; 5,1-16

17. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 34,17 — *Hospodinova tvář se však obrací proti pachatelům zla, vymýtí ze země každou památku po nich.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 4,32-36

PÍSNĚ

Nové přikázání (BTS 88); Za ty, kdo hladem trpí a bídou (BTS 44, S 387), Ó náš milý Bože (EZ 220), Není lepší na tom světě (BTS 8, EZD 611), Pane Bože, prosíme tě (BTS 32), V sjetí tomto pravme sobě (EZ 399), Kdo na kolenou klečí (S 148), Že jsou mezi námi smutné děti (S 406), Že celý svět jsi odkázal nám, známe (S 405), Prosím tebe, Pane Bože (EZ 222).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– popis jeruzalémského sboru ve Sk 4,23-37 je velmi podobný popisu v předchozím oddílu: Sk 2,41-48. Opět se nejedná především o popis historické skutečnosti, ale o pozvání k události spásy (viz poznámky k předchozí úloze).

– „... *byli jedné mysli*“ (4,32) neznamená konformitu, přizpůsobení, stejnost (v epištolách je mnoho dokladů, jak si křesťané slouží vzájemně různými dary), ani sjednocení se v opevnění vůči nepřátelskému okolí (xenofobie – strach ze všeho jiného a cizího). Je to **jednota v rozmanitosti, pramenící ze zkušenosti sjednocující Kristovy moci a jeho pokoje** (viz výzva v epištolě Fp 2,2: *Buďte stejné mysli*, nebo v Ef 2,14: *V něm je náš mír, on dvojitě spojil v jedno...*). Už na začátku tedy zaznívá téma ekumenismu, jednoty Božího lidu.

– **požehnaní** není vlastnictví, které si člověk užívá pro sebe, ale dává se dál (už k Abramovi zaznělo: staň se požehnaním).

– „*Měli všechno společné*“ (v. 32) a „*nikdo mezi nimi netrpěl nouzí*“

(v. 34) – opakuje se znovu, co bylo již v 2. kapitole. Sociální důsledek přijetí evangelia, víry byl v jeruzalémské církvi zřejmě silný. Přitom pomoc byla spontánní, nešlo o plánovaně skutky. Sociální pomoci bylo jistě potřeba, mnozí Ježíšovi žáci přesídlili z Galileje do Jeruzaléma, kde neměli z čeho být živi. Svou roli mohl hrát i vzor praxe farizejských bratrstev, která pečovala o chudé, ale hlavně Ježíšova slova o majetku, bohatství a o výzvě hledat především Boží království a jeho spravedlnost.

– dělení se, solidarita byla důležitá pro pěstování **vědomí jednoty církve** (viz např. výzva ke sbírce pro Jeruzalém v 8. kap. 2. listu Korintským).

– „*Josef – Barnabáš, levíta původem z Kypru*“ (v. 36-37) je jmenovitě zmíněn jako příklad toho, kdo svůj majetek dal ve prospěch potřebných. Zároveň vytváří jakýsi protipól jednání manželského páru v dalším oddílu (Ananiáš a Safira).

Lukášovo evangelium má o majetku a majetných hodně – nejen Lk 12, Lk 16, o nichž je řeč dál – ale taky „*blahoslavení chudí*“ – a „*běda bohatým*“ – a tady by šlo pěkně využít Teofila (viz

motivace).

– příběh o **Ananiášovi a Safíře** (Sk 5,1-16), kteří prodali majetek, část výtěžku dali stranou a přišla na ně smrt jako trest, se jeví jako divný a těžko pochopitelný. Vyvolává řadu otázek: Proč by měli být potrestáni za to, že chtěli mít určitou rezervu? Copak je hříchem soukromé vlastnictví?

– příběh nese rysy legendy, strašidelné historiky nebo hororu, který má **varovat** před podobným jednáním. Oddíl končí slovy: „*A velká bázeň padla na celou církev i na všechny, kteří o tom slyšeli*“ (v.16). Příběh je tedy vyprávěn proto, aby byla zdůrazněna **Boží svatost**.

– **poprvé** je ve Skutcích užito slovo **církev** – jako by znakem církve byla bázeň před Hospodinem.

– podstata selhání Ananiáše a Safiry není tedy pouze na morální rovině (i když jistě šlo o podvod: jako ti, kteří „nic nemají“ by přece měli „nárok“ na podporu ze společné kasy). Jde tu o jednání, které **znesvěcuje svatost** toho, jehož jméno proroci nechťeli ani vyslovovat, aby se tím neznesvětilo. V jednání Ananiáše a Safiry jde o jednání v protikladu k prosbě „posvěť se jméno tvé“ z modlitby Páně.

Zásah do oblasti Boží svatosti znamenal smrt. Ananiáš se Safírou si Hospodinovu svatost vůbec nepřipouští (na rozdíl od velikých biblických postav, které také jistě nejsou bezhříšné, ale např. Izajáš si je své hříšnosti dobře vědomý: „*Běda mi, jsem ztracen, jsem člověk nečistých rtů*“ – Iz 6,5). Jejich konec nezpůsobili „přísní apoštolové“ jako andělé smrti, ale jejich jednání, které bezproblémově šlape po Boží svatosti.

Za starozákonní období jednání Ananiáše a Safiry se považuje Akánova krádež (Joz 7), kde se Akán dopustí zpronevěry (vezme si po dobytí Jericha několik věcí, které jsou určeny buď ke klatbě nebo pouze Hospodinu). Je za svůj čin potrestán ukamenováním (všichni se podílejí na odmítnutí takového jednání).

– smrt Ananiáše a Safiry může

korespondovat v souvislosti s celým Lukášovým dílem s podobnostmi, která **varují před spoléháním na majetek** (Lk 12,13-21 – boháč se hmotně zabezpečuje, ale je mu řečeno: *Blázne, ještě dnešní noci můžeš zemřít, a či to vše bude?* – a Lk 16,19-31, kde také je řeč o smrti a kde je důraz na sociální rozměr života: člověk spoléhající na majetek nevidí nouzi u svých vlastních dveří). Ananiáš se Safírou podobně jako postavy z podobnosti spoléhají na majetek, když si nechávají pojištěná zadní vrátka. Tam i zde lze říci s jistotou pouze to, že přijde smrt. Ani to třeba není chápat jako trest, je tu jakoby konstatováno, dotazeno: spása od/skrze majetku? No ale pak je už jenom konec, smrt. A vlastně nic víc se o takovém životě zmínit nedá.

– a možná chce Lukáš také ukázat, že patří k „eschatologickému společenství“, do „společenství spásy“ neznamená, že věřící jsou už vyjmuti z konečného soudu, zatímco souzení budou tzv. nevěřící. Takový postoj Lukáš ostře kritizuje už v evangeliu (*...kdo vám ukázal, že můžete utéct před nadcházejícím hněvem? Čiňte pokání... Lk 3,7.8*). Do takové situace je řečeno, že *soud začíná od domu Božího* (1 Pt 4,17).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– „být jedné mysli, jednoho srdce“ – připomíná to různé totalitní systémy. Na opačné straně ovšem bývá vykřikování já, já, sobectví a neochota se dělit. Zásadní rozdíl je v tom, že totalitní systémy vesměs snímaly z lidí individuální odpovědnost. Zde však nejde o splynutí ve skupině či v davu: jednota je daná Kristem a individuální odpovědnost zůstává individuální odpovědností (jak je vidět na pozitivním příkladu Barnabáše z Kypru nebo na negativním příkladu Ananiáše a Safiry). Takováto pozitivní jednota umožňovala nedělat rozdíly mezi lidmi, pomáhala překonávat palčivé a jakoby navždy dané protiklady jako otrok-pán.

– vykládat „horor“ o Ananiášovi

a Safíře dětem, zvláště těm malým, je těžké. Příběh sám o sobě může působit tak, že Petr a spol. byli přísní mágové, kteří trestali za podvod, jaký se dětem jeví jako běžný, smrtí (děti to znají, každé dítě někdy něco ukradlo, někdy podvedlo). Je otázka, zda by nebylo působivější než horor vyprávět bajku, anekdotu (Ananiáš a Safira jako ta lakomá Barka z Werichova Fimfára, která šije ze šlupek od buřtů záclony a nechává si vrtat koleno nebozecem). Anekdoty totiž výborně demaskuje pokrytectví, o které v příběhu také jde. Dětem se dá dobře vysvětlit, že lež a krádež rozkládají společenství. Hlavní cíl vyprávění však je Boží svatost, o které lze hovořit přece pozitivně (úcta, nechtít zarmoutit toho, koho mám rád a kdo má rád mne apod.)

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Obrázek je tentokrát asi nejlepší zpracovávat přímo při vyprávění. Způsob bude záležet na věku dětí. Starší mohou pracovat samostatně – najít si příběh v bibli, přečíst ho a podle bible doplnit text do bublin. Menším dětem můžete příběh vyprávět a ony si podle vyprávění text doplní. Nejmenším jej asi budete muset zjednodušit a diktovat.

Pro vyprávění vyzvěte děti, aby se pokusily napsat odpověď na otázku v rámečku. Odpovědi si společně přečtete a mluvíte o tom, jaká odpověď je asi nejvýstižnější.

4. POMŮCKY:

- obrázek hladovějících, obrázek smetiště s vyházenými věcmi.
- na jeden stůl můžete nachystat občerstvení, na druhý nic, uvědomit si celou situaci a pak se rozdělit.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila

Postavu Teofila je v takovém těžkém příběhu možné využít právě k tomu, že Lukášovi klade „naše otázky“. Tak se dětem předvede, že pochybnosti a otázky jsou někdy nutné a zdravé.

Teofil může přijít za Lukášem s otázkou, jestli v jeruzalémském sboru opravdu fungovala i solidarita v majetkových věcech.

Teofil: Lukáši, nepovídej mi, že zrovna taková věc, jako rozdělit se o majetek byla mezi jeruzalémskými hitem... to určitě vzalo za své nejdřív ze všeho...

Lukáš: A to by ses divil... když vane Duch, tak se dějí i takové nepředstavitelné věci, jakože lidi přestávají lpět na svém... tak třeba Barnabáš z Kypru...

A potom zas může namítnout, že si ten, kdo na to má, může vlastně koupit obdiv, jaký že je věřící...

Teofil: Tak to moc dobře znám odjinud — když někdo dary podporuje sportovce nebo umělce, ještě se tím vytahuje, myslí si, jak je dobřej... a já myslím, že zrovna tohle ve společenství kolem Ježíše Krista nemá místo... To si potom začnou lidi kupovat i místa v království Božím, předvádět se – a budem zas tam, kde jsme byli...

Lukáš: Vidíš... to máš pravdu. Tak přidáme „odstrašující horor“ – konečně budu moci použít tu nepoužitelnou legendu o Ananiášovi a Safíře

b) pro mladší školní věk:

Kdo všechno patří do rodiny (*nejprve děti jmenují nejbližší, pak tam ale přibývají další, strýci, bratřanci a sestřenice*). Takhle patříme ve sboru všichni k sobě, i když nejsme pokrevně příbuzní.

Nebo: představte si, že vás pozvou na hostinu. Ale u vašeho stolu není nic k jídlu, všechny dobré kousky jsou u druhého stolu. Tam se dávají do jídla, u našeho stolu jen čekáme. Jak byste se cítili?

c) pro starší věk:

Teofil: Slyšel jsem ten nový příběh o Ananiášovi a Safíře (větou převyprávět), to je přece hrozný příběh, to je pěkné, takhle si člověk může koupit přízeň u Boha, když odevzdá všechny peníze...

Lukáš: No víš, chtěl jsem připomenout to, co Ježíš vyprávěl o boháči a stodolách nebo o tom boháči a Lazarovi. Stane se tak snadno, že člověk myslí jen na svou rostoucí životní úroveň a nevíšimne si člověka přímo u vlastních dveří, prohraje tak svůj život. Stává se to snadno právě některým věřícím, oni si myslí, že už mají všechno vyhrané a slova soudu ani náhodou nevtáhnou na sebe, jako by uvěřili jen proto, aby mohli soudit druhé. Tak jsem napsal projednou takový lomcovák...

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) pro **mladší** školní věk

- I. Motivace: Patříme k sobě, ať jsme mali nebo velcí, staří nebo mladí
- II. Ježíš učí dělit se a sdílet
- III. Bůh o nás ví všechno a má nás rád
- IV. Je svatý, nechceme ho zarmoutit

b) pro **střední a starší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Víra v Ježíše Krista lidi sjednocuje
- III. To se projevuje činnou pomocí
- IV. Pozitivní příklad (ochota se dělit – Barnabáš)
- V. Negativní příklad (pokrytectví, sobectví)
- VI. Hospodinova svatost

VYPŘÁVĚNÍ

I. ZATČENÍ A PROPUSŤENÍ APOŠTOLŮ

Milý Teofile, dnes Ti budu psát i věci, které bych si radši nechal pro sebe. Ale slíbil jsem Ti, že budu psát všechno důležité, a tak nemůžu tohle vynechat.

Teofilos odložil Lukášův dopis, posunul si brýle na nose a poškrábal se za uchem. Takhle ještě nikdy Lukášovy zprávy nezačínaly. Naposledy byl podobně vážný, když vypravoval o Ježíšově smrti. Umřel snad někdo? Stalo se něco hrozného?

Psal jsem Ti o zatčení apoštolů Petra a Jana. Petr uzdravil toho chromého a pak všem řekl, že to není z jeho zázračné moci, ale díky Kristu, který ho uzdravil, protože byl Mesiáš. No to si dovedeš představit, jak museli být v synedriu naštvaní. Mysleli si, že s Ježíšem nadobro skoncovali, když ho nechali odsoudit a ukřížovat. Ale nic jim to nebylo platné. Ježíš vstal z mrtvých a to už nám nikdo nevezme. To je, jako když zapálíš suchou trávu na mezi – oheň se hned rozšíří na všechny strany. I kdyby zavřeli všechny apoštoly, lidi si to mezi sebou šuškejí, a těch, kteří se z toho radují, je už na tisíce. Vzpomínáš na to, co říkal Ježíš? I kdyby všechny lidi umlčeli, kameny na cestě budou provolávat Bohu slávu.

No a tak když viděli, že to není nic platné, tak Jana s Petrem zase propustili. To víš, že jim teď budou znepríjemňovat život. Kdykoliv je můžou zase sebrat a šoupnout na 24 hodin do chládku. Možná by taky mohli Petrovi zakázat Jeruzalém. Ale představ si, nic z toho nepomohlo. Apoštolé se nenechali zastrašit. Petr a Jan se znovu pustili do práce a opět začali kázat. Víš, co dokonce řekl Petr radě? „Posuďte sami, zda je před Bohem správné, abychom

poslouchali vás, a ne jeho.“ Ti museli být vzteky fialoví.

Teofilos vstal, aby si dolil do hrnečku čaj. „To vypadá přece skvěle. Jestlipak bych byl takhle statečný. Občas si říkám, co všechno bych pro Ježíše udělal. Ale pak, když slyším ty úsměšky u nás v práci... Ale – co mi to ten Lukáš chtěl zatajit?“

II. LIDÉ SE PŘIDÁVAJÍ K CÍRKVI A MAJÍ VŠE SPOLEČNĚ

Návrat apoštolů spustil hotovou lavinu. Začali přicházet noví a noví lidé, kteří se předtím vůbec neznali. Ale nejen to – aniž by jim kdokoliv něco přikazoval, začali k apoštolům přinášet svůj majetek. Kdokoliv někdo potřeboval, tak mu druhý ochotně přispěl na pomoc. Nikdo neříkal: To je moje, na to nesahej. Nejlepší na tom bylo, že nikdo neměl nedostatek a nouzi. Každý dostával tolik, kolik potřeboval. A nebyli to jenom lidi z Jeruzaléma nebo z okolí. Třeba Josef z Kypru (říká se mu tady Barnabáš), levita, měl pole, prodal je, peníze přinesl a položil před apoštoly.

Teofilos opět odložil dopis a zamyslel se. Připomněla se mu Ježíšova slova: „Nemějte starost a neříkejte: Co budeme jíst? Co budeme pít? Co si budeme oblékat? Po tom všem se shánějí poháně. Váš nebeský Otec přece ví, že to všechno potřebujete. Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“ To by bylo krásné. Žít bez starostí. Ale jde to? Nebo zbavit se všeho majetku a rozdat ho druhým. To by bylo krásné gesto. Ale kde by potom bydlel? A pak si vzpomněl na Ježíše – ten neměl ani pořádnou střechu nad hlavou, pořád tady byl pro druhé lidi, úplně svobodný. Ale jak skončil – no přece na kříži. Na každou myšlenku napadlo Teofila hned nějaké to ale. Nevěděl si rady a tak radši vzal Lukášův dopis a četl dál.

III. ANANIÁŠ A SAFIRA ZKLAMOU DŮVĚRU

Milý Teofile, možná si teď říkáš, jak to všechno vypadá krásně a bez chybičky. Ale jednoho dne přišel za apoštoly člověk, který se jmenoval Ananiáš. Měli tady v Jeruzalémě i s manželkou Safirou nějaké pozemky a prodali je. Ananiáš přinesl peníze a položil je před apoštoly. Všechno vypadalo stejně, jak to udělali už i jiní před ním. Ale najednou se zvedl apoštol Petr a řekl: „Ananiáši, jsou to všechny peníze, které jste za to pole dostali?“ Ananiáš se napřed lekl, ale pak se začal dušovat. „Na mou duši – to je opravdu všechno, co jsem za to pole dostal. Fakt! Přísámbohu!“ Apoštol Petr si ho smutně prohlédl a řekl: „Ty jsi to, Ananiáši, vůbec nepochopil. Bohu nemůžeš patřit jenom napůl. Nejde přece o tvoje pole. Mohl sis je klidně nechat, mohl sis nechat i ty peníze,

kteřé jsi za ně dostal, nebo je utratit podle svého uvážení. Ale ty jsi chtěl spoléhat trochu na Boha a trochu na své peníze. A proto jsi část přinesl a část schoval. A to je lež. Nelhal jsi lidem, ale Bohu!“ Ananiáš ještě otevřel ústa, pak zalapal po dechu, chytil se za srdce a skácel se k zemi. Mladší bratři přiskočili, aby mu pomohli, ale už bylo pozdě. Ananiáš byl mrtev. Odnegli ho, aby ho pohřbili.

Asi za tři hodiny přišla Safira, Ananiášova žena. Nevěděla, co se mezitím stalo. I jí se apoštol zeptal, jestli to myslí vážně, jestli opravdu chce patřit k církvi se vším všudy, jestli si to dobře rozmyslela. „Pověz mi, prodali jste to pole opravdu za tolik, kolik Ananiáš přinesl?“ A tu zalhala i Safira: „Ano, to je všechno, co máme.“ Apoštol Petr jí odpověděl: „Slyšíš za dveřmi kroky? To se vracejí ti, kteří pochovali tvého muže? Teď odnesou i tebe.“ Safira se hned skácela u jeho nohou a zemřela. Když ti mládenci vstoupili dovnitř, byla už mrtvá. Vynesli jí a pohřbili k jejímu muži.

Viš, Teofile, radši bych Ti to vůbec nenapsal. Mrzí mě, že se to stalo. Mrzí mě, že ani nové společenství nebylo dokonalé. Ale i to musíš vědět. To je často největší problém: vydat se Bohu docela a nemyslet na zadní vrátka. Ale taky mě mrzí, že už jsme neměli čas, abychom si to s Ananiášem a Safirou vysvětlili, abychom se spolu s nimi učili, co je to skutečná důvěra. Tvůj Lukáš

IV. MŮŽE VŮBEC NĚKDO ODEVZDAT VŠECHNO?

Teofilos sklonil dopis a ruce se mu trásly. Myslel na všechna ta svoje „ale“, která obvykle Bohu předkládal místo důvěry. Vždyť se chová úplně stejně jako Ananiáš se Safirou. Ano, chci jít za Bohem, chci mu všechno odevzdat, ale... Chci mít rád lidi kolem sebe bez výhrad a bez podmínek, ale... Chci se spolehnout, že Bůh mi dá k životu to, co potřebuji, ale... A pak si znovu vzpomněl na Ježíše. Napadlo ho – on vydal všechno, nejen svůj majetek, nejenom svoje povolání, ale i svojí budoucnost a nakonec i svůj život. Pro druhé. Pro nás. Pro mě. – A Teofilos se modlil:

MODLITBA

Bože, nejsem dokonalý a vím, že vždycky budu tvým dlužníkem. Neumím se na tebe spolehnout úplně a beze zbytku. Ale chci se to s tebou učit. Víím, že tvoje láska je větší než můj strach. Dopřej mi čas, abych směl žít čím dál víc svobodně z tvé lásky a čím dál méně být otrokem svého strachu. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Byli jste někdy na jiných bohoslužbách než na našich? Patříme jako různé církve i při těch rozdílech k sobě? Pokuste se říci, co máme společné.
- Proč jsou země, kde je hlad, když je na celé zemi potravy dostatek?
- Podařilo se už tento problém vyřešit nějakým systémem? Nezačíná to spíš u každého člověka uvnitř?
- Proč jsou ke konci bohoslužeb přimluvné modlitby?
- Na co konáme ve sboru sbírky?
- Víte, jakými formami se dnes vybírají peníze?
- Jak se říká organizacím, které sbírají a rozdělují peníze? (nadace) – znáte nějakou?

ZASTAVIT KÁZÁNÍ

Sk 5,17-42

15.10.2006
18. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 33,11 — Záměry Hospodinovy platí věčně, úmysly jeho srdce po všechna pokolení.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 5,17-23

PÍSNĚ

Jděte po všem světě (BTS 86); To já, ó Pane můj (S 331); Kdož by chtěl erbován býti (EZ 469); Kdož jste Boží bojovníci (EZ 467); Moc předivná (EZD 697); Učiň mne, Pane, nástrojem (EZD 684); Dej nám moudrost, odvahu (EZD 672); Kristus je má síla (EZD 648, S 166); Radostná (S 300); Každý den, Pán mi sílu dává (S 447).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ

A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **konflikt Petra a Jana s vele-radou** začíná už ve 3. kap. Skutků (resp. ve 4.) po uzdravení chromého. Od této chvíle působí v chrámě moc „jména Ježíšova“ – moc uzdravující, moc mesiášské blízkosti. Velerada, moc mesiášské blízkosti. Velerada, složená převážně ze saduceů, se chová mocensky – zakazuje apoštolům kázat, z pozice mocných je chce umlčet. Tuto perspektivu nesmíme ztratit ze zřetele, mj. proto, abychom rozuměli ostrosti apoštolských výtek (4,8nn; 5,30). Petr je nevyslovuje jako „hlava církve“, nýbrž jako bezmocný a nezaštitěný svědek tváří v tvář nábožensko-mocenské instituci, která chce diktovat, „co je pravda“.

– **saduceové** – v době, kdy Lukáš sepsal knihu Skutků, tento proud židovství už zanikl. Byl úzce vázán na chrám. Ze saducejských rodů pocházeli velekněží. Oproti hnutí farizeů se soustředili na Zákon a odmítali jeho vykladačskou tradici. Bylo jim cizí i mesiášské očekávání a zvěst o vzkříšení z mrtvých. Netěšili se přílišně popularitě, protože svoje náboženské postavení opírali o politickou podporu římských okupantů. Nezanedali ani

žádnou písemnou tradici.

– **vysvobození z vězení** – anděl Páně (5,19) svým činem dosvědčuje Kristovu solidární a vysvobozující blízkost. Je však potřeba ve výkladu zdůraznit, kam toto vysvobození vede: anděl posílá apoštoly kázat na to nejrizikovější a nejkonfliktnější místo – do chrámu, kde jsou znovu zatčeni. (Jak si zde nevzpomenout na Eliáše, proroka Božího, který se po zápasu na Karmelu skrývá před zlobou Jezabel a kterého Hospodin – v nové síle – posílá zpět oznamovat jeho slovo.) Mezi odpůrci evangelia, kteří mají k dispozici mocenské nástroje (stráže, vězení) vyvolává tento andělský zásah zmatek.

– **svoboda a odvaha apoštolů** – po prvním zatčení, výstraže a zákazu kázat se schází celé společenství církve – a prosí o *parrésii* (Sk 4,29), o svobodu zvěstovat evangelium s vnitřní svědeckou svobodou děj se co děj. Tuto svobodu dostali – svobodu být znovu a znovu uvěznění a pronásledováni pro zvěst pravdy – a snašet takovou perzekuci s radostí (5,41). *Parrésia* – tedy svědecká svoboda a odhodlanost působit veřejně – je v příběhu Skutků klíčovým pojmem. Neznamená to pouze odvaha. Odvážný může být kdejaký fanatik.

Kristův svědek je obdařen svobodou, s níž zápasí o dosvědčení pravdy.

– **výslech** – první otázka vyslyšajícího velekněze zároveň konstatuje (alespoň pro čtenáře Skutků), že apoštolé plní Kristovo poslání: „*Hle, naplnili jste Jeruzalém vaším učěním*“ (srov. Sk 1,8). Zároveň je z velekněžovy otázky zřejmé, že apoštolé tomuto úkolu dostali navzdory zákazu velerady.

– **Petrova odpověď** – Petr se vyznačsky přiznává k Bohu Abrahamovu, Izákovu a Jákobovu (v. 30). Tento Bůh se přiznal k Ježíši, jehož se velerada rozhodla zbavit. Z Petrovy odpovědi je zřejmé, že se křesťané, svědkové o Ježíši Kristu, považují za legitimní dědice lidu Staré smlouvy, ne-li za přímou součást jeho tradice. „Lukáš vidí Izrael ve dvojím světle: zdůrazňuje vazbu na Izrael, jakožto kořen církve, ale chce jeho roli nově interpretovat. Izrael je Boží lid, jehož roli musela převzít a dovršit církev ... Lukáš správně předpokládá, že jen někteří židé v Jeruzalémě byli zodpovědní za Ježíšovu smrt. Podle Lk 19,48; 20,19; 21,38; 22,22 stál lid na Ježíšově straně. Až ve 23,18 se solidarizuje se svými vůdci a požaduje, aby byl ukřižován. Podle Sk 3,17 to učinili z nevědomosti. Proto jim následné vyvýšení Ježíšovo otevírá možnost obrácení (Sk 5,31). Izrael tedy není zavrhován, i když jeho představitelé pronásledují apoštoly.“ (P. Pokorný: *Vznešený Teofilé, Mlým 1998*). Proto Petrova odpověď nechce vzbudit nenávisť k (ani u čtenářů Skutků), ale víru – otevřít srdce představitelů Božího lidu pro Kristovo dílo – a víru křesťanů, lidu Kristova, naopak hlouběji připoutat k tradici Zákona a Proroků. Takto zakotven vyznává Petr Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova a Otce Ježíše Krista jako jedinou autoritu, které je třeba se držet i v konfliktech s mocnými tohoto světa a s jakýmkoli majetníky pravdy a náboženství.

– **Boha je třeba poslouchat, ne lidi** – tato výpověď vyrůstá ze základních vyznavačských postojů Izraele. Ten, kdo je obdařen svědeckou a vy-

značskou svobodou, rozpozná, kdy mocní a instituce překračují své meze, a dokáže nahlas, veřejně a jednoznačně vyslovit, že nad viditelnými lidmi v moci postavenými je tu autorita, která jediná je hodna poslušnosti totální (srv. např. Da 3,18). Nutnost, nezbytnost respektu k Bohu souvisí s následováním Mesiáše, který mj. i na adresu učedníků pověděl, že je nutno, aby trpěl a zemřel (Lk 9,22). Stejně tak je nutno, aby jeho svědkové odepřeli takovou poslušnost vrchnosti, která zvěstování jeho příběhu hodlá umlčet. Křesťané jako dědici prorockých a apoštolských postojů by měli umět s moudrostí a odvahou (parrésii) rozpoznat, kde jsou tyto svobody ohroženy, a zápasit o ně – pro všechny a zástupně za všechny.

– **Gamaliel** – podle Mišny (což je soubor ústně předávaných výroků rabínů) – je Gamaliel nazýván také Raban (srov. rabuní, rabi) a patřil k žákům Hilelovým (jeden z nejslavnějších farizeů). K žákům Gamalielovým se hlásí také apoštol Pavel (Sk 22,3). Farizeové patřili v době Ježíšově k nejvlivnější skupině v židovské pospolitosti. Jejich vliv byl posílen sítí synagog i mimo hranice Palestiny. Mezi farizeji a saduceji vládlo sociální i náboženské napětí.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– bylo by chybou mluvit obecně o nenávisti mezi ranou církví a židovstvem, nebo dokonce mezi křesťany a Židy. Nejen že z velké části byli křesťany Židé, ale křesťané byli respektováni i ze strany reprezentantů starozákonní víry. Gamaliel je toho také dokladem. „Vlastně by Židé měli chápat církev jako Gamaliel, míní Lukáš: Jde o (novou) věc, která může pocházet od Boha (5,33-39). Podle Lukáše je církev prostřednicí mezi Izraelem a ostatním lidstvem. Jako mesiášský lid je dědičkou Izraele a zároveň zárodkem nového lidstva. ... Etiku vztahů k Židům opírá Lukáš o přikázání lásky (L 10,27), které odráží milosrdenství nebeského Otce (L 6,36). Ve Skutcích apoštolských je protikřesťanský postoj

Židů trvalým tématem (5,33; 7,54n; 13,45,50...). Proto byl Lukáš často viněn z antisemitismu. Ve skutečnosti jsou Židé podle Lukáše rozděleni: jedni se stali křesťany a naplnilo se na nich poslání Izraele, druzí dosud setrvávají ve své zatvrzelosti. Ve Skutcích však Lukáš nehovoří zásadně proti Židům, ale vyrovnává se s tím, že čas Izraele jako Božího lidu je uzavřen.“ (P.Pokorný: Vznesený Teofile, s. 43-47).

– **záračně vysvobození** – tím si nemusíme příliš lámat hlavu, ani se to snažit dětem nějak „přirozeně“ vysvětlit. Když to Lukáš psal, chtěl křesťany povzbudit, že Ježíš zachraňuje i v lidsky beznadějně, složité a těžké situaci. Zdůrazněte dětem, že anděl vysvobozuje apoštoly ne proto, aby někam utekli a ukryli se a aby si už víc nepálili prsty, ale aby je osvobodil k novému svědectví. A oni to tak pochopí – a jdou do chrámu s vědomím rizika, že budou zase zatčeni.

– **radost zbičovaných apoštolů** – není projevem fanatismu (který si často masochisticky libuje v utrpení), ale je projevem důvěry těch, kdo věrně žijí z Kristových zaslíbení a rozumějí tomu, že cesta následování je cestou kříže v rozmanitých podobách. Ani uprostřed utrpení a bezmoci víra nepropadá beznadějí a neztrácí se jí radost (což neznamená výskání a juchání, nýbrž spíš pokojné spolehnutí na Toho, jehož je potřeba víc poslouchat než lidi...)

– nezakončete vyprávění konstatováním, že to vlastně všechno dobře dopadlo, protože apoštolové nebudou popraveni, že budou „jen“ zbičováni. To však sám o sobě byl velmi krutý trest. Jakuba, Petra, Jana a ostatní to bolelo stejně, jako kdyby někdo seřezal koženými důtkami nás. Nebyli to žádní super hrdinové. A strach měli také. Děti by si neměly myslet, že vydávat svědectví o Ježíši Kristu mohou jen zvlášť odvážní jedinci, ale měly by být posíleny ve spolehnutí, že věrnost Pánu Ježíši Kristu (apoštolům v příběhu dosvědčena tím, že je znovu poslal kázat) dává sílu přemoci obavy o „vlastní kůži“.

– Apoštolové odcházeli a neříkali si: „už nikdy více“; naopak, byli rádi, že mohli svou víru osvědčit a že vydrželi.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

Otázka na obrázku předpokládá, že děti už příběh znají. Pracovat s ním tedy budou až po vašem vyprávění. Je ovšem také možné zadat jim zpracování obrázku před vyprávěním s tím, aby se pokusily odhadnout, jak by mohli propuštění učedníci jednat. Příběh jim potom můžete vyprávět jako „správné řešení“. Rozdíl mezi odhady dětí a svědectvím Skutků pro vás mohou být dobrou příležitostí k rozhovoru a k přemýšlení, jak se liší naše a Boží přístupy.

4. POMŮCKY:

pro **starší** děti:

– bible – Zkuste na začátek přečíst s dětmi celý dnešní oddíl „dramaticky“, s rozdělením rolí: vypravěč, anděl, strážce, nějaký člověk, velekněz, Petr, Gamaliel). Sledujte, jakými hlasy děti své „role“ čtou a pak si s nimi o tom povídejte: jakým tónem asi mluvil velekněz a proč, jakým Petr a jakým Gamaliel ...

pro **mladší** děti:

– Karafiátovi „Broučci“. Vyhledejte a přečtete Broučkovu ranní modlitbičku a povídejte si o tom, co to znamená „dej, ať se tě bojíme; bojíme a posloucháme“. Možná bude děti zajímat, proč tam je slovo „bojíme“. Vysvětlete jim, že v Bibli se také často opakuje, že se máme Pána Boha bát. Ale neznamená to ustrašenost, nejistotu, stále obavy a hrůzu z Pána Boha, nýbrž spíš respekt, úctu, poslušnost. Jde o to, abychom brali Pána Boha vážně. A když nám něco říká (v Bibli máme jeho slovo), abychom to nebrali na lehkou váhu.

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro **mladší školní věk**:

Znáte pohádku „Nesmrtelná teta“?

– Je o závisti, která vynakládá veškeré úsilí, aby se dobré věci nedařily a neštítí se žádných prostředků (pomluv, nespravedlivých útoků, násilí...), aby dosáhla svého. A jen láska a odpustění ji může přemoci.

b) pro střední a starší školní věk:

Za co se člověk může dostat před soud? Slyšeli jste o někom, kdo byl nespravedlivě odsouzen k trestu za to, co kázal, za to, jaké postoje zastával, za to, že se angažoval jako křesťan?

c) pro Teofila:

Můžete Teofilovi vložit do úst otázku, že slyšel o pronásledování křesťanů na některých místech a jestli by tedy nebylo lepší, aby se evangelium předávalo tajně a ne veřejně (ekklésia).. A na to mu Lukáš odpoví, že to není nic nového, že církev byla pronásledovaná už od svého počátku. A jen díky tomu, že první křesťané nevzdali veřejné zvěstování evangelia, je tady církev dodnes. A vypráví Teofilovi příběh o svědecké svobodě apoštolů a o jejich zatčení a potrestání, které však to svobodné zvěstování nezastavilo...

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) pro mladší školní věk:

Využijete-li navrženou motivaci, můžete navázat vyprávěním, že nepřátelé Ježíšových učedníků záviděli apoštolům, že je lidé chválí a ctí za to, jak mocné činy konají v Kristově jménu. A rozhodli se násilím zabránit, aby se zvěst o Kristu a víra v něho dál šířila...

I. Motivace

II. Nepřátelé závidí učedníkům, že zvěst o Kristu má úspěch. Zatýkají je a vsazují do vězení.

III. To anděl dvěře odmyká... a posílá apoštoly kázat

IV. Prázdné vězení vyvolává zmatek a pátrání po apoštolech.

V. Velekněz vyslýchá, apoštolové vyznávají svou víru v Krista

VI. Nepřátelé se vztekají, moudrý Gamaliel je uklidňuje a radí propustit apoštoly

VII. Apoštolové jsou spráskáni a s pohrůzkou propuštěni, ale ani to jim nezabrání, aby dál zvěstovali, že Kristus nás osvobozuje

b) pro střední a starší školní věk:

S využitím této motivace se můžete dětem zmínit, že od samého počátku se církev potýkala s pronásledováním (nejprve od představitelů židovského náboženství, později od římské vládnoucí moci); můžete se jim také zmínit o nespravedlivě uvězněných osobnostech, např. o M. J. Husovi, M. Lutherovi, J. Augustovi, M. Horákové, o komunistickém pronásledování křesťanů v době poměrně nedávné...

I. Motivace

II. Už první křesťané, apoštolové, jsou vystaveni pronásledování kvůli zvěsti o Kristu a mocným činům, které konají v jeho jménu

III. Nepřátelé apoštoly zatýkají a vězní, aby je umlčeli, Bůh posílá anděla a vysvobozuje je k dalšímu svědeckému působení

IV. „Kam se poděli?“ ptají se zmatení pronásledovatelé. – „Jsou v chrámě a učí lid,“ zní odpověď

V. Výslech před radou není důvodem k ustrašenosti, ale příležitostí k vyznání, že „Boha je třeba poslouchat, ne lidi“...

VI. ... a k vyznání, že Kristus je od Boha poslán k záchraně a odpuštění i Židům

VII. Vztekli mocní mluví o zabití, moudrý Gamaliel radí vyčkat, jestli se Kristus prosadí

VIII. Snášení utrpení s radostí není fanatismus, ale projev lásky ke Kristu, který také trpěl za nás

VYPRÁVĚNÍ

I. NEPŘÁTELE ZÁVIDÍ UČEDNÍKŮM

Víte něco o době, kdy člověk mohl být šikanován za to, že je věřící?

Co riskuje člověk dnes, když se přizná ke Kristu?

K apoštolům se přidávalo čím dál více lidí. Ani zatčení a výhrůžky nezabránilly apoštolům, aby dál mluvili o Kristu, o jeho lásce, o jeho smrti pro nás a o jeho vzkříšení. Udála se s nimi velká změna. Ještě to nebylo tak dávno, kdy Petr Ježíše zapřel, ještě to nebylo tak dávno, kdy učedníci o Velikonocích seděli za zavřenými dveřmi a báli se. Teď každý den chodili do chrámu a kázali o vzkříšení a o nové naději.

Jenže úspěch často vyvolává závist. Saduceové, kteří vládli chrámu a měli velkou moc, začali na apoštoly žárlit. Záviděli jim a nejspíš se také báli o svou moc. A tak znovu dali apoštoly zatknout a vsadit do vězení. Nebylo to poprvé. Vždyť už minule vyhrožovali apoštolům pronásledováním, když nenechají těch řečí o Mesiáši.

II. TO ANDĚL DVEŘE ODMYKÁ

Na co člověk myslí, když je nespravedlivě potrestán? Na co asi mysleli apoštolové? Dá se pravda umlčet?

A tak apoštolové seděli znovu za mřížemi. Už nejen Petr s Janem, ale všech dvanáct. Nepřátelé si mnuli ruce, že je konečně umlčeli a teď už bude pokoj. A apoštolové? Co se člověku honí hlavou ve vězení? Možná mysleli na své blízké. Možná na své bratry a sestry ze sboru. Možná se modlili, aby je Bůh vysvobodil. A možná se modlili i za své nepřátele, tak jak je to učil Ježíš.

Najednou se otevřely dveře, vězni se probudili a koukali, jaká to jde návštěva. Že by přivedli nového vězně? Ve dveřích však stál Boží posel, který jenom sykl: „Pojďte honem ven.“ Apoštolové se nenechali dvakrát pobízet. Rychle proklouzli otevřenými dveřmi a byli venku. Byla to však zvláštní záchrana. Anděl jim řekl: „Jděte zítra znovu do chrámu a zvěstujte lidem slova, která dávají život – evangelium.“

Znova? Vždyť nás zase zatknou! To bude hotová provokace. Nebylo by lepší se někde schovat? Jenže pamatujete, co říkal Ježíš? Kdo ztratí svůj život pro mne, ten ho nalezne. A kdo si myslí, že ho zachrání sám, ten ho ztratí. Možná bychom se mohli schovat, ale k čemu by byl náš život, kdybychom nemohli ostatním dávat radost z evangelia?

III. PRÁZDNÉ VĚZENÍ – KDE JSOU APOŠTOLOVÉ

Jak to vypadá u vás doma, když ztratíte něco důležitého (peněženku, mobil, klíče) a celá rodina to hledá?

To byl ráno ve vězení šrumec! Velerada důležitě zasedla k sou-

du a poslala strážu, aby přivedly vězně. Jenže když velitel důležitě odemkl a otevřel dveře cely, vytréštil oči. „Kde jsou vězni?“ Strážu vběhly dovnitř a začali prohrabávat slámu, na které vězni spali. Velitel lomcoval zamřížovaným oknem, ale to drželo pevně. V zoufalství se podíval i do hliněného džbánu, ale našel tam jen utopenou myš. Strážu se rozběhly na všechny strany. Všude po chodbách pobíhali vojáci a hledali uprchlíky. Zmatek k pohledání. Velitel si rval vousy a bědoval: „Ti už budou dávno někde v galilejských horách. A mě zavrou.“ Sedl na schody vězení a bylo mu do breku. Jak to jen vysvětlím těm nahore?

Velerada byla bezradná. Tu přišel nějaký muž a řekl: „Vždyť ti vaši ‚uprchlí‘ věžňové jsou v chrámu a veřejně tam lidem vykládají o tom novém Mesiáši.“

IV. VÝSLECH U VELEKNĚZE, VYZNÁNÍ APOŠTOLŮ

Velitel honem svolal nejbližší jednotku vojáků a vydali se do chrámu pro apoštoly. Byl zmatený. Když už se dostali z vězení, jak to, že neutekli? Proč se alespoň neschovali? Co to je za bláznů? Co je vede k tomu, aby takhle riskovali?

Kolem apoštolů bylo shromážděno množství lidí. Strážu je obstoupily a pobídly k odchodu. Ale opatrně a bez násilí, ani pouta jim nenasadili. A apoštolové šli. Sami, dobrovolně. Velitel znovu jen kroutil hlavou.

Apoštolové byli postaveni před radu a velekněz na ně uhořel: „Důrazně jsme vám zakázali učit o tom člověku, a vy jste tím svým učením naplnili celý Jeruzalém. A na nás byste chtěli svalit odpovědnost za jeho krev?“ I ve svém vzteku si dával pozor, aby nevyšlo slovo Ježíš. Tak ho nenáviděl!

Petr odpověděl mírně, ale důrazně: „Boha je třeba poslouchat, ne lidi. A my posloucháme Boha našich otců, který vzkřísil Ježíše. Toho, kterého vy jste pověsili na kříž a zabili. Bůh ho vyvýšil jako vůdce a spasitele a dal mu místo po své pravici. On přinesl Izraeli pokání a odpuštění hříchů. My o tom všem svědčíme a s námi Duch svatý, kterého Bůh dal těm, kdo ho poslouchají.“

V síni nastal poprask. Ozýval se pískot, dupání a výkřiky: „Smrt, smrt! Na kříž s nimi za tím jejich mistrem! Rouhači!“

V. MOUDRÝ GAMALIEL

Tu najednou vstal malý prošedivělý muž a hluk ustal. „To je Gamaliel,“ šeptali si učedníci. „Ten moudrý farizeus a učitel zákona, kterého si všichni váží.“ Gamaliel počkal, až se utiší i poslední reptal, a ukázal rukou ke dveřím: „Vyvedte je ven!“ poručil strážu.

žím. Apoštolové byli odvedeni a všichni ostatní napjatě čekali, co Gamaliel řekne.

„Dobře si rozmyslete, Izraelci, co s těmi lidmi chcete udělat,“ promluvil Gamaliel. „Tohle už jsme přece zažili. Nedávno Theudas, který tvrdil že je vyvolený, a po něm Judas Galilejský – povstanci, kteří za sebou strhli mnoho lidí, a co po nich zbylo? Tohle!“ Gamaliel luskl prsty. „Byli do jednoho rozprášeni a pobiti. Možná si teď myslíte, že máte pravdu. Ale co když Pravda přichází odjinud? Proto vám teď radím: Nechte tyto lidi a propusťte je. Pokud je to jen výmysl a lidské dílo – rozpadne se to samo. A pokud ne? Nechcete přece bojovat proti Bohu!“ Gamaliel si opět sedl a rozhostilo se ticho. Jeho slova na ostatní zapůsobila.

VI. APOŠTOLOVÉ ZBIČOVÁNÍ, ALE ANI TO JIM NEZABRÁNÍ ZVĚSTOVAT

Když se apoštolové vrátili do zasedací místnosti, viděli, že nenávistný hluk ustal; členové rady si je jenom zamračeně prohlíželi. Nejedni sklopil zahanbeně oči. Apoštolové čekali na soudní verdikt, jestli je odsoudí do vězení, nebo snad...

„Čtyřicet ran bičem!“ zazněl veleknězův hlas. „A jestli vás ještě jednou nachytáme, jak mluvíte ve jménu toho Ježíše tak, ... tak uvidíte.“ Strážé apoštoly přivázaly a brzy po zádech učedníků z rozervané kůže začala stékat krev. „Tak jako Ježíš u Piláta,“ zavolal Petr se zařatým zuby na ostatní. Když bičování skončilo, odvázáli je a vyhodili na ulici. „Pamatujte si to pro příště!“ křičeli ještě za zuboženými apoštoly.

Ale když druhý den přišli lidé do chrámu, viděli opět mezi sloupy na chrámovém nádvoří Petra, Jana i ostatní apoštoly, jak hlásají evangelium, že Ježíš je Mesiáš.

MODLITBA

Bože, za svědectví o tobě nám dnes nehrozí ani šikana ani vězení. Přesto se někdy za tvé evangelium stydíme. Bojíme se posměchu a ostudy. Dej nám víc odvahy. Myslíme na země, kde mohou být lidé i dnes zabiti, když přiznají, že jsou křesťané. Dej, aby jejich pronásledovatelé poznali, že ty jsi Mesiáš. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Co nám dává odvalu snášet nepříjemné věci, ústrky, nespravedlnost, tresty...?
- Jaký je rozdíl mezi fanatismem a vyznáváním víry po vzoru biblických svědků? (To první možná souvisí víc s prosazením sebe a své pravdy, to druhé asi víc souvisí s láskou, se spolehnutím na Kristovu lásku.)

- Znáte písničku „To anděl kámen odvalí“ (S 332)? Napadá vás nějaká souvislost s dnešním příběhem?
- Jaká rizika mohou kvůli víře potkat křesťany v naší svobodné společnosti, kde se kvůli vyznání nezatýká a nezavírá do vězení?
- Víte, že husité, vedení Janem Žižkou, když stáli proti přesile křížácké výpravy, často užívali k posílení své víry jednu píseň? Oni totiž nebojovali jen proto, aby si zachránili život a aby měli od křížáků pokoj, ale proto, aby mohli žít podle Božího slova a Kristova příkladu, jak mu rozuměli. A ta píseň jim byla v jejich víře i v jejich boji posilou: „Kdož jste Boží bojovníci a zákona jeho, prostež od Boha pomoci a doufejte v něho, že konečně s ním vždycky zvítězíte. Kristus vám za škody stojí, stokrát víc slibuje; pak-li kdo proň život složí, věčný jej míti bude. Blaze každému, kdo na pravdě sejde. Ten Pán velí se nebáti záhubců tělesných, velí i život složiti pro lásku svých bližních.“ (V EZ ji najdete pod číslem 467)

PŘES DIAKONII K DALŠÍMU ZVĚSTOVÁNÍ

Sk 6,1-7

22.10.2006

19. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 146,9a — Hospodin ochraňuje ty, kdo jsou bez domova, ujímá se sirotka i vdovy.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 6,1-6

PÍSNĚ

Jděte po všem světě (BTS 86); Pomoz mi, můj Pane (S 261); Dál, přece nejdete sami (S 39); Pána vítěj (S 244); Pane, tobě chci zpívat (S 249); Milosrdný samaritán (S 405); Kde, Pane, jsi (S 143); Přemýšlej, děkuj a služ (S 273); Přímluva (S 21); Blues (S 26); Vzácný hosti, přijď (S 57).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **helénisté** patřili k prvnímu sboru a mezi první učedníky. Řecky mluvící členové jeruzalémského sboru nebyli křesťané pocházející z pohanů, ale ze židů. Obzvláště jejich pronásledování s sebou přinášelo úskalí a nesnáze, a proto se stala pro první sbor důležitou otázkou pomoci a péče o chudáky, nemocné, vdovy či sirotky. Přízvisko „křesťané“ získávají věřící až v Antiochii (Sk 11,26).

– už ve Starém zákoně se můžeme dočíst o obzvláštní péči o **vdovy**. Pravidla jednání či starosti o vdovy šly ruku v ruce se vztahem k sirotkům a cizincům. Každý Izraelec měl tak na starosti třeba dodržování jejich práv (Dt 10,18), aby nestrádaly na jídle (24,19-24) nebo nebyly utiskovány (Ex 22,21). Čin tak proto, že jsi sám byl otrokem v Egyptě a aby ti Bůh v tvé práci i životě pozeňal, jsou pro to nejčastěji jmenovanými důvody.

– snaha řešit „komunikační šumy“ mezi židy a řecky mluvící skupinou dává vzniknout sedmičlenné radě sestávající z řeckých bratří. **Jáhni** (diakoni = služebníci) jsou pověřeni ke „*službě u stolů*“

(v. 2), což znamenalo péči o společné stravování, popřípadě starost o přerozdělování dobrovolných darů potravinových či peněžních. Adepti na jáhny mají být plni Ducha svatého a moudrosti (srv. 1Tm 3,7n). Mezi všemi vynikal Štěpán. Služba jáhnů však není nikterak podřazována službě kazatelské, které se věnovalo dvanáct učedníků. Lukáš jen podtrhuje, že jde o službu odlišnou, oddělenou od služby modlitbou či kázáním. Výjimkou tomu bylo u Štěpána (a hned v další kapitole u Filipa!) Služba a působení jáhnů ukazuje, že učedníci nemají patent na zvěstování, ač by možná rádi měli (Sk 6,2).

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– vyvarujte se idealizování prvotního jeruzalémského sboru, kde měli – podle Lukáše – všichni všechno společné a „nikdo netrpěl nouzí“ (4,34). Stížnost jedné skupiny jeruzalémských křesťanů (6,1) naopak vypovídá o existenci sociálních problémů v tehdejší době, a to i mezi křesťany. I zde bylo zapotřebí vytvořit určité instituce, aby zavládla poměrná spravedlnost a vdovy dostávaly spravedlivý díl (v. 1). Ale o ochotě věc řešit vypovídá i ustanovení služby jáhnů.

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMI LISTU:

Obrázkem můžete s dětmi začít. Když dokreslí, co kdo v kostele dělá (můžete o tom při kreslení společně mluvit: Co je třeba, abychom v zimě nezmrzli? Jak víme, co budeme zpívat? Jak víme, kdy se v kostele bude něco dít?...), ptejte se jich, zda by to všechno mohl dělat jeden člověk; jestli by bylo dobré, aby to všechno dělal třeba pan farář; jak by si to rozdělily, kdyby to měly dělat ony. Vyzvěte je, aby si to zkusily rozdělit. Možná nastane dohadování. To by byl dobrý podnět pro vyprávění ze Skutků.

4. POMŮCKY:

- panenka či papírová postavička, kamínky
- logo Diakonie, pokud máte v blízkosti některé středisko, pak i jeho logo
- loga organizací zaměřených na pomoc lidem (Charita, Člověk v tísni, Červený kříž, Adra atd.)
- loga organizací či obrázky zachycující jejich práci s dětmi (Unicef, Naše dítě, Paraple, Nadace Terezy Maxové, Linka bezpečí atd.)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Pamatujete si na příběh o nasycení zástupců? Jak za Ježíšem přicházely zástupy lidí, on je přijímal a vyprávěl jim o království Božím až dlouho do večera... A v tu chvíli všichni pozapomněli na to, že lidé mají určitě hlad. Když na to učedníci Ježíše upozornili, co udělal? Poslal lidi pryč, aby si jídlo obstarali sami?

O tom, že si učedníci tento příběh dobře zapamatovali, si povíme dnes.

b) pro starší školní věk:

Už se vám někdy stalo, že se vás třeba nějaký turista ptal na cestu, místo, budovu, kterou hledal? Co jste udělali?

A představte si, že by se na vás takhle obrátil nějaký cizinec, možná se vám to už též stalo. Jak byste reago-

vali? Dokázali byste mu pomoci?

c) pro Teofila:

Možná se Teofilovi zdálo, že i v dobách těžkých, v pronásledování, v trápení, je a má být pro křesťana slovo Boží velkou měrou postačujícím prvkem pomoci pro jeho situaci. Proto přichází za Lukášem. Ten ho příběhem vdov však vede k tomu, že v momentě nedorozumění, nedostatku, pronásledování, se má církev zajímat o ty, kterým se něčeho nedostává a starat se a být s nimi i v dobách jejich hmotné nouze.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) osnova pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Společenství ve sboru se rozrůstá, stejně jako přicházející zástup za Ježíšem
- III. Ukazuje se, že někteří jsou kráčení v přerozdělování jídla, darů i podpory
- IV. Nutnost hledání cesty
- V. Iniciativa učedníků
- VI. Pověření sedmi jáhnů

b) poznámky a osnova pro **starší** školní věk:

V motivačním úvodu se s dětmi dostanete k tomu, co by podnikly v ochotě pomoci třeba i přes jazykovou bariéru: přivést tlumočníka, vyhledat na mapě či v průvodci, dovést dotyčného k místu... Spojujícím prvkem s dnešním příběhem je různost lidí i v prvním sboru a úskalí, která tato „jinakost“ může vyvolat.

- I. Motivace
- II. Růst a různorodost v prvotním jeruzalémském sboru
- III. Úskalí a jejich důsledky pro sbor (pronásledování, jazyková bariéra, přehlížení, neporozumění ...)
- IV. Stížnost řecky mluvící částí na nespravedlnost v přerozdělování
- V. Učedníci se ujímají iniciativy
- VI. Nutnost hledání cesty pro nové společenství
- VII. Ustanovení sedmi jáhnů – vymezení jejich služeb

VYPRÁVĚNÍ

I. JERUZALÉMSKÝ SBOR ROSTE

Jeruzalémský sbor roste. Učedníci Pána Ježíše kážou a už se pro to také dostali do vězení. A taky už je zbičovali, že kážou o Ježíši. Oni se nedají ničím zastrašit: „To by bylo, abychom kvůli těm pár ranám přestali zvěstovat našeho Pána. Ano, je to dokonce čest, že smíme kvůli Pánu trpět.“ Sbor v Jeruzalémě roste – dějí se v něm velké zázraky, lidé jsou uzdravováni, mají zas radost ze života, nacházejí ztracenou víru. Jsou často spolu – zpívají písně, se zaujetím poslouchají příběhy o Ježíši, které vyprávějí apoštolé. Společně se modlí. A když k večeru přijde hlad, dělí se o chleba a další potraviny. Někteří přinesli do společenství celý svůj majetek – jsou tak nadšeni z toho, že jim Ježíš odpustil hříchy, že svou radost dávají najevo i těmito dary. Už se taky vyskytly problémy – ne každý chce o svém majetku mluvit pravdu a obelhává sebe i učedníky: „Dali jsme sboru všechno, opravdu.“ A přitom si nechali ještě tolik peněz! Proč to dělají? Chtějí, aby je učedníci měli radši než ostatní?

II. NOVÍ PŘÍCHOZÍ

Jeruzalémský sbor roste. Přicházejí věřící Židé ze všech končin Římské říše. Jeruzalém je pro ně důležitý, je v něm chrám, kam se přicházejí modlit. A pak tu potkali učedníky, kteří mluví o Ježíši – a uvěřili, zůstali tu, chodí na kázání učedníků, žijí tu ve sboru. Někteří z nich jsou již staří, přijeli do Jeruzaléma, aby tady strávili poslední roky svého života, a až umřou, aby byli pohřbeni právě tady, v Jeruzalémě.

III. ZÁZRAKY A PROBLÉMY

Jeruzalémský sbor roste – a dějí se v něm velké zázraky. Jedni se o druhé starají a neptají se: „A co mi za to dáš? Kolik mi zaplatíš?“ Dělají to proto, že chtějí poslouchat ve všem Ježíše: „Milujte své bližní – bez ohledu na to, kolik to bude stát – stejně jako ten milosrdný Samařan, který se neptal, zda mu ten zraněný bude moci vrátit jeho peníze a péči.“ A už se také vyskytly problémy – některé staré paní, které už nemají manžely ani děti, které by se o ně mohly postarat, nedostávají dost jídla, aby s tím mohly vystačit. A ti, kteří nevyrostli mezi Židy v Jeruzalémě, ale mezi Řeky na různých místech, si začínají všimnout: „Zvlášť naše vdovy nedostávají! Není to náhodou kvůli tomu, že nejsou odsud? To není spravedlivé rozdělování, zdá se nám, že místní dostávají víc!”

Že by se dělo v jeruzalémském sboru tolik nespravedlnosti? Nebo není dost pro všechny? Opravdu jsou ti „odjinud“ na tom hůř než domácí? Kde se mohla stát chyba?

IV. KDE SE STALA CHYBA A CO S TÍM?

Dvanáct učedníků ví, že se někde mohla stát chyba. Ano, neděláme všechno, tohle jsme nekontrolovali. Možná, že se mezi těmi, kdo uvěřili v Ježíše, pořád ještě vyskytuje závist a nepřejicnost. Možná opravdu domácí nemají příchozí tolik v péči... A tohle by Ježíš jistojistě nechtěl. Proto apoštolé svolávají celý sbor. Takové výroční sborové shromáždění. Musíme to vyřešit. Apoštolé mají velkou autoritu. Je bude jistě každý poslouchat. Mohli by si vzít na starosti i rozdělování jídla u stolů. Dávat pozor, aby jídlo dostal každý, kdo to potřebuje. Ale když budou v kuchyni a kolem stolů, kdo si připraví kázání? Když budou spravovat dary a majetek, kdo bude vést modlitby?

V. NOVÍ LIDÉ

Ne, takhle to taky nejde. Apoštolé nemohou dělat všechno: „Bůh z by z toho neměl radost, kdyby kázání byla nepřipravená a modlitby se odbývaly a zanedbávaly.“ Někdo dostal báječný nápad: „Proč bychom to měli dělat jenom my? Vždyť i jiní tu mají autoritu a vážnost!“ „Však náš jeruzalémský sbor, to nejsme jen my!“ raduje se další z apoštolů nad skvělým nápadem. A jiný dodává: „Myslím, že bude nejlepší, když vybereme nové služebníky z těch, co přišli odjinud, z řeckých Židů – jako příchozí mají lepší cit pro to, když se někde děje nějaká nespravedlnost. Budou jistě spravedliví ke svým i k domácím.“ „Ano, ano – ať mezi sebou vyberou sedm mužů, kteří jsou moudří a plní Ducha svatého, kterým neschází nadšení, láska k bližním i k Bohu a autorita ve sboru, ty pak pověříme službou u stolů.“

VI. VYBRANÍ MUŽI JSOU PLNI DUCHA

Celé shromáždění začne tleskat: „Je to dobrý nápad!“ Všichni rádi souhlasí a začnou hned navrhopvat jména. Za pár chvil se to začíná rýsovat. Sedm mužů ze shromáždění povstává a přichází dopředu, k apoštolům. První jde Štěpán, člověk plný víry a Ducha svatého (ještě o něm uslyšíme, a nebudou to jen zprávy z kuchyně!), za ním Filip (také jeho ještě potkáme, a nebude to jen u stolu!), Prochor, Nikánor, Timón, Parmén a nakonec Mikuláš z Antiochie. Ten se ani nenarodil jako Žid, původem je pohan, ale to nehraje nyní roli.

Apoštol Pavel, který je nyní ještě zavilým nepřítelem Ježíše Krista, jednou napíše ve svém dopise: „V Kristu není důležité, zda se člověk narodil jako Řek či Žid, není mezi nimi rozdíl.“ Ani v Jeruzalémě není teď rozdíl mezi těmi, kdo pochází z židovského a kdo z řeckého prostředí.

VII. USTANOVENÍ JÁHNŮ

Vybraní muži poklekají před apoštoly a ti se modlí: „Bože, ty jsi poslal svého Syna, aby mezi námi nebyly zdi a nejednota, ale aby každý měl dostatek – lásky, jídla i pozornosti. Proto tě prosíme, požehnej těmto mužům a práci, kterou budou konat.“ A při té modlitbě jim vkládají ruce na hlavu. Od teď je to jasné – potřebují se navzájem. Kázat a modlit se, to je nutné. Je také nutné, aby se sbor nějakou docela konkrétní pomocí postaral o ty, kdo sami už nemohou.

VIII. BOŽÍ SLOVO SE DÁLE ŠÍŘÍ

V Písmu čteme: Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl. Byla to od apoštolů velká odvaha, svěřit část práce někomu jinému. A to dokonce těm, kteří teprve nedávno přišli do společenství církve. Apoštolové nevěděli, jak to „ti noví“ budou dělat, a mohli se bát, že třeba něco zkazí. Ale důvěřovali jim – a ono to má cenu, má to význam! Noví mají víc sil, možná víc nápadů, snad jsou pozornější k trpícím. Boží slovo se šíří – a to je podstatné.

MODLITBA

Pane, děkujeme ti, že máme v Bibli takové krásné příklady toho, jak se starat o sbor a dělit v něm práci. Prosíme za náš sbor, abychom tu měli vždycky hodně lidí, kteří budou ochotni se starat o ostatní. Prosíme, dej, aby i nás napadlo, jak ti nejlíp sloužit. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Jak je rozdělená práce v našem sboru? Jaké tu máme „služebníky“? Mají i děti v našem sboru nějaký úkol? Co bychom mohly dělat my, děti z nedělní školy?
- Nápady – „služba dětí“ – písně v bohoslužbách, čtení při rodinných bohoslužbách, výroba přání starším členům sboru (jubilea, svátky), vánoční divadlo zahrané pro celou školu nebo domov důchodců, pomoc s úklidem nedělních prostor, atd.
- Víte, kdy má v kalendáři svátek Štěpán (možná je i mezi dětmi nějaký přítomen)? Má nějaký význam, že jeden ze sedmi „služebníků“ slaví svátek o Vánocích?

- Vezměte si panáčka nebo namalujte postavičku, která představuje Štěpána. Než začnete s vyprávěním, zastavte postavičku zídkou z kamínků. Během vyprávění odstraňujte kameny tak, aby na konci byla celá postavička vidět: ‚a zde máme Štěpána, jednoho ze služebníků‘. V příští jedenácté úloze pokračuje příběh jeho ukamenováním, tudíž postavička s kameny může zůstat v prostorách, kde se koná nedělní škola, jako prolínající se prvek – během následujícího vyprávění opět zmizí za kameny.
- Znáte nějaké organizace, spolky či sdružení, které se snaží pomáhat lidem či dětem? Jak jim pomáhají?
- Víte, co je to Diakonie? Chtěli byste v ní pracovat? Myslíte si, že se může člověk této službě někde vyučít?
- Říká vám něco slovo jáhen? Víte co v církvi dělá?
- Víte, kdo je to vdova/vdovec? Dovedete říci, v čem spočívá jejich nejednoduchá pozice?
- Víte, že v Praze je několik sborů, kde se mluví a káže jen německy nebo anglicky? Spojuje nás něco s těmito sbory, nebo se o ně nemáme zajímat?

KOMU SE TEĎ OTVÍRAJÍ NEBESA 29.10.2006

Sk 6,8-7,2a. 48-60 20. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 31,6 — *Svého ducha kladu do tvých rukou, vykoupils mě, Hospodine, Bože věrný.*

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 6,8-13

PÍSNĚ

Jděte po všem světě (BTS 86); Pomoz mi, můj Pane (EZ 384, S 261); Můj Pán všechny svolá (BTS 92; S 193); Dál přece nejedete sami (S 39); Jedno jsme v Duchu svatém (S 119); Prosba (S 278, EZD 675); Tvá svoboda (NP 4; S 344); O pokání (NP 69; S 276).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Štěpán**, jeden ze sedmi jáhnů, byl obdařen Boží milostí a mocí a činil mezi lidmi veliké divy a znamení, a přesto se s některými židy neshodl na výkladu víry. Nezmohli nic proti Duchu moudrosti, kterým byl obdaruován stejně jako kdysi Ježíšovi učedníci (srov. Lk 21,15).

– lidé patřící k synagóze, zvané **synagóga propuštěnců** (v.9) – ti, kdo se dostali z otroctví a jejich potomci; synagóga **Kyrénských**, atd. – přistěhovalci vytvářeli náboženské obce zřejmě podle míst, odkud přicházeli.

– **Štěpánova řeč**, oproti tomu, co je slyšet od živých svědků, nabízí možnost uslyšet svědectví o tom, že Bůh zůstává lidu věrný. O tom nám svědčí jak příběh skutků spásy Starého zákona, tak i příběh Ježíše Krista. A kdo slyší a naslouchá tomuto příběhu s „otevřenými ušima“ (bez pyšné a samospravedlivé zatvřelosti), uslyší i příběh vlastního selhávání vůči Božimu dílu. Rada odmítla uslyšet toto poselství, proto zůstala zaslepená a hluchá vůči vlastní samospravedlnosti (její členové si na konci Štěpánovy řeči „zacpávají uši“; v.57).

– Už Ježíš sám mluvil o zboření

a výstavbě chrámu během tří dnů (srov. Mt 26,61; Mk 14,58) a dostal se s lidmi kvůli tomu **do sporu**. Ale lidé na jeho slova zapominají a na to je chce Štěpán ve svém barvitěm líčení upozornit. Ukazuje v něm, že pro křesťany chrám ztrácí svou funkci svátostného prostoru pro setkávání s Hospodinem. Bůh slávy (7,2) – srv. Ž 29,3n – se v Kristu zjevuje mimo jeruzalémskou svatyni; tak jako se mimo chrám zjevoval už i Abrahamovi, když chrám ještě nebyl. Stejně tak i Boží vůle – lidé zapominají, je poznatelná prostřednictvím přikázání lásky; není zapotřebí striktně dodržovat přikázání psaná Mojžišem.

– Štěpánova smrt **ukamenováním** je první po letnicích. Okamžik, kdy sám všemi opuštěný a pod palbou kamenů prosí za své pronásledovatele (7, 59), je velmi silný. Asi nám jeho umlčování vedoucí až k umlčení evokuje při zpětném pohledu do dějin další významné postavy. Ve své víře zůstává věrným svědkem i ve chvíli, kdy si je jist, že se ho ostatní nezastanou. Jeho postoj se však nestává jediným správným modelem života víry. Mučednictví není jedinou správnou cestou pro křesťana a každý se proto nemusí stát mučedníkem.

– A Lukáš si nenechá ujít připomínku, že právě u tohoto kamenování byl

přítomen i Saul. Zprvu velký pronásledovatel křesťanů, pak velký učedník Kristův, Pavel, který nás po celý čas Lukášova vyprávění Skutků bude provázet.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **obvinění** vynesené proti Štěpánovi se netýká pouze chrámu a spoléhání na chrám, ale jistoty Boží přítomnosti. Tu kněží spojovali s chrámem a s určitými předpisy a autoritativním výkladem, co je a není nečisté ve všedním životě. Co člověka znečišťuje řeší i Ježíš (Mk 7,1; L 11,41), kde odmítá kněžské rozlišování na čisté a nečisté. V tomto ohledu je Štěpánovo kázání kristovské a Kristus se k němu přiznává. Proto autor Skutků připomíná, že Štěpán měl vidění a viděl „Syna člověka, stojícího na pravici Boží“ (7,55-56).

– jakmile církve a sbory začnou číst Štěpánovo kázání z pozice ‚vyvolených a Bohem dosazených‘, dosvědčují tak o svém nepochopení. Nelze zůstat vně a nezaujatě nevztáhnout jeho **zvěst** na sebe. Rozumět Štěpánovu kázání znamená stejně radikálně sebekriticky nahlížet dějiny vlastního společenství.

– Štěpán **nebyl naivní** nadšenec. Říká-li vypravěč, že byl „plný víry a Ducha“ (6,5), neznamená to, že by si naivně představoval, že svým kázáním hned přesvědčí své odpůrce anebo celou radu. Ani jeho ochota k stvrzení svých slov vlastní obětí není fanatismem. Jeho vystoupení před nimi je příkladem, jak moc lze milovat ty, kteří uprostřed společenství („bratřím a otčům“ – 7,2) opomíjejí, že dějiny Božího lidu jsou především dějinami selhávání. Takovou zvěst nebyli ochotni akceptovat např. ani posluchači Jeremiáše (viz Jr 26,1-9). A jak je tomu dnes?

3. METODICKÉ POKYNY:

K PRACOVNÍMI LISTU:

Úkol o obrázku může plnit jak úlohu motivačního uvedení, tak úlohu domýšlení a aplikace vyprávění. Děti mohou tipovat, co patří k důvěře a co vede ke kamenování, předem. Mohou se o tom společně dohadovat a vaše

vyprávění potom budou sledovat jako rozřešení jejich dohadů. Děti mohou orámovat kroužky podle zadání také po vyprávění. Vy tak zjistíte, zda vyprávění rozuměly a máte možnost je ještě doplnit a upřesnit.

Děti si také mohou kroužky z obrázku zvětšit na čtvrtky a pokud se vrací do bohoslužeb, mohou dospěle požádat, aby se je pokusili také roztrítit.

4. POMŮCKY:

- panenka či namalovaná papírová postavička, kamínky,
- obrázky a fotografie domů, chaloupek, chýší, chrámů, mešit, ...
- různé předměty a hračky pro kimo-vu hru, pro jejich zakrytí nějaký sátek
- vše pro výrobu či ozdobení nádoby (barvy na sklo, ubrousky, barevný papír, látky)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ:

pro **mladší i starší** školní věk:

Prohlédněte si pozorně všechny obrázky. Co na nich vidíte? – domy, chaloupky, chýše, chrámy, ... Kde podle vás Bůh přebývá?

a) pro Teofila:

Teofil byl rozmrzelý z toho, jak neutichá nepřívznivá situace sborů a společenství v zemi. Pronásledování, nedostatečné sociální zázemí, věznění učedníků vedou k utlačování, strachu či ztrátě svobody vyznávat a věřit. Nacházíme se v ohrožení, ale ještě že držíme uvnitř pospolu, jsme na jedné lodi a kráčíme tím správným směrem. To nám nikdo nevezme.

Nebezpečí na nás ale nečihá jen zvenčí, konejší Teofila Lukáš. Je zapotřebí se stále Boha ptát na ten ‚správný‘ směr cesty. Neukolébávat se zžitým, tradičním a známým. Nezamykat se ve frázích, nesetrvávat ze zvyku ve vyjetých kolejích. Musíme ve společenství umět naslouchat každickému i o trochu jinak znějícímu hlasu, neboť naše nadutost a pýcha, zatmělost a sebespravedlnost totiž dokážou nadobro ten jiný hlas umlčet.

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:a) poznámky pro **mladší** školní věk:

- I. Motivace
- II. Štěpán říká, Boha v chrámu ne-najdeš
- III. Někteří mu nevěří
- IV. Štěpán mluví před radou
- V. Někteří ho nechtějí poslouchat
- VI. Štěpánovo umlčení

b) osnova pro **starší** školní věk:

Ačkoliv je motivace stejná jako u mladších dětí, dojdete zřejmě s těmi

staršími o něco dál. Proto můžete ve va-šem vyprávění zohlednit jednotlivé prvky, ke kterým jste společně došli a zdůvodnit tak proč, kde, jak, kvůli čemu, atd. Štěpán věřil, že Bůh nepřebývá .

- I. Motivace
- II. Štěpánova jáhenská služba a víra
- III. Odpůrci ho ženou před radu
- IV. Štěpánovo slovo do vlastních řad
- V. Pro zatvrzelé srdce neslyší
- VI. Pro neslyšící Štěpán svou víru ne-opouští
- VII. Umlčení Štěpána

VYPRÁVĚNÍ**I. ŠTĚPÁN, JEHO PŘÁTELÉ A NEPŘÁTELÉ**

Štěpán je v Jeruzalémě už známý. Mezi těmi, kdo se scházejí každý den v chrámě, má na starosti službu u stolů a všelijakou jinou práci, kterou zajišťuje, aby nikdo nestrádal, aby každý přišel ke slovu i k stolu. Je mezi lidmi velmi oblíbený; každý vidí, že opravdu žije z Boží milosti, opravdu spoléhá na Boha – vždycky. Když rozděljuje chleba i když se modlí. Je pro všechny příkladem a znamením: „Bratr Štěpán důvěřuje Bohu – a tak se kolem něj dějí velké divy. Každému je u něj dobře! A umí i srozumitelně promluvit. Díky Bohu za takového člověka!”

Ale Štěpán nemá jen přátele. Když mluví o Ježíši a říká: „Ježíš, to je Mesiáš, Ježíš nás zachrání, Ježíš má k Bohu velmi blízko”, jsou tu lidé, kteří s ním nesouhlasí. Neznají Ježíše, a tak nechtějí, aby o něm někdo mluvil. Nechtějí, aby ho někdo další poznal a uvěřil, že vstal z mrtvých.

II. JAK ŠTĚPÁNA ZNIČIT? PŘEMOCI HO ARGUMENTY

Přišli se se Štěpánem hádat: „Přesvědčíme ho svými argumenty. Určitě není moc chytrý.“ „Ano, dokážeme mu, že Ježíš zemřel a je už dočista mrtvý.“ Když se však se Štěpánem začali přít, nevěřili svým uším. Štěpán mluvil tak moudře a tak rozumně, že na něho byli všichni krátkí. To proto, že sám Bůh byl se Štěpánem a dával mu Ducha moudrosti. Štěpán Bohu důvěřoval, spoléhal se na něj, a tak vždycky věděl, jak má mluvit. Místo toho, aby mu lidé přestali věřit, přidávali se k němu a k učedníkům další a další. Zvěst o Ježíšově vzkříšení se šířila.

III. POMLUVY A FÁMY

Když Štěpánovým nepřátelům nevyšel jejich plán, rozhodli se bojovat jinak. Navedli několik mužů, aby pustili do světa fámu: „Sly-

šeli jsme, jak Štěpán říká, že Boží zákon už neplatí a že se Bohu se nemá věřit!” Umíte si představit, co taková pomluva může mezi lidmi udělat! Vždyť se říká: Na každém šprochu pravdy trochu... Třeba na tom něco bude!

Taková informace se rychle šíří – mezi lidem to vře, vždyť to vypadá, že se tu někdo postavil proti Bohu. Starší a zákoníci jsou pohoršeni. Správně by měli nejdříve nestranně zjistit, kdo a proč takové věci o Štěpánovi vykládá, ale na to jaksi zapomněli. A hlavně se jim nelíbí, že někdo mluví o Ježíši jako o Spasiteli. Takže se jim to očernění od Štěpánových nepřátel moc hodí. Honem s ním před radu – a bude soud!

IV. SOUD A FALEŠNÍ SVĚDCI

Co je potřeba k soudu? Soudce, žalobci, obžalovaný, svědci... Všechny máme – vlastně ne, chybí nám svědci! Kdo bude svědčit proti Štěpánovi? A co bude říkat? Asi se našli lidé, kteří chtěli mluvit pravdu a vyprávět o tom, jak jim Štěpán pomohl. Ale takévé svědky ve veleradě nechťejí. Našli si několik podvodníků, kteří klidně řeknou, co jim kdo poručí. Třeba i lež, a je jim jedno, že tak nejen někomu ublíží, ale že tím i porušují Boží přikázání.

“Priveďte svědky! Tak povídejte, co o tom člověku víte?” ptá se velekněz. A falešní svědci mluví a mluví: „Tenhle člověk mluvil proti našemu krásnému chrámu!“ „A říkal to znova a znova.“ „Opravdu, na vlastní uši jsme to slyšeli, samé šílené věci – říkal, že Ježíš, víte, ten mrtvý, přijde a celý chrám zboří!“ „No a nejenom to, dokonce, že bude měnit Boží zákon, že přestanou platit přikázání, která máme už od Mojžíše!”

V. ŠTĚPÁN DŮVĚŘUJE BOHU A JE KLIDNÝ

Všichni se dívají na Štěpána. Myslí si, že bude mít strach, že mu pod takovým obviněním podklesnou kolena a nakonec se přizná. To není jen tak, když je někdo usvědčován z toho, že chce bořit posvátná místa, krásné chrámy a měnit důležité zákony. I v dnešní době by bylo takové obvinění vážné – co když je to nějaký zločinec a terorista?! Ale Štěpán je klidný a jeho tvář vyrovnaná. „Je jako anděl...“ šeptá jeden z přihlížejících, „nevypadá jako zločinec, snad je nevinný!”

VI. ŠTĚPÁN SE MÁ HÁJIT PROTI POMLUVÁM

Velekněz se obrací na Štěpána: „Je to tak, jak říkají svědci? Můžeš k tomu něco říct?“ Proti křivým obviněním se špatně hájí. Nejhorší je, když někdo pokrouťí vaše výroky a vy nemůžete říct, že jste

nikdy nic takového neřekli. Řekli jste něco podobného, možná ta vaše věta měla skoro stejná slova, ale měla úplně jiný význam. Podobně je to se Štěpánem. Jak to lidem vysvětlit, že Ježíš ani jeho učedníci přece nepřijdou s kladivy, aby zbořili chrám, ani nenahází Bible na jednu hromadu, aby je zapálili?! Ale Ježíš přece řekl, že chrám není jediné místo, kde se můžeme setkat s Bohem, a u některých výročí z Mojžíšova zákona přeci řekl, že láska k Bohu a k lidem je důležitější než jejich plnění.

VII. ŠTĚPÁN VYKLÁDÁ BIBLI

Štěpán to vezme ze široka a mluví moudře. Začne vykládat Bibli: „Pamatujete na Abrahama? Tomu se Bůh zjevil, ještě když byl v Mezopotámii. Slíbil mu, že ho zavede do zaslíbené země. Uzavřel s ním tenkrát smlouvu. Dal mu syna Izáka, a ten měl také syny. Když jednoho z nich, Josefa, ti druzí prodali do Egypta, byl Bůh stále s ním. A dokonce to bylo všem k dobrému. Ale pak se poměry v Egyptě změnilly a potomci Izáka tam trpěli; museli otročit a jejich děti byly zabíjeny. Tehdy se Bůh znovu o Izraelce postaral. Jako vysvoboditele jim poslal Mojžíše. Nebylo to jednoduché, Izraelci Mojžíše nejprve odmítali, ale pak mu přece jen uvěřili. Cestou z Egypta dostali naši otcové Boží zákon, slovo života. I když pak lid Mojžíše a Boha často neposlušal a jeho zákon odmítal, Bůh s nimi zůstal. I když se odvraceli ke kdejakým modlám, Bůh byl věrný. Teprve když se usadili v zemi, až třetí král, Šalomoun, mohl vystavět v Jeruzalémě chrám.“

VIII. BOŽÍ VĚRNOST A NEVĚRNOST LIDÍ

„Vidíte,“ obrací se Štěpán na posluchače, „Bůh pečoval o Izrael dřív, než byl chrám. Vždyť on stvořil nebe i zemi. I ty kameny, co z nich je chrám! A jak byl Bůh stále Izraeli věrný, i když byl tolikrát zklamán! On bude Izraeli věrný, i kdyby se chrám proměnil v prach. Vy se nám tu snažíte dokázat, že chceme bořit chrám a rušit Mojžíšův zákon – ale podívejte se na sebe! Na tenhle soud! Copak jste nezrušili Mojžíšův zákon už tím, že jste přivedli křivé svědky? A vzpomeňte na proroky! Cožpak většina z nich nebyla pronásledována, když ukazovala správnou cestu k Bohu a kritizovala nevěru Izraele? A co Ježíš? Ten jediný byl spravedlivý, nikomu neublížil – a přesto jste ho zabili, bez důvodu, tak jako chcete odsoudit teď mě!”

IX. SOUD ZUŘÍ

Členové rady zuří, zatínají zlostí zuby: „No tohle! Vždyť on nás tu

obžalovává, jako by sám nebyl obžalovaný?! Co si o sobě myslí? Že nás tu bude poučovat? Co si to dovoluje? Vyčítat nám, že jsme zabili toho buřiče Ježíše?“ Už už se chtěli na Štěpána vrhnout. Bývá to tak často, když nám někdo připomene nepříjemnou pravdu nebo naše provinění – velmi se zlobíme.

Ale Štěpán tu stojí klidný, a dívá se k nebi. A jeho tvář je tak jasná, ozářená. „Vidím otevřená nebesa a po pravici Boží stojí Ježíš.“

“Áááá, neposlouchejte ho, neposlouchejte ho!“ křičí velekněží a zacpávají si uši. „Nic nevidí. Ježíš není u Boha, to je lež! Vymýšlí si, rouhá se!“ Od křiku je jen krůček k činu. Vrhají se na něj, mlátí ho pěstmi a ženou ho za město. Soud se zvrhнул. Nikdo nečeká na rozsudek, soudci, žalobci i svědci chtějí Štěpána kamenovat.

X. KAMENOVÁNÍ A ŠTĚPÁNOVA SMRT

Odhazují pláště, snad aby se jim lépe konal jejich šilený rozsudek. Sbirají kameny a vrhají je na Štěpána. Štěpán se modlí. Modlí se k Ježíši, pro kterého trpí: „Pane Ježíši, přijmi mě k sobě!“ Klesá na kolena, naposled ještě vykřikne velikým hlasem: „Pane, nepočítej jim tento hřích!“ Ano, Štěpán následuje svého Mistra Ježíše i zde – prosí za odpuštění pro ty, kdo mu berou život. Když to řekl, zemřel.

Lidé se pomalu vracejí ke svým kabátům. U pláštů stojí mladý muž. Jmenuje se Saul, i on souhlasí s tím, že Štěpána ukamenovali. Kdyby nemusel hlídat ty šaty, taky by si rád kamenem hodil. Jeho jméno ještě uslyšíme – a uvidíme, jak Bůh pracuje s těmi, kdo ho nenávidí a druhým lidem přejí zlo. Může je úplně změnit.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme ti za tvého svědka Štěpána. On nám ukazuje, jak je dobré spoléhat na tebe a vždycky ti důvěřovat, i ve chvíli, kdy jsme v úzkých. Prosíme za všechny, kdo dnes trpí, protože tě znají. Prosíme také za ty, kdo mučí druhé. Proměň je tak, jak jsi to dokázal u Saula. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- *V předchozí desáté úloze (viz bod 7) jsme odhalovali postavičku Štěpána. Nyní před ní opět během vyprávění můžeme onu kamennou zídku postupně vystavět a stane se tak symbolem jeho smrti, ukamenováním.*
- *Máte svou oblíbenou hračku? Takovou, co s vámi musí do postýlky, večeret, na výlet i k panu doktorovi? Vyprávějte, co všechno s vámi dělá. Stalo se už někdy, že jste hračku zapomněli v postýlce, v autobusu, někde ji ztratili? Bylo vám to moc líto? Něco ztratit, něco nebo někoho*

postrádat, dělá člověka hodně smutným. Někteří z nás kvůli tomu i pláčou...

- Na tento rozhovor můžete navázat i kimovkou; nashromážďte na jedno místo různé hračky či předměty a ukažte je dětem. Ony si všechny pečlivě prohlédnou, poté je opět přikryjte a jednu z nich nepozorovaně odtamtud odejměte. Která z nich chybí?
- Posledně jsme vzpomínali, kdy má v kalendáři svátek Štěpán, pamatujete? Může mít i po dnešním vyprávění nějaký význam, že nespravedlivě ukamenovaný slaví svátek o Vánocích? Vzpomenete si, zda se mluví ve vánočním příběhu o nějakých nevinných obětech?
- Jak můžeme uchovávat potraviny, aby se nám rychle nezkažily? Dají se i jiné věci uchovávat – světlo, láska, výjimečné události, milé vzpomínky? Jak uchovávat to, o čem k nám Ježíš promlouval a promlouvá?
- Vyroberte si s dětmi papírovou krabičku nebo pomalujte skleničku od zavařenin. Kvůli čemu nebo komu tuto krabičku vyrábíme? Představte si, že nebudete moci vidět svého nejlepšího kamaráda přes celé prázdniny. Může nám v tomto období krabička nějak pomoci? Co tam budete pro svého kamaráda schraňovat? Namalujete mu třeba obrázek o tom, co nejkrásnějšího jste během prázdnin prožili?
- Měla by být disciplína v církvi jako je např. ve fotbalovém či hokejovém družstvu, kde všichni hráči se musí řídit taktickým plánem svého kouče?

JAK SI VEDLO EVANGELIUM V SAMARĚ

Sk 8,1-25

5.11.2006

21. neděle po Trojici

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 16,8 — Hospodina stále před očmi si stavím, je mi po pravici, nic mnou neotřese.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Sk 8,4-8

PÍSNĚ

Jděte po všem světě (BTS 86); Jedno jsme v Duchu svatém (NP 132, S 119); Kristus je má síla (S 166, EZD 648); Čest dej (S 37); Víc než oko spatřit smí (S 368).

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

2. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **pronásledování po smrti Štěpána** – zasahuje především helénské židokřesťany, okruh Štěpánův. Apoštolé zůstávají v Jeruzalémě. Označením „pronásledování veliké“ (a „nářek veliký“ při pohřbu Štěpána) Lukáš naznačuje, že jeho tíha dopadá s podobnou naléhavostí, jako jindy „radost veliká“, kterou působí evangelium. Není to však žádná ruka osudu, již nezbyvá než se pasivně poddat. Díky pronásledování (dosl. „rozprašení“) helénskožidovského okruhu křesťanů se totiž evangelium dostává ke svému dalšímu postupnému cíli – do Samari (viz Sk 1,8). A až tam bude evangelium zvěstováno, způsobi velikou radost (v. 8)

– **Filip v Samari** – vypravěč si všimá zvěstovatelských osudů dalšího z jáhnů, Filipa. V 8. kapitole Skutků si jako adresáty své zvěsti vybírá adresáty, k nimž by se zřejmě Petr a Jan sami od sebe nevydali – nejprve nábožensky podezřelé Samarany, potom etiopského kleštence. Samaránů si ve zvýšené míře všimalo i Lukášovo evangelium (Lk 10,33; 17,16). Nejde o to, že by byli sami od sebe otevřenější evangelii. Jejich roli je potřeba nahlížet z

„tradiční“ jeruzalémské perspektivy. V ní jsou viděni jako nábožensky podezřelí odpadlíci, vůči nimž platí tradiční předsudky (viz KatPř 2005/2006 2.díl, úl.č. 14). Lukáš tu církvi (v níž se objevovaly tytéž předsudky) dosvědčuje – evangelium rozbíjí zakořeněné obrazy odpadlíků a bariéry, které náboženské předsudky za staletí vybudovaly.

– uvěřili evangelii o Božím království a jménu Ježíše Krista (v. 12) – Filipovo zvěstování samaršským zpřítomňuje nadějnost a moc kázání Ježíšova a apoštolů. Nejsou v ničem zkrácení – ani kvůli osobě zvěstovatele, ani kvůli geografické vzdálenosti od dosavadních míst zvěstování.

– **Šimon mág** – představuje náboženskou autoritu, z jejíhož vlivu evangelium osvobozuje. Vyprávění jeho působení charakterizuje tak, že „prováděl magii“, tedy náboženskou manipulaci s božstvem, dokázal samaršské přivádět do extatických stavů (přiváděl do vytržení) a vysloužil si tak pověst, že ztělesňuje „boží moc zvanou veliká“.

Církevní otcové v něm viděli zakladatele tzv. gnoze (=poznání) – rozvětveného učení, podle nějž (velice zjednodušeně řečeno) dochází člověk pravého poznání a osvobození skrze extázi,

kerou je vytržen z každodenních vazeb, potřeb těla, pozemských tužeb. S gnostickou variantou a překroucením evangelia se Nový zákon polemicky vyrovnává všude tam, kde zdůrazňuje, že Ježíš přišel „v těle“, že obzorem odpovědnosti víry je každodenní život, zájem o tělesné utrpení bližního atd. Nositelů gnostických důrazů bylo mezi novozákonními křesťany patrně hodně. (Podrobně viz Petr Pokorný, Piseň o perle, Vyšehrad 1986, str. 117n)

Ličení Skutků 8 výslovně nevykresluje ani nenazývá Šimona jako gnostika. Líčí ho ovšem jako toho, kdo umí uvádět do vytržení, což je obřad a stav, který s gnozí úzce souvisí. Lukáš přitom zdůrazňuje, že do vytržení (extáze) uváděl pomocí magie – tedy „zaručeně působících“ náboženských praktik. Další pokračování příběhu – jak si chtěl od apoštolů koupit pravomoc „udílet Ducha svatého“ ukazuje, že i po přijetí křesťanství zůstal přesvědčen o účinnosti magických praktik – pouze pod jinou „firmou“, ne už „moc zvaná Veliká“, ale „jméno Ježíše Krista“.

– Šimonovo pojetí daru Ducha

– Šimon mág nejdříve „pozoroval“ Filipa (v. 13) a posléze „viděl“ apoštoly, vzkládající ruce. Zůstává divákem, který ulpívá na vnějších náboženských gestech, rituálech, znameních. Orientuje se na tom, co je vidět, nikoli na zvěsti samotné. Jeho víra je „z vidění“, nikoli „ze slyšení“. K této logice pak patří, že si chce koupit „podíl“ na pravomoci předávat Ducha svatého vzkládáním rukou.

Víra, která je založena na tom, co je vidět – a na (záračných) výkonech, které lze ukázat, předvést – často souvisí s touhou ovládat druhé a vydělávat na tom.

– **křest od Filipa a apoštolské vzkládání rukou** – ličení Sk 8 může vést k domněni, že křest vodou a dar Ducha svatého jsou dvě různé události (či rovnou dva stupně!) v životě víry. Čteme-li pozorně Luk a Sk, zjistíme, že se jedná o jednu událost, u níž občas – podle kontextu – je rozlišeno na dvě

doby, pokaždé v jiném pořadí (viz též BS-A, heslo křest – 3, str. 124).

Výrazy „křest vodou“ a „dar Ducha/křest Duchem“ (viz též úl. č. 1) se společně provázaně vyskytují u synoptiků a ve Sk, u Mk a Mt a Lk v řeči Jana Křtitele, který křtí pouze vodou (k pokání), ale slíbují, že Ježíš Kristus (ten silnější) bude křtít Duchem (Lk 3,16).

Duch navíc v lukášovském vypravování působí, že díky Ježíši se DNES plní zaslíbení Pisma a jeho síla – a že se tomu lidé otevírají a věří. Zpřítomňuje obnovu, která má rozměry novoty a blízkosti Božího království (eschatologickou váhu) – srvn. např. Lk 4,14.18.21.

Křest ve jméno Ježíše Krista svazuje janovskou výzvu k novému nasměrování života a zaslíbenou obnovu s příběhem Ježíše, završeným ukřižováním a vzkříšením. Duch, zpřítomněný Ježíšem a zaslíbený Vzkříšeným, dává tomuto příběhu pečeť „stále nové“ a aktuální novosti.

Filip káže, zve k víře a křtí; jeruzalémští apoštolé přicházejí a modlí se o blízkost Ducha, který křtu dává pravou křesťanskou pečeť. Tak je na začátku nové zvěstovatelské etapy – v Samarě dosvědčeno – že tu působí týž Pán a Duch (srvn Sk 1,5). Protože vyprávění spojuje problém křtu ještě i s postavou mága Šimona, zdá se být „křest ve jméno“ a „dar Ducha“ značně oddělen, záměrem vyprávění je pravý opak – dosvědčit sílu jedné události. (Ve Sk 10,44 při křtu Kornélia, tomu bude přesně opačná posloupnost – nejprve se přítomných pohanů zmocní Duch svatý, potom jsou teprve „pokřtěni vodou“).

– konflikt apoštolů se Šimonem

– neústi do vyhánění, trestu, ale do výzvy k pokání. Apoštolé na jedné straně nesmlčí, že jde o projev totální porušenosti – neupřímnost srdce není považována vlastnost, ale projev odpadnutí (Ž 78,76n). Scetné pojetí a zbloudilost se netrestá mocensky, ale výzvou k pokání – změně duchovní a životní orientace.

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– **pronásledování pro víru** děti z vlastní zkušenosti neznají. Církve se učí vyrovnávat s érou pronásledování jen pozvolna. Často se jen předvádí vlastní utrpení nebo zamlčuje selhání a přízpůsobivost. Na otázky kolem pronásledování buďte připraveni a se staršími zkuste věst o tématu rozhovor. Na postupu Skutků můžete ukázat, jak důležitá je důvěra, že pro pokračování života církve nejsou rozhodující příznivé či nepříznivé poměry, ale důvěra, že Vzkříšený koná své dílo.

– **nezaplétejte se do výkladů o gnózi.** Děti dobře budou rozumět charakteristice z textu – Šimon ohromoval, nabízel extázi, mimořádné zážitky, předváděl se. Mluvte s dětmi o tom, kdo nabízí „výlety za hranice všedních dnů“, proč po tom lidé touží a kolik (co všechno) je to stojí. A nezapomeňte, že evangelium není další variantou takových výletů – ale vysvobozením z touhy po úniku.

– nedělejte z Šimona něco na způsob **kouzelníka**. Kouzelník pobaví, vybere vstupné a odjede, nenabízí řešení základních životních problémů. Šimon se tvářil jako ztělesnění božské moci, jako svého druhu spasitel.

– křest ve jméno Ježíše Krista – dar Ducha – **nejde o „dva“ křty**, ale o dva rozměry těžké události. Křest jakožto „náboženský obřad s užitím vody“ byl v Lukášově době zaměnitelný se křtem Janovým, proto evangelista zdůrazňuje, že nezbytnou součástí je působení Ducha svatého. Ten otevírá přicházejícímu novému věku, zpřítomňuje v životě pokřtěného Boží Království. Nejde ovšem o žádnou pevně danou posloupnost ani rozdvojenost. Hned v následujícím vyprávění nejprve působí Duch (8,29), otevře ústa Filipovi k výkladu Pisma a potom dojde ke křtu ve vodě (8,36). Podobně při křtu Kornélia (Sk 10,44nn).

– **nepřeceňujte význam apoštolské autority** – příchod apoštolů Petra a Jana neznamena, že by Filip byl „slabý“ na Šimona (jeho kázání Samařské

přece ze závislosti na Šimonovi a fascinaci jeho působením vymanilo). Dostavili se především jako svědkové, kteří byli „hlavními hrdiny“ 3.-5. kapitoly Skutků. Dochází tedy k „literárnímu propojení“ předchozího a přítomného děje (podobně se pak ještě Petr objeví uprostřed pavlovské éry ve Sk 15) . Přicházejí jako garanti jednoty církve a autentičnosti předané víry – neboť oni jsou svědkové celého Ježíšova příběhu (od křtu Janova po kříž a vzkříšení – Sk 1,22). Lukášovi jde o to dosvědčit, že zvěstování evangelia v čase a prostoru – a s ním spojený růst církve – je vnitřně jednotný proces. Nedochází k tomu, že by nové oblasti žily vlastním životem ani k tomu, že by si starší a tradičnější sbory nechávaly původní sílu evangelia jen pro sebe.

3. METODICKÉ POKYNY:

Vyzvěte děti, aby do obrázku nejdříve napsaly, co se za peníze koupit dá (kolo, auto, oblečení, jídlo, hračky...), co se za peníze koupit nedá (důvěra, talent, zdraví, táta a máma...) a co dobrého je zlé kupovat (přijetí na školu, přátelství, důvěru,...). Nad doplněnými obrázky pak můžete společně mluvit o tom, jak se ty dobré věci mění, když se kupují, proč by je chtěl někdo koupit, o co takovému člověku jde atd. Tak děti uvedete do příběhu a Petrovo odmítnutí Šimona jim bude srozumitelnější.

4. POMŮCKY:

Mapa Judeje a Samaří
Informace o pronásledování církve (např. časopis Hlas mučedníků)

Ilustrace k motivaci (reklamní materiály k cestám na exotická místa a pod.)

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro Teofila

Doporučujeme, aby Lukáš s Teofilem řešili otázku náboženských postav, které umějí ohromit nabídkou výletu „za hranice všedních dnů“ a působí „velikou mocí“ (viz motivace). To je hlavní

téma oddílů. Teofil může přijít ohromen zážitky, o nichž mu vyprávěl přítel a ptát se, proč nezažívají křesťané něco podobného. Nebo může přijít s tím, že potkal „náramně duchovní lidi“, kteří se odvolávají na nějakého Šimona...

Problematika křtu vodou a Ducha je uzpůsobena tak, aby odpovídala na otázky, vyvolané Filipovým pobytem v Samaří a střetem s mágem Šimonem. Může se objevit v průběhu vyprávění (T.: „...a to Šimon, když byl pokřtěn, nepoznal, že kupovat si Ducha k dalšímu prodeji je hloupost a urážka Krista?“ Lk: „Viš, mezi křesťany se najdou takoví, co křest zaměňují jen za nějaký magický rituál. Proto je potřeba, aby křtění poslouchali celý Ježíšův příběh, jak ho vyprávějí a předávají právě apoštolé Petr a Jan...“)

Také můžete spojit téma „velikého pronásledování“ (Teofil: „Jak to teď bude s kázáním evangelia dál, když Štěpán skončil ukamenovaný?“), které posléze povede ke zvěstování v Samaří, kde se jeho svědkové utkají s „velikou božskou mocí“.

b) pro mladší školní věk:

Už jste zažili, že někdo někoho zastrásoval? Čím vyhrožoval? K čemu chtěl přinutit? Podařilo se mu to? Jak se dá takovému zastrásování čelit?

(Navržená motivace navazuje na úvod příběhu. Děti nemusí rozumět tomu, co to je pronásledování, ale rozumí tomu, když někdo nahání strach. Zdůrazněte, že se to nevyhnulo ani křesťanům. Přesto evangelium a jeho svědky zastrásování a pronásledování nezastavilo.)

c) pro střední a starší školní věk:

Čemu se říká „výlet za hranice všedních dnů“? Kdo a co takové výlety

umožňuje? Co jimi řeší lidé, kteří se na ně vydávají?

6. OSNOVY VYPŘÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

Soustředte se hlavně na jednu linii vyprávění. Užijete-li navržené motivace, sledujte pak ve vypravování na linii pronásledování – zvěstování – osvobodivé působení evangelia na novém místě. Problematiku vztahu křtu a daru Ducha můžete vyložit v tom smyslu, že Petr a Jan potvrzují novým křesťanům, že jdou správnou, tj. Ježíšovou cestou.

I. Motivace

II. Pronásledování po smrti Štěpána vypadá hrozivě, Štěpánovi přátelé musejí prchat z Jeruzaléma

III. Štěpánův přítel Filip přišel do „divného“ Samaří a našel odvahu začít kázat po vzoru Štěpána

IV. Samaří bylo doménou Šimona, který však ztrácí díky zvěstování evangelium na lidi vliv

V. Petr a Jan potvrzují samařským křesťanům, že jdou správnou cestou

b) poznámky a osnova pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace

II. Na Štěpánovy příznivce dopadá ochromující pronásledování

III. Filipa zaválo pronásledování do Samaří, začíná tu kázat evangelium

IV. Čím byl mezi Samařany věhlasný mág Šimon

V. Mág Šimon následuje bývalé přívržence a přijímá křest

VI. Když přišli apoštolé, ukazuje se, oč Šimonovi jde

VII. Apoštolské Ne magii a kupčení a výzva k pokání

VYPŘÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Oblíbené a napínavé scény z dobrodružných filmů se neobejdou bez pořádné honičky a pronásledování. S Old Shatterhandem a Harry Potterem pronásledujeme bandity, podvodníky a vrahy;

podlé a pyšné zlostníky všeho druhu. Čestnost, poctivost a pravdomluvnost spravedlivých hrdinů vítězí. Padouši jsou dopadeni a spoutáni. Krásně vykreslený přehled postav – jedněch, uchylujících se k moci dobra, i těch druhých ve službách zla. Ve skutečnosti tomu tak není. Z nekalých záměrů a podvodů se jejich nositelé vyvlékají jak můžou, ba, co víc, obviňují z nich druhé – nejlépe nepohodlné svědky, kteří se nebojí říkat pravdu. Zlem posedlí lidé (často vlivní a mocní) krutě pronásledují „nepohodlné“ nositele a zastánce pravdy.

II. ZŮSTÁVAT BY ZNAMENALO ZAPÍRAT

Po Štěpánově smrti začalo v Jeruzalémě kruté pronásledování církve. Saul a jeho stoupenci se snažili církev zničit. Pátrali dům od domu, zatýkali křesťany a dávali je do vězení. A to jen proto, že se tito muži a ženy hlásili k Ježíši. Byli to lidé jako my – věřili v život a skutky Ježíše Krista a nebáli se k tomu přiznat. Jistě že by pro ně bylo pohodlnější o své víře nemluvit nahlas, tajit ji a v poklidu si žít uprostřed Saulových stoupenců. Jenže život z víry Ježíše Krista se nedá utajit.

Tehdy mnoho křesťanů z Jeruzaléma odešlo. Neutíkají proto, aby se ve strachu schovávali na nepřístupných místech, kde by je nikdo nenašel. Naopak, kam přijdou, všude tam veřejně a neohroženě zvěstují evangelium, zvěstují Ježíše Krista. To je zdroj jejich síly a odvahy.

Z Jeruzaléma tehdy odešel i Filip. Šel do města Samarí, o kterém se říká, že je plně neznabohů a podivínů. Zkuste si vzpomenout, jak vám bylo, když jste šli úplně poprvé a sami na nějaké neznámé místo. A Filip šel a zvěstoval tam Krista. Pán Bůh ho v jeho svědecké službě posiluje, svěřuje mu moc svého zájmu o člověka, moc lásky a uzdravování nemocných. Čteme, že po příchodu Filipa do Samarí nastala veliká radost – měli ho rádi a byli s ním rádi.

III. SETKÁNÍ S ŠIMONEM – MÁGEM

Asi všichni máme rádi úspěch a uznání. Dělá nám dobře, když naši zručnost, práci a nápady někdo ocení. Na tom není nic špatného, je to prima pocit. Radost z dobře vykonané práce, ze splněného úkolu posiluje zdravé sebevědomí. Vděčně objevujeme, jakými schopnostmi a umem nás Pán Bůh „vybavil“. Úspěšnost a uznání však doprovází i úskalí: když zapomeneme, že i naše dovednosti jsou darem; když tím, co umíme a co máme, zapomeneme druhým sloužit. „Vlezla mu sláva do hlavy“ – říkáme o těch, kteří si začnou

na své důležitosti zakládat. Místo aby tím, co umí a dovedou, druhým pomáhali a radili, libují si, jaký udělali na druhé dojem a jaký mají vliv. No a odtud je už jen krůček k tomu, aby svých dovedností zneužili k ovládnání druhých ve svůj prospěch. A to je strašlivě nebezpečné. Mít moc nad druhými a ovládat je! Kdepak, to si člověk nehraje na Pána Boha – ten nám přece svou moc dává! To se člověk naopak dostává do služeb nepřítelů a protivníka Božího díla.

Ve službě toho zlého je i nějaký Šimon. Svou magií, svými kejklemi a řečí dovedl upoutat pozornost malých i velkých. Jeho věhlas mu dělá dobře. Je nejmocnější a nejvlivnější v celém Samaří. Příchodem Filipa do Samaří se však situace mění. Lidé dali přednost zvěsti o Božím království, uvěřili Ježíši Kristu a jeho moci, protože ta – narozdíl od praktik Šimona – nesvazuje, ale osvobozuje. Kristus nabízí konkrétní pomoc a řešení životních problémů. Šimonovy kejkle od starostí a trápení jen dočasně odvádějí lidskou pozornost jinam. Dodnes se zábavou nechávají lidé spoutávat a zbavovat života. (Srovnej dnešní nabídku zábavního průmyslu, za kterou lidé ochotně a rádi platí, protože si nevědí rady sami se sebou!!!)

Uzdravující a osvobozující moc Ježíše Krista nemá na světě obdoby. Dovednosti, kterými dříve Šimon uváděl v úžas obyvatele Samaří, ztrácejí svou věhlasnost. Stávají se nezajímavými, přestávají být důležité. Setkání s mocí Ježíše Krista mění žebříček životních hodnot. Lidé se přestávají hnát za divotvorností (zázračností). Už je nepřitahuje vlastní nevysvětlitelnost zázraku lidské dovednosti, ale žasnou nad nevysvětlitelně proměňující mocí milosrdenství a odpuštění – protože právě to je tolik potřebné v každodenním životě. Přijímají Filipovo poselství, věří mu a dávají se pokřtít.

IV. MOC CHTÍT MOC

Ani samotný Šimon nakonec v setkání s mocí Ježíše Krista nevychází z úžasu. Doprovází Filipa všude, kam se jen hne. I on uvěří a dá se pokřtít. Ale starý a mazaný pokušitel – satan – si nedá pokoj. Nechce „svého“ služebníka Šimona propustit jen tak. Šimonovo uzdravení ještě není „uvařeno“ a už tam opět přimíchává neblahou příchutí svého vlivu a moci: „Šimone, umět to jak Filip, už ti nikdy nikdo neodolá...“. A tak místo aby se Šimon z moci Kristovi radoval a nechal se jí ovládnout, ovládla ho touha tuto moc vlastnit a nakládat s ní nadále podle svého bez-božného žebříčku hodnot. Ano, Šimon uvěřil a dal se pokřtít. Ale zakotvit v radosti z podmaňující moci a slávy Božích dětí; z toho, že on sám, on

Šimon, patří Kristu, se mu nepodařilo. Vidíme, že samotný křest z člověka automaticky křesťana nedělá. Pán Bůh je ovšem při díle stále. Jedinou zárukou věrohodnosti našeho křesťanství je, že dovolíme Pánu Bohu, aby se v nás zabydlel. Tak, aby on sám v nás přebýval a kraloval. A to poznáme také podle toho, jestli a jak máme rádi jeho slova. Dělat v sobě Pánu Bohu místo, vyhánět vše, co se mu nelíbí, to je práce na celý život.

V. CHTÍT MŮŽEŠ, ALE CHTÍT TO PRAVĚ

Proto také přišli do Samari apoštolové Petr a Jan: aby všem, kteří uvěřili, dosvědčili, že je Bůh chce i nadále vést. Aby spolu s nimi prosili o zmocnění samotným Bohem. Petr a Jan se modlí za přijetí Ducha svatého pro každého, kdo upřímně věří a vyznává. Protože on je první a poslední zárukou našeho zůstávání s Pánem Bohem. Za koho se apoštolé takto modlí, na toho přitom vloží své ruce.

Šimonovi se to líbí a chtěl by to umět také. Proto jde za apoštolou a chce si to umění od nich koupit. Petrova odpověď je však jasná: „Za těchto podmínek není tento dar pro tebe“. Nedá se koupit. Boží moc a síla není na prodej – tu můžeš dostat jen darem. A tento dar lze získat jen od původního dárce, jedině Bůh může na člověka seslat svého Ducha. A ty jej získáš jen tehdy, když tvé srdce bude před Pánem Bohem upřímné, když nebudeš nutit Pána Boha, aby vstoupil do tvých služeb.

Nakonec Šimon pochopil, že touží-li jeho srdce po opravdovém daru Ducha svatého, nemůže se zároveň „upisovat“ jinde. Lze jen pokorně prosit o odpuštění a do otevřené náruče přijmout dar. Dar, se kterým se nekupčí, se kterým nelze dělat magii.

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, prosíme, otvírej nás darem svého Ducha pro svou přítomnost. Přebývej v nás ty sám, aby tak tvá věrnost a tvá moc doprovázela naše svědeckví slova i života. Pane, prosíme o poznání, že zakrývají tvou pravdu a stát na místě není k našemu růstu, prosíme o odvahu a moudrost. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- V kterých zemích jsou dnes pronásledováni křesťané? (nemluvte jen o islámských zemích, ale např. i o Číně)
- Víte, které organizace se mučených lidí (včetně křesťanů) zastávají? (např. Amnesty International, ACAT – Křesťané proti mučení) Jakých metod přitom užívají? Proklínají mučitele? (zdůrazněte, že petice a modlitby nemanipulují, ale vyjadřují starost o pronásledované, solidaritu s jejich nespravedlivým údělem.)

10 JAK SI VEDLO EVANGELIUM V SAMARĚ

- Už jste někde viděli pozvánku „přijďte, uvidíte velikou Boží moc“? Na co zval?
- Víte, čemu se říká „simonie“ (svatokupectví, tedy kupování církevních postů)
- Hrajete rádi hru Byznys (nebo podobnou)? Jsou tam ke koupi i nějaké církevní budovy nebo funkce? Byla by s takovou nabídkou zajímavější?
- Jaké moudrosti asi Šimona naučila božská moc zvaná veliká? – jak byste chtěli, aby lidé jednali s vámi, jednejte vy s nimi – v zdravém těle zdravý duch – každého lze koupit, jen je potřeba vědět za kolik – miluj bližního svého jako sebe sama – musíš vždycky znát svou cenu – peníze vládnou světem – co na srdci, to na jazyku.

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 86,9 — Všechny pronárody, tvoje dílo, se ti přijdou klanět, Panovníku, budou oslavovat tvoje jméno, protože jsi veliký a konáš divy; jedině ty jsi Bůh.

LITURGICKÉ ČTENÍ

8, 26-31

PÍSNĚ

Jděte po všem světě (BTS 86); Ó Pane, smiluj se nad námi (EZ 67); Buď Bohu všechna chvála (EZD 660); Buď Bohu sláva (EZD 681); Jeden Pán, jedna víra (EZD 678); Vlak Boží (S 355); Jedno jsme v Duchu svatém (S 119); Bratry, sestry potkávám (S 105); Zastávka Boží (S 102)

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

– **Filip** – náleží k sedmi jáhnům. Dvanáct apoštolů už na všechno nestačilo. Rychlý růst církve vedl k tomu, že právě těmto Sedmi je svěřena „služba stolů“: slavení večere Páně a společné stolování vůbec; při něm byly potřebným rozdělovány podpory. Stalo se tak proto, aby se Dvanáct mohlo věnovat „modlitbám a službě Slova“ (Sk 6,1-4). Filip tedy, stejně jako i Štěpán, náleží k sedmi jáhnům. Že se jejich činnost neomezovala jen na sociální službu při stolech a při dohlázení na spravedlivé rozdělování podpor vdovám a sirotkům, o tom svědčí mučednická smrt Štěpána pro jeho svědectví o vzkříšeném Ježíši před židovskou radou a také Filipovo misijní působení v Samaří, kam uprchl před pronásledováním z Jeruzaléma (Sk 8,4nn). – Filip tam nešel s úmyslem stát se misionářem. Odešel při pronásledování křesťanů, ale „nezašil“ se tam do bezpečného závětří. Využil i této nelehké životní situace k zvěstování o Kristu, k hlášení dobré zprávy, že Bůh Ježíše vzkřísil, a proto i nám je dán nový život, pro něj nám Bůh odpouští to staré, co má výhled jen k smrti.

– **anděl Páně** – jeho prostřednictvím Lukáš naznačuje čtenářům, že Filipovo setkání s pohanem neodporuje Boží vůli, není svévolným Filipovým jednáním (podobně i pokyn Duchu – v. 29.) Andělé, pokyny ducha, popř. i vidění a sny se ve Skutcích vyskytují vředycky v okamžiku, kdy aktéři zvěstování evangelia mají udělat krok, na který by sami nepřišli a který byl i pro dosavadní církevní praxi nezvyklý. Proto největší „hustotu“ těchto nebeských pokynů nalzáme ve Sk 8-11, kde krystalizuje nový přístup k pohanům.

– **dvořan** – doslova kleštětec (eunuch). Dvořan, ač to byl člověk uzrozený a bohatý, měl řadu předpokladů, proč by s ním pravověrný Žid nemusel chtít mluvit. Byl to cizinec z východu, měl odlišnou barvu pleti a navíc to byl eunuch, kleštětec. Takoví byli podle Mojžíšova zákona nábožensky nezpůsobilí a nemohli se podílet na chrámové bohoslužbě. A zrovna kvůli němu byl Filip poslán z misijně úspěšného místa v Samaří sem na poušť. Příběh křtu etiopského dvořana předznamenává téma misie pohanům, což je jedním z ústředních témat Skutků – to, co zde přes Filipa (Sk 8) vzkličilo, přes Petra (Sk 10) prorazilo tuhou kůru odporu

židokřesťanů, v Pavlovi vykvetlo a rozsemnilo se „po vší zemi“ (viz Pavlovy misijní cesty).

– **dvořanova čtení Písma** – bez návaznosti na společenství církve je Písmo nesrozumitelné. Muž (židovský proselýta? – srv. Bernard Gilliéron: *Církev právě zrozená*, s. 41) čte právě pasáž z Izajášova proroctví, které evokuje bolestný osud služebníka Hospodinova (Iz 53,7-8). V odpověď na dotaz Filip vysvětluje, že tento text se týká Ježíše a zvěstuje mu evangelium (setkáváme se zde s ozvěnou katechetické výuky těch, kdo se připravovali ke křtu).

– **Filip začal u toho slova Písma** – „*otevřel ústa*“ a zvěstoval příběh toho, který „*ústa neotevřel*“. Káže o násilím umlčeném, o tom, o kterém se už nemělo vypravovat. Hospodinův spravedlivý služebník se ztotožnil s údělem násilně umlčených, s údělem těch, o kterých se nesmí nebo nemá mluvit, s údělem opovržených a za nic položených. Ten, o kterém mluví Izajáš jako o beránku zabitým, byl Ježíš, který skrze ukřižování a vzkříšení přinesl lidem Boží odpuštění. Skutečně někomu odpustit znamená sejmut z něho vinu a vzít ji na sebe. Právě tento úděl vzal na sebe Ježíš. A zvěst o tomto ukřižovaném Mesiáši se stává obsahem zvěstování, kázání, svědectví. Ze tento úděl nalézá i u lidí odezvu, je vidět na dvořanově rozhodnutí pro křest.

– **křest** předpokládá víru v Ježíše celým srdcem. A víra nepromarnuje vhodnou příležitost. „*Co brání, abych byl pokřtěn?*“, ptá se dvořan, když zrovna míjeli místo, kde byla voda. (Zdá se tedy, že součástí Filipova zvěstování byla i bližší zmínka o křtu). Na což Filip odpověděl (podle některých rukopisů knihy Sk) starou křestní liturgií: „*Jestliže věříš z celého srdce, je to dovoleno.*“ (Pozn. Uvedenou křestní otázku i vyznání najdete jen v kralickém překladu, v ekumenickém je pod čarou. Znamená to, že původnější rukopisy Skutků tuto otázku a vyznání neobsahovaly. Pozdější rukopisy – podle kterých překládali kraličtí – zřejmě harmonizovaly

vyprávění s praxí obvyklou v církvi). Dvořanova žádost o křest je výrazem toho, že pochopil, co mu Filip zvěstoval o Kristu: totiž, že Kristus přijímá každého, i fyzicky či jinak nezpůsobilého. Každého, kdo touží, aby Kristova láska a odpuštění smyla jeho viny jako voda smývá špínu. Není tam kostel, kmotří, farář ani zápis do matriky. A přece je to křest velmi platný – je tam totiž zvěstované slovo Boží, víra v Krista a touha po křtu. A kolik vody přitom „*padne*“, není až tak důležité.

(Exkurs: „Na počátku druhého století se křestní praxí zabývá jedna z kapitol (VII.) Učení dvanácti apoštolů, známějšího pod řeckým názvem Didaché. Poté, co uchazeč projde katechumenátem, je pokřtěn v tekoucí vodě ve jméno Otce i Syna i Duchu svatého“ – srv. Mt 28,19). Jestliže není k dispozici tekoucí voda, je pokřtěn jinde, např. v bazénu, a když není voda studená, tak v teplé. A chybí-li i tato možnost, vylije se mu třikrát voda na hlavu během vyslovení trojiční formule.“ B. Gilliéron: *Církev právě zrozená*, s.41)

2. ÚSKALÍ TEXTU:

– vysvětlíte dětem, že přítomnost anděla neznamená, že se v příběhu budou automaticky dít zázračné (nadpřirozené) věci. Jde tady především o to, že Filip byl postaven před nový úkol, na který by sám nepřišel a který by sám od sebe ani nezvládl. Mluví se o andělu proto, aby ti, kdo čtou a slyší tento příběh, pochopili, že Filip nejedná svévolně a že jeho setkání s pohanem neodporuje Boží vůli.

– Na Filipovi a jeho jednání měli tenkrát a máme i my dnes v církvi pochopit, že Ježíš nepřišel jen pro některý národ (tenkrát židovský), jen pro určitým způsobem kvalifikované lidi (znalostí Starého zákona), ale že přišel pro všechny lidi bez rozdílu. A že také církev a křesťané se mají tak obracet vstřícně ke všem bez rozdílu, i k těm, o kterých by je to ani nenapadlo, ke všelijak nedokonalým a postiženým i k těm odjinud.

– téma misie: misie se nezrodila samovolně jako vedlejší důsledek pronásledování. Z pronásledovaných se automaticky nestali misionáři. Neměli bychom o jáhnech a apoštolech mluvit příliš samozřejmě jako o nadšených misionářích. Trvalo poměrně dlouho, než došlo k misii mezi pohany a ještě déle, než to bylo aramejsky mluvícími křesťany akceptováno (jeruzalémská skupina).

Kniha skutků obsahuje více modelů, jak člověk či společenství potkávají evangelium. Zdá se, že Lukáš tento výčet pluralitní misie a katechetické praxe podává záměrně. Nelze tedy na základě jednoho příběhu vytvořit jediný správný model křtu dospělých, dětí, katecheze atd. Příběh pokřtěného cizince je mimořádný v tom, že otevírá přístup k víře a křtu skupině lidí, která z dosavadního náboženského pohledu byla nezpůsobilou mít podíl na životě Izraele a církve (dnes bychom sem mohli dosadit aktuálně třeba lidi s odlišnou sexuální orientací).

3. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU:

S obrázkem je lépe pracovat až po vyprávění. Můžete pracovat společně tak, že budete znovu dávat dohromady příběh a ptát se přitom dětí, která alternativa na cestě mu odpovídá. Děti si ovšem také mohou najít cestu samostatně a vy se jich pak můžete ptát, proč si tu kterou alternativu vybraly. Při zdůvodňování se ukáže, zda jen mechanicky hledaly cestu nebo se nad možnostmi opravdu zamýšlely. Se staršími můžete přemýšlet nad tím, zda se některé alternativy nějak projevují třeba i v jejich příběhu.

4. POMŮCKY:

– ukázka svitku (*můžete si jej i s malými dětmi jednoduše vyrobit: 2 špejle, pruh papíru, lepidlo*).

Pro více inspirace a informací můžete sáhnout po knize M. Doney: *Jak k nám přišla Bible*, SPN a ČBS Praha 1991, kap. 7

5. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Kdo z vás byl pokřtěn jako úplně malíčké dítě? Jak jste se dozvěděli, že jste byli pokřtěni? Vyprávěli vám o tom rodiče, babička nebo dědeček, váš farář, vaše farářka nebo vaši starší sourozenci? Řekli vám také, co křest znamená?

b) pro střední a starší školní věk:

Jak se lidí můžou dozvědět dobrou zprávu o Ježíši? Stačí, aby si koupili Bibli a četli si v ní? Nebo potřebují někoho, kdo by jim o Kristu, případně o víře v něho vyprávěl? Znáte někoho, kdo byl pokřtěn v dospělosti? Co je k tomu zapotřebí?

c) pro Teofila:

Teofil řeší problém: „Lukáši, vypůjčil jsem si svitek s prorockými texty, abych se trochu povzdělal. Viš, jak jsi říkal, že vyprávění o Kristu lépe porozumím, když budu znát souvislosti s tím, co zvěstovali proroci lidu Staré smlouvy. Nadšeně jsem se do toho pustil, čist umím dobře, ale jsem z toho jelen, jako by to bylo nějakou cizí řečí, které nerozumím...“

Lukáš: „No vidíš, to je právě způsob, jak Bibli nečíst. – Bible sama o sobě totiž nemusí být hned a každému (a v každé chvíli) srozumitelná a jasná. A to tě pak může celkem spolehlivě odradit, abys ji četl dál nebo se k ní vracel. Číst Bibli jen tak ze zvědavosti, to je jiné, než číst a rozumět. S tím nám právě může pomoci společenství sboru, církve, či dobrý komentář, nejlépe obojí. – Počkej, vzpomněl jsem si na jeden příběh. Vypráví o tom, co se může dít, když člověk čte a rozumí tomu, co čte. To se pak dějou věci (a souvisí to nějak s nasloucháním)...“

6. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Využijete-li navržené motivace, můžete dětem povědět, že už v dobách

vypravěče Lukáše a jeho posluchače Teofila, byl křest znamením příslušnosti ke Kristu a jeho církvi. Ale že lidé většinou nebyli křtěni jako malé děti. Pro víru v Krista se rozhodovali dospělí lidé. A k tomu potřebovali znát evangelium. A taky mít někoho, kdo by jim o Ježíši vyprávěl. Takový člověk je na cestě evangelia k druhým lidem velice důležitý...

I. Motivace

- II. Jak je důležité mít Filipa (Pán Bůh jednoho takového měl...)
- III. Na cestě do Gazy („černý pasažér“ v kočáře a pěšák Filip se potkávají na opuštěné cestě)
- IV. Jak nečíst Bibli („Rozumíš-li tomu co čteš?“ – „Jak bych mohl, když mi to nikdo nevyložil?“)
- V. Filipovo kázání a dvořanovo rozhodnutí pro křest („Co brání, abych byl pokřtěn?“ – „Nic, věříš-li

v Pána Ježíše Krista“)

- VI. Radost na opuštěné cestě (cesta je stejná; nová je radost, kterou působí víra v Ježíše)
- b) osnova pro **střední a starší** školní věk:
- I. Motivace
 - II. Filip dostává úkol
 - III. Cizinec z Východu si čte ve svitku proroka Izajáše
 - IV. Nesrozumitelné slovo o trpícím služebníkově se stává, díky Filipovi, srozumitelným svědectvím o Ježíši Kristu
 - V. Dvořanovou reakcí na Filipovo kázání je rozhodnutí pro křest
 - VI. Co je zapotřebí ke křtu? – Nic než vyznání víry v Ježíše Krista
 - VII. Evangelium (zvěst, že Kristu přišel pro každého, bez rozdílu) působí radost

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Kdo z vás byl pokřtěn jako malé miminko? A řekl vám někdo o vašem křtu? Nebo stačilo, že jste viděli fotky? Kdo vám vysvětlil, o co jde – při křtu, při bohoslužbách, ve sboru, v církvi? Vyprávíme si – doma nebo v náboženství nebo v nedělce – příběhy z bible, abychom věděli, o co jde ve víře.

Ale co ti, kdo nejsou pokřtěni a nechodí do nedělky nebo do kostela? Stačí, když si koupí bibli a budou si ji číst? Myslíte, že by všemu rozuměli? Asi ne. Bible sama o sobě totiž nemusí být hned a každému (a v každé chvíli) srozumitelná a jasná. A to pak může člověka celkem spolehlivě odradit, aby ji četl dál nebo se k ní vracel. Číst bibli jen tak ze zvědavosti, to je jiné, než číst a rozumět. S tím nám právě může pomoci společenství sboru, církve nebo třeba dobrý komentář (to je taková kniha poznámek a výkladů k bibli), nejlépe obojí.

Tak se mohlo stát, že i Teofil přišel za Lukášem se svitkem bible pod paží a tvářil se nějak divně. A hned povídá: „Tak jsem si, Lukáši, vypůjčil svitek s prorockými texty, abych se trochu povzdělal. Víš, jak jsi říkal, že vyprávění o Kristu lépe porozumím, když budu znát souvislosti s tím, co zvěstovali proroci lidu Staré smlouvy. Nadšeně jsem se do toho pustil, číst umím dobře, ale jsem z toho jelen, jako by to bylo nějakou cizí řečí, které nerozumím...“

Lukáš: „No vidíš, to je právě způsob, jak bibli nečíst... Počkej, vzpomněl jsem si na jeden příběh. Vypráví o tom, co se může stát, když člověk čte a rozumí tomu, co čte. To se pak dějou věci (a souvisí to taky nějak s nasloucháním)...

II. FILIP DOSTÁVÁ ÚKOL

Jednomu z jáhnů (to byli ti, kteří měli pomáhat ve sboru pomáhat s rozdělováním jídla a darů, aby se na všechny spravedlivě dostalo), který se jmenoval Filip, řekl anděl, aby se vydal na jih na cestu, která vede z Jeruzaléma do Gazy. Než se začneš ptát na toho anděla, Teofile, rovnou ti řeknu, že ten je v tom příběhu jen proto, aby bylo jasné, že se tam Filip nevydal z vlastní vůle. Sám od sebe by tam možná ani nešel. Byl to jeho úkol od Pána Boha.

III. CIZINEC SI ČTE PROROKA IZAJÁŠE

Protože Filipa by asi ani nenapadlo, aby čekal na nějaké cestě v Zapadákově, aby se mohl dát do řeči s náhodným kolemjdoucím, vlastně kolemjedoucím pohanem. Jel tamtudy totiž zrovna jeden cizinec z pohanské země, dokonce to byl dvořan etiopské královny. Vracel se z Jeruzaléma, kde byl na svátky. Možná proto, že se sám zajímal o víru v Hospodina. A jak tak jel kolem v tom voze, zbystřil Filip sluch. Ten cizinec si nahlas četl z knihy proroka Izajáše. Nahlas si tenkrát četli všichni, bylo to tak zvykem.

A tak Filip, protože už pochopil, že to je jeho úkol, pozdravil a zeptal se toho dvořana: „Jestlipak rozumíš tomu, co čteš?“

„Jak bych tomu mohl rozumět,“ řekl ten dvořan a tvářil se stejně zmateně jako ty Teofile, když jsi dnes přišel. „Jak bych mohl rozumět, když mi to nikdo nevyloží. Jen poslouvej: jako ovce vedená na porážku, jako beránek němý, když ho stříhají, ani on neotevřel ústa. Koupil jsem si ten svitek, že prý je to kniha vašeho velkého proroka, ale spíš mi to připadá jako nějaká příručka pro chovatele ovcí. Mohl bys mi to, prosím tě, nějak vysvětlit?“

IV. NESROZUMITELNÉ SLOVO SE STÁVÁ SROZUMITELNÝM SVĚDECTVÍM

A tak si k němu Filip nastoupil do vozu a jeli dál. Filip cestou povídal. Začal od toho beránka, co neotevřel ústa a došel až k Ježíši, který se stal takovým trpícím služebníkem, jak o něm píše Izajáš, a nakonec byl zabit jako velikonoční beránek a taky neprotestoval a nebránil se, když ho vedli na kříž. A asi mu toho vyprávěl ještě víc – o tom, jak byl Ježíš vzkříšen a jak se ukázal učedníkům a taky o tom, že ti, kdo uvěří, že ten Vzkříšený Ježíš je Pánem celého

světa, se dají pokřtít v jeho jméno a stanou se jeho učedníky. A že tenhle Pán nedělá rozdíly mezi lidmi. Že vždycky zval ke svému stolu i ty, kterými ostatní pohrdali.

V. DVOŘANOVO ROZHODNUTÍ PRO KŘEST

A jak tak vyprávěl, dvořan tomu rozuměl čím dál víc. Tomu, že tenhle Ježíš má zájem opravdu o každého. I o něho, který je pro Židy pohan a pro bílé černochoch a pro ty zdravé eunuch, co nemůže mít děti ani vstoupit do chrámu. Takovému Pánu by chtěl patřit. A protože právě jeli kolem nějaké říčky, přerušil Filipovo vyprávění a vyhrkl: „Tady je voda. Co brání, abych byl pokřtěn?“

VI. CO JE ZAPOTŘEBÍ KE KŘTU?

Filipa to překvapilo. Nebylo obvyklé, aby se dávali křtít pohané. Co on pamatoval, vždycky to zatím bylo tak, že zvěstovali evangelium Židům... A vlastně taky Samařanům – v Samaří byl právě on, Filip, zrovna nedávno. Zamyslel se a řekl: Nic tomu nebrání. U nás ve sboru to bývá vždycky tak, že se toho, kdo chce být pokřtěn, zeptáme, jestli věří v Ježíše Krista celým svým srdcem. „Věřím,“ řekl dvořan, „že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

A tak vystoupili z vozu a oba vešli do vody. Tam Filip toho dvořana pokřtí. Nebyli u toho žádní kmotří ani zápis do matriky ani potom žádný slavnostní oběd. Jen vyznání víry a voda. A hlavně Boží milost, která dělá každý křest křtem.

Ten dvořan pak nastoupil zpátky do vozu a měl takovou radost, že si ani nevšiml, že se Filip někam ztratil. Čekaly ho zase jiné úkoly, další místa, kam měl jít zvěstovat evangelium. Ten dvořan pokračoval svou cestou, ale něco důležitého se změnilo. Měl radost, jakou předtím neznal. Radost z toho, že to, co se v bibli píše, platí i pro něj.

VII. EVANGELIUM PŮSOBÍ RADOST

Je to tak, že když člověk bibli čte a taky dobře poslouchá, o co v ní jde, může porozumět něčemu moc důležitému. Něčemu, z čeho může mít opravdovou radost, když je třeba smutný. Protože se může dozvědět právě to, že Ježíš Kristus přišel pro všechny bez rozdílu. Pro tebe i pro mě, pro židy i pro pohany, pro muže i pro ženy, pro černochoy i pro bělochy, pro zdravé i pro postižené.

Tím, že to slyšel tenhle etiopský dvořan, začala cesta, na které se evangelium dostávalo k pohanům – k těm, kteří předtím neslyšeli nic o Hospodinu, Bohu Izraele ani o Ježíši. Tak se dostalo i k Teofilovi a dál až k nám. Všude tam, kde se čte a vykládá bible,

se tak můžou zprávu o Ježíši Kristu dozvědět další, kterým udělá radost.

MODLITBA

Pane, děkujeme, že můžeme číst bibli a učit se rozumět, o co v ní jde. Děkujeme, že se můžeme dozvídat o Ježíši Kristu, který má rád všechny lidi bez rozdílu. Děkujeme za křest, který je pro každého z nás znamením, že patříme Ježíši Kristu. Děkujeme, že to všechno platí i pro lidi, kteří jsou jiní než my. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- Co víte o misii? Víte, že k misii nepatří jen kázání evangelia, ale také pomoc v řadě konkrétních věcí (školství, zdravotnictví, adopce na dálku...)?
- Co víte o Albertu Schweitzerovi? Víte, že kázal černošským domorodcům v pralese a také mezi nimi pracoval jako lékař?
- Myslíte, že křest může člověka nějak změnit?
- Je důležité množství vody, která je při křtu použita?
- Je naše církev také otevřená pro všechny lidi?
- Setkali jste se s někým, kdo čte Bibli a přitom nepatří do žádné církve? Proč to asi dělá?

1. Evangelium se vydává do světa (Elen Plzáková)	3
2. Nejdřív svědkové příběhu (Radka Včelná)	10
3. Letniční kázání (Elen Plzáková)	15
4. Když pracuje jméno (Pavel Prejda)	23
5. Byli spolu, žili spolu (Daniel Matějka ml.)	29
6. Ve všem společně (David Nečil)	35
7. Zastavit kázání (David Nečil)	42
8. Přes diakonii k dalšímu... (Marta Sedláčková)	50
9. Komu se teď otvírají nebesa (M.Sedláčková)	56
10. Jak si vedlo evangelium... (Hynek Tkadleček)	63
11. Na cestě do Gazy (Radka Včelná)	71

POZVÁNÍ NA CESTU

2005-2007

1. díl ze 4 dílů 2. ročníku dvouletého cyklu

Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
při Synodní radě Českobratrské církve evangelické

Autor obálky Zdeněk Šorm, grafická úprava Marie Stolařová
Tiskne Sprint servis Praha

